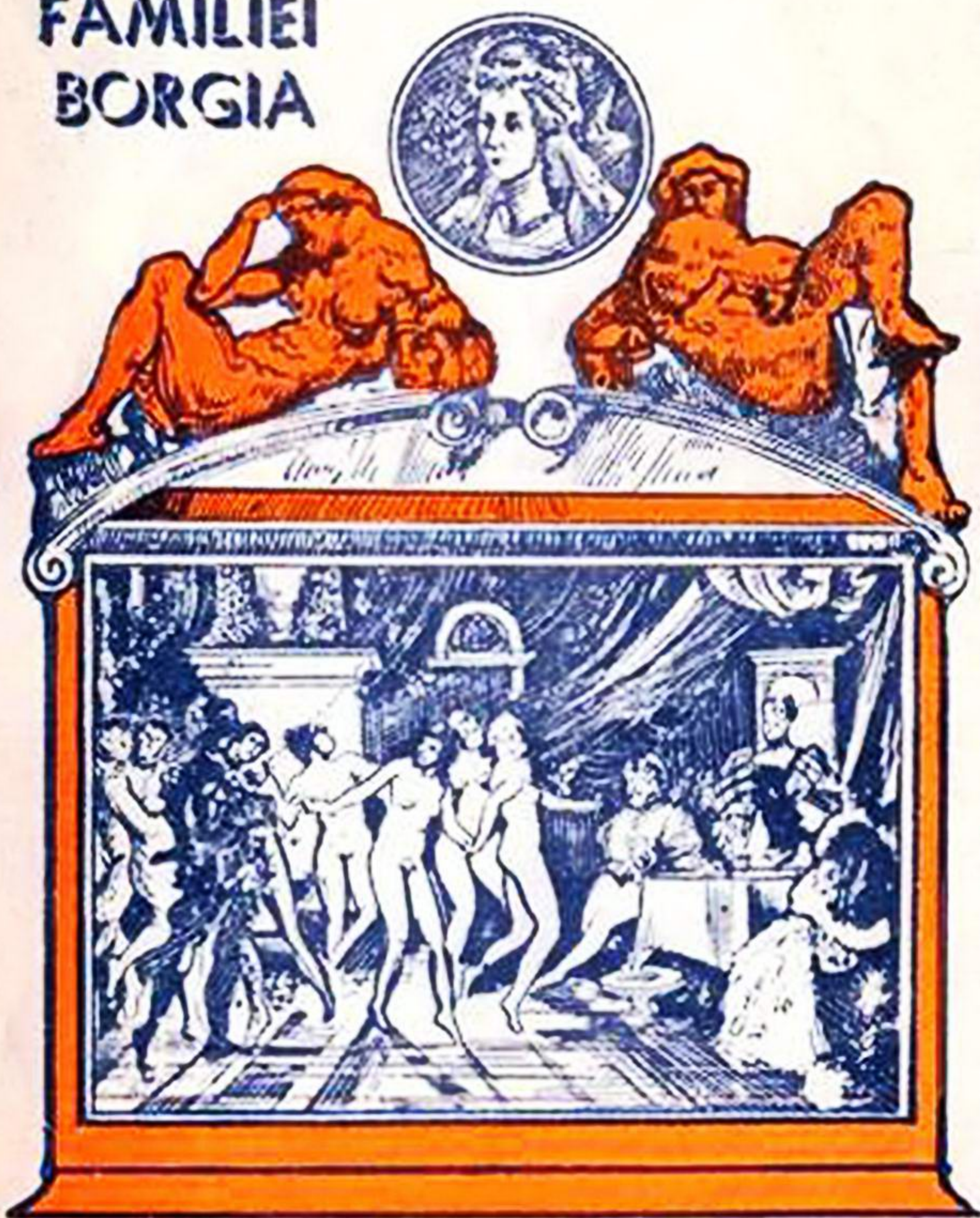

ROMA FAMILIEI BORGIA

Guillaume Apollinaire

Editura „MARIANA” Craiova

Papa Alexandru al VI-lea

Papa Alexandru al VI-lea (n. 1 ianuarie 1431, Xativa, lângă Valencia, Spania; d. 18 august 1503, Roma) este numele sub care a devenit Papă al Bisericii Catolice **Roderic Borja**, descendent al unei familii nobiliare catalane atestată din secolul al XIII-lea, fiu al lui Jofre Lançol și Isabella Borja, și nepot de soră al Papei Calixt al III-lea (fostul cardinal Alfonso Borja, la vremea nașterii nepotului său).

Roderic Borja s-a stabilit în Italia în timpul pontificatului unchiului său, Calixt al III-lea. Borja s-a redenumit **Rodrigo Borgia** și a început o ascensiune ce se va încheia cu dobândirea, pentru unsprezece ani, a tiarei papale (1492-1503). În noaptea de 10 spre 11 august 1492, cardinalii reuniți în conclav la Roma îl alegeau cu o largă majoritate de voturi ca nou Papă: Alexandru al VI-lea, cel de-al doilea suveran pontif catalan.

În anul 1494, Papa Alexandru al VI-lea a folosit coridorul secret din "Pasajul Borgo" dintre Vatican și fortificația învecinată Castelul Sant'Angelo, pentru a scăpa cu viață la invazia trupelor lui Carol al VIII-lea al Franței.

Istoria papei Alexandru al VI-lea a reținut mai mult poveștile de alcov - nu puține reale. E cunoscut pentru orgiile pe care le-a organizat, în special unu din 1501, intitulat "Turnirul Curvelor", în care 50 de dansatoare se dezbrăcau în jurul mesei la care se afla papa și familia sa. Aceștia aruncau cu castane pe jos, femeile mișunând pe podea precum animalele, și se ofereau premii celui care se culca cu cele mai multe dintre ele. Un alt hobby al acestui papă era să se uite la cai în timp ce se împerecheau. A avut 7 copii nelegitimi și numeroase amante.

Viața

Tânărul Rodrigo nu își alesese definitiv profesia când alegerea unchiului său ca papă (1455) i-a deschis noi perspective. A fost adoptat imediat în familia Callixtus și a fost prezentat italienilor ca Rodrigo Borgia. Unchiul său l-a trimis pentru o perioadă scurtă de timp să studieze dreptul la Universitatea din Bologna. În 1456, la vârsta de 25 de ani, a devenit diacon la biserica Sfântul Nicolo in Carcere, titlu pe care și l-a păstrat până în anul 1471, când este avansat episcop de Albano. În 1476 devine episcop de Porto. Poziția sa oficială în curia romană după anul 1457 a fost aceea de vicescambler al Bisericii Catolice, motiv pentru care a fost invidiat de mulți. Prin anul 1470 începe relația sa cu Vanozza Catanei, mama celor patru copii ai săi: Juan, Caesar, Lucrezia și Jofre născuți,

după Gregorovius, în 1474, 1476, 1480 și 1482.

Borgia, cu două treimi din voturi, a fost ales papă pe 11 august 1492, luând numele de Papa Alexandru al VI-lea. Cu toate că se crede că voturile au fost cumpărate, acest fapt este dificil de dovedit din punct de vedere juridic, din moment ce alegerea a fost validată. Tot ceea ce se poate afirma cu certitudine este că factorul determinant în alegerea ca papă a lui Borgia a fost influența cardinalului Ascanio Sforza, cât și votul lui. Este aproape sigur că opțiunea lui Sforza nu a fost influențată de bani, ci de dorința acestuia de a deveni noul consilier papal. Alegerea ca papă a celui care timp de 35 de ani a condus afacerile cancelariei romane cu o rară abilitate a fost făcută prin aprobarea generală. Pentru romani în general, care începuseră să-l vadă pe Borgia ca unul de al lor și care au prezis un pontificat splendid și energic, alegerea a fost acceptabilă.

A fost tată a patru copii legitimi, printre care și Lucrezia Borgia și Cesare Borgia.

Vannozza dei Cattanei

Vannozza dei Cattanei (Giovanna de Candia, contessa dei Cattanei; 13 iulie 1442 – 24 noiembrie 1518) a fost o nobilă italiană din Casa de Candia, una dintre multele amante ale cardinalului Rodrigo Borgia, viitorul Papă Alexandru al VI-lea, cea cu care Rodrigo a avut cea mai lungă relație. Cu el are patru copii care vor deveni renumiți în istoria Vaticanului.

Lucreția Borgia

Lucreția Borgia (n. 18 aprilie 1480 - d. 24 iunie 1519) a fost fiica lui Rodrigo Borgia, un potentat din Valencia renașcentistă care a devenit mai târziu Papă Alexandru al VI-lea, și a Vanozzei dei Cattanei. I-a avut ca frați pe Cesare Borgia, Giovanni Borgia și Gioffre Borgia.

Familia Lucreției a servit ulterior drept model lui Niccolò Machiavelli, care a descris acțiunile politice dure și corupția sexuală despre care se crede că erau caracteristice papalității renașcentiste. Lucreția a fost descrisă ca o femeie fatală, rol în care a apărut în numeroase lucrări de artă, romane și filme.

Un tablou intitulat *Portretul unei tinere* de Dosso Dossi de la Galeria Națională Victoria, a fost identificat drept portret al Lucreției în noiembrie 2008.

Mai multe alte tablouri, cum ar fi cel al lui Bartolomeo Veneziano, despre care s-a spus că ar fi ale ei, nu au fost acceptate de cercetători. Ea este descrisă ca având păr blond lung până mai jos de genunchi, ten frumos, ochi căprui, dar care își schimbau culoarea, piept plin și înalt și o grație naturală care o făceau să pară că „merge pe aer”; toate aceste atribute erau foarte apreciate în Italia acelor ani.

Se știe puțin despre Lucreția ca personaj istoric și complicitatea sa în mașinațiunile politice ale tatălui și ale fraților săi nu poate fi clarificată. Cu certitudine, familia i-a aranjat mai multe căsătorii cu oameni importanți și puternici, cu scopul de a-și alimenta ambițiile politice. Lucreția a fost căsătorită cu Giovanni Sforza, Alfonso de Aragon (duce de Bisceglie) și cu Alfonso d'Este (duce de Ferrara). Conform tradiției, Alfonso de Aragon era fiul nelegitim al regelui Neapolelui și Cesare ar fi aranjat asasinarea sa după ce relația cu el și-a pierdut utilitatea politică.

Cesare Borgia

Cesare Borgia (n. 13 septembrie 1475 – d. 12 martie 1507), Duce de Valentinois, a fost un nobil, *condottiero*, om politic și cardinal spaniol. A fost fiul

papei Alexandru al VI-lea și a amantei sale Vannozza dei Cattanei. A fost fratele lui Lucrezia Borgia, Giovanni Borgia, Duce de Gandia, și Gioffre Borgia, prinț de Squillace.^[2] A fost pe jumătate frate cu Don Pedro Luis de Borja (1460–1481) și Girolamo de Borja, copii ale unor mame necunoscute.

Originea și primii ani ai vieții

Precum aproape toate aspectele vieții lui Cesare Borgia, data nașterii este un subiect de dispută. Cu toate acestea, el a fost de origine spaniolă născut în Roma, fie în 1475 sau 1476 pentru Cardinalul Rodrigo de Lanzol y Borgia (care va deveni în curând Papa Alexandru al VI-lea) și amanta lui Vannozza dei Cattanei, dintre care documentele sunt rare. Familia Borgia a venit inițial din Vechiul Regat al Valenciei (înainte de a fi integrat în Regatul Spaniei) și a crescut până la proeminență în mijlocul secolului al XV-lea, când marele unchi al lui Cesare, Alonso Borgia (1378-1458), episcop al Valenciei, a fost numit Papa Calixt al III-lea în 1455. Tatăl lui Cesare, Papa Alexandru al VI-lea a fost primul Papă care a recunoscut în mod deschis că a avut copii cu o amantă.

Cu ochi căprui și părul negru, Cesare a fost recunoscut ca fiind un copil frumos și a ajuns să fie iute de picior, un bărbat înalt, frumos, de o ambiție fără limite, la fel ca tatăl său.

Carieră

Biserică

Cesare a fost inițial îngrijit pentru o carieră în biserică. A fost numit episcop de Pamplona la vârsta de 15 ani. Cesare a făcut școala în Perugia și Pisa unde acesta a studiat dreptul. În timp ce tatăl său aspira la rangul de Papă, Cesare a fost numit cardinal la vârsta de 18 ani. Tatăl lui Cesare, Alexandru al VI-lea, și-a pus speranțele familiei Borgia în fratele lui Cesare, Giovanni, care a fost numit căpitan-general al forțelor papale. Giovanni a fost asasinat în 1497 în circumstanțe misterioase: unele surse sugerând cum că Cesare ar fi fost ucigașul, deoarece dispariția lui Giovanni i-ar fi deschis în final o lung așteptată cariera în armată.

Pe data de 17 august, 1498, Cesare a devenit prima persoană din istorie care a demisionat din funcția de cardinal. În aceeași zi regele Franței Ludovic al XII-lea l-a numit pe Cesare Duce de Valentinois.

Armată

Cariera lui Cesare s-a bazat pe abilitatea tatălui său de a distribui patronajul și

de asemenea pe alianța cu Franța (întărită de căsătoria lui cu Charlotte d'Albret, sora lui Ioan al III-lea de Navarra), în cursul războaielor italiene.

În acest moment, Alexandru a decis să profite de această situație favorabilă și i-a oferit lui Cesare un stat de-al său din nordul Italiei. În acest scop, el a declarat că toți vicarii săi din Romagna și Marche aveau să fie demși. Deși, în teorie, acești conducători au fost practic independenți sau dependenți de alte state de generații. Din punctul de vedere al cetățenilor, vicarii erau cruzi și neînsemnați. Când Cesare a luat în cele din urmă puterea, el a fost privit de către cetățeni ca o mare îmbunătățire.

Cesare a fost numit comandant al armatelor papale cu un număr de mercenari italieni, susținut de 300 de cavalerie și de 4000 de infanterie Elvețiană trimiși de regele Franței. Prima sa victimă a fost Caterina Sforza (mama lui Giovanni dalle Bande Nere, un condottiero al familiei Medici) conducătoare de Imola și Forlì. În ciuda faptului că a fost defavorizat de către trupele sale franceze după cucerirea celor două orașe, Cesare s-a întors la Roma pentru a sărbători un triumf și de a primi titlul de Gonfalonier Papal de la tatăl său. În 1500, crearea a douăsprezece noi Cardinali i-a acordat lui Alexandru destui bani pentru a-i angaja lui Cesare pe următorii condottieri: Vitellozzo Vitelli, Gian Paolo Baglioni, Giulio și Paolo Orsini, și Oliverotto da Fermo, care au reluat campania lui Cesare în Romagna.

Giovanni Sforza, primul soț al sorei lui Cesare, Lucrezia, a fost curând alungat din Pesaro; Pandolfo Malatesta a pierdut Rimini; Faenza a capitulat, tânărul ei conducător fiind înecat în râul Tibru la ordinul lui Cesare. În mai 1501 Cesare a fost numit Duce de Romagna. Angajat de către Florența, Cesare a adăugat ulterior orașul Piombino la pământurile sale.

În timp ce *condottieri* săi au preluat comanda asediului asupra Piombino (care s-a încheiat în 1502), Cesare a comandat trupele Franceze în asediul din Napoli și Capua apărat de către Prospero Colonna și Fabrizio Colonna. Pe data de 24 iunie, 1501 trupele sale au luat cu asalt din urmă, cauzând prăbușirea puterii aragoneze din sudul Italiei.

Pe data de iunie 1502 a stabilit pentru Marche, unde a fost capabil să captureze Urbino și Camerino prin trădare. Următorul pas ar fi fost Bologna, dar *condottieri* săi, în special Vitellozzo Vitelli și frații Orsini, temându-se de cruzimea lui Cesare, au realizat un complot împotriva sa. Guidobaldo da Montefeltro și Giovanni Maria da Varano s-au întors în Urbino și Camerino și Fossombrone revoltați. Faptul că supușii săi erau fericiți de guvernarea sa,

însemna că adversarii săi trebuiau să muncească mai mult decât și-ar fi dorit. Eventual Cesare și-a retras generalii săi loiali la Imola unde a așteptat ca slaba alianță a inamicilor săi să se prăbușească. Cesare a solicitat o reconciliere dar și-a întemnițat proprii *condottieri* în Senaglia după care i-a executat, faptă descrisă ca fiind "înșelăciunea minunată" de Paolo Giovio

Moarte

Deși a fost un general extrem de capabil și de stat, Cesare avea probleme cu menținerea domeniului său, fără patronajul papal. Niccolò Machiavelli citează dependența lui Cesare de bunăvoința papalității, aflată sub controlul tatălui său, urmând să fie slăbiciunea principală a domniei sale, susținând că, dacă Cesare ar fi putut să câștige favoarea noului papă, el ar fi fost un domnitor de mare succes. Vestea morții tatălui său (1503) a ajuns la Cesare în timp ce acesta plănuia cucerirea Toscane. În timp ce el se afla în convalescență în Castelul Sant'Angelo, trupele sale erau controlate conclav. Noul Papă, Pius al III-lea, l-a arestat, după care a evadat, însă ascensiunea dușmanului de moarte al Familiei Borgia i-a cauzat în final ruină.

În timp ce se deplasa către Romagna, pentru a înăbuși o revoltă, Cesare Borgia a fost capturat și întemnițat de către Gian Paolo Baglioni lângă Perugia. Toate pământurile sale au fost achiziționate de către Statele Papale. Exilat în Spania, în 1504, el a fost închis în castelul La Mota, Medina del Campo, din care a scăpat și i s-a alăturat cumnatului său, regele Ioan al III-lea de Navarra. Regina Spaniei, Juana, a pus un preț pe capul lui. A murit în asediul de la Viana în Spania în noaptea dintre 11 și 12 martie 1507.

Rămășițe

Cesare fusese înmormântat inițial într-un mormânt din marmură sub altarul Bisericii Santa Maria din oraș cu o inscripție: "Aici sălășluiește într-un petec de pământ cel care a fost temut de către toți, care a ținut pacea și războiul în mâna sa." În 1537, episcopul de Calahorra a ordonat ca mormântul să fie distrus și rămășițele să fie transferate într-un loc neconsacrat în afara bisericii. În 2007, Fernando Sebastian Aguilar, Arhiepiscop de Pamplona, a permis ca rămășițele să fie mutate înapoi în biserică în ziua de dinaintea comemorării a 500 de ani de la moartea lui Cesare Borgia.

Guillaume Apollinaire

ROMA FAMILIEI BORGIA

PREFAȚĂ

Manuscrisul volumului Roma familiei Borgia, care face parte din istoria romanescă, ne-a fost încredințat de văduva unui ilustru istoric, în scopul publicării lui, numele autorului urmînd să răniînă însă tăinuit. Unei munci foarte atrăgătoare, ultimei părți — aceea a morții papei — urmîndu-i o versiune abandonată de Istorie, noi i-ara adăugat un anumit număr de documente ce sporesc interesul istoric al unei cărți nicidecum îndreptate contra religiei sau preoților săi, ea relatînd doar niște moravuri foarte deosebite unele de altele.

Guillaume APOLLINAIRE

PROLOG

Rolul social al otrăvii în Italia la sfîrșitul secolului al XV-lea — Cezar Borgia : Principele de Machiavelli — Renașterea și Umaniștii — Slăbirea sentimentului religios — Braccio și călugării — Depravarea moravurilor — Puținul preț al vieții omenеști.

Pentru a înțelege istoria familiei Borgia și, îndeobște, aceea a Italiei la începutul secolului al XV-lea, trebuie să cunoaștem neapărat violența moravurilor în această epocă.

Otrava face parte din familie : este folosită la tot pasul și mai ales fără rost. Decretele de represiune sînt familiarizate cu acest fel de asasinat, astfel încît otrăvirea nu este pedepsită decît în măsura în care a vizat un grup sau o colectivitate. Otrava este admisă, chipurile, primind aproape consacrarea oficială. „Politicienii”, dacă ne este iertat cuvîntul, nicidecum nu pot recurge la forța de care doar cei foarte bogați fac uz, căci întreținerea oștilor cere prețuri exagerate, iar Cezar Borgia, duce de Valentinois, cu toată averea sa și aceea a tatălui său, papa Alexandru al VI-lea, abia după multă trudă și cu prețul a numeroase crime fructuoase, va izbuti acest lucru. Să nu alăturăm acestor moravuri disprețul revoltător pe care îl simțim în fața crimei viclene, lașe, de o sălbăticie neînduplecată, ar însemna nu numai sentimentalitate inutilă, ci și o greșeală în plus, din moment ce așa era epoca și aceste moravuri, desigur, o caracterizau.

Să citim Principele, acest capitol minunat al istoriei Italiei în secolul al XVI-lea, pe care Machiavelli l-a scris cu vîrf și stilet. Să recitim în special ultima parte, care este comentatul cel mai profund, cel mai simplu și cu cel mai tragic adevăr al istoriei italiene. În timpul epopeei familiei Borgia.

Cezar Borgia a fost „Principele” ideal al lui Machiavelli, al cărui sincer apologet a devenit, uimindu-se de cursurile descoperite în viața acestui erou tragic. Pledoarie a unei concizii minunate : fericit printre prinți este acela „care se conduce potrivit timpurilor !”.

Astfel, lucrarea lui Machiavelli nu este numai o însemnare de teoretician, ci și un document prețios și incontestabil. Și dacă această carte nu conține nici un scrupul moral și umanitar, nu înseamnă că Machiavelli a fost tipul unui om odios, ci că doar și-a reflectat epoca : „și-a dirijat politica potrivit timpurilor”.

Sentimentul realităților domină moravurile epocii. Omenirea, după Michelet, a „început să se stabilească între Dreptate și Rațiune”. Dar superstițiile se dezbat. Religia dăinuie, și așa, cei mai periculoși criminali fac semnul crucii trecând prin fața bisericilor și roagă pe Madona să le dea, în nelegiuirile lor, siguranță și profit. Epoca se simte onorată, se mîndrește, în literatură, cu Petrarca, Boccaccio, Manuel Chrysoloras, recent apăruiți ; în filozofie și știință, cu Come de Medicis, Marsile Ficin, chiar și cu Keuchlin, Ramus, Leonardo da Vinci, Telesio, Campanella, Copernic, Galilei, Kepler, Jean Bodin, Crotius și cu independenții sau scepticii Rabelais, Erasm, Thomas Morus. Filozofia Renașterii marchează trecerea de la filozofia scolastică, întemeiată pe autoritate, la filozofia modernă de inspirație carteziană, operă a gîndirii individuale, și va fi nevoie de „Discursul Metodei”, pentru a face definitiv lumină și a aduce niște precizări în acest haos genial de idei și talente. În sfîrșit, cum să uităm oare că, în pictură, Renașterea și-a atins apogeul de-a lungul secolelor al XV-lea și al XVI-lea ? ! La ce bun, aici, să le cităm numele ?...

Încercări, rătăcirii, conflicte, reînviere a antichității, epopee sîngeroasă a familie Borgia... gunoi din care răsar trandafiri sublimi : Renașterea.

Nu mai e timpul predicatorilor fanatici, veniți să tune și să fulgere împotriva corupției secolului. Machiavelli spuse simplu, fără ocolișuri : „Da, noi ceilalți italieni sîntem atei convinși și depravați.” Machiavelli scria asta fără sfială, fără rușine, fără cinism. Dacă adaugă mai departe : „Sîntem atei pentru că Biserica, în persoana preoților săi, dă exemplul cel mai funest” nu o face decît ca un comentariu și nu ca o scuză sau atenuare.

Ura față de religie ia naștere, se propagă. Vestitul condotier Braccio de Mantua într-atît se îngrozea de religie încît, într-o zi, cînd auzi niște călugări cîntînd niște psalmi, le ordonă să urce pe un turn, îi legă la ochi și îi îndemnă să cînte alergînd : „Apără-ne, Doamne, de cei răi !” Un toboșar bătea toba cu putere. Călugării merseră unul după altul, cîntînd : „Apără-ne !...” Făceau cîțiva pași și abia își terminau cîntecul, că se prăvăleau în gol. Cum toboșarul le acoperea țipetele,

următorul călugăr înainta și cânta la fel : „Apără-ne !...” Nici nu termina bine că ajungea deja pe marginea prăpăstiei și, crezînd că merge pe pămîntul tare, se năpustea în gol. După ce dispărură astfel în abis și în pacea Domnului, Braccio porunci ca ultimul să fie oprit chiar la margine, în momentul în care un singur pas l-ar fi scăpat de această lume josnică, și să fie dezlegat la ochi.

Călugărul, înspăimîntat, deveni palid Braccio îi arată cadavrele călugărilor prăbușiți peste stînci și, după ce îi explică scena, îi spuse : „Îți dăruiesc viața dar cu o condiție : să te duci peste tot să povestești cum știe Dumnezeu să te apere de Braccio, dușmanul său, sau, dacă vrei, să accepți un rang printre noi". Și astfel călugărul deveni condotier și, curînd, crimele ce le însîngerară izbînzile cele mai cumplite lui îi reveneau.

Avem nevoie de aceste cîteva considerații preliminare înainte de a aborda viața însăși a familiei Borgia. Un cititor neavertizat s-ar revolta, într-adevăr, prea ușor, din cauza moravurilor unei epoci care a creat personalități remarcabile, cu toată depravarea lor, și minunate opere de artă.

Viața omenească nu are preț. Suprimarea ei este considerată ca un mijloc de a atinge cutare sau cutare scop și nu ca o crimă abominabilă. Există oameni care își fac o meserie din a-și omorî semenii. Ei sînt asasini de profesie, după cum alții sînt măcelari, și cu mai puține riscuri.

„Aici, la Neapole, scrie Pontanus, nimic nu prețuiește mai puțin decît viața unui om."

Se ucide cu arma sau cu otrava.

Oamenii celebri nu-și vor compromite viața și onoarea într-o cursă primejdioasă sau un duel nesigur : ei recurg la otravă.

Dacă prințul de Salerne vrea să scape de cardinalul d'Aragon, îi toarnă faimosul „venenum atterminatum" și, sigur de el, prezice : „Vei muri peste cîteva zile, pentru că tatăl tău, regele Ferrante, a vrut să ne distrugă pe toți."

Scrisoarea pe care Caterina Riario o trimise papei l-ar fi costat viața, dacă acesta ar fi citit-o.

Alfonso cel Mare primi ordin de la medicii săi să nu-1 citească pe Titus Livius, pe care i-1 dăduse Come de Medicis, pentru că filele erau impregnate cu un praf imperceptibil și mortal.

Secretarul lui Piccinino unse cu otravă lectica papei Pius al II-lea.

Întreaga Italie dori cu ardoare să cunoască otrava lichidă ce costă viața pictorului Rosso Fiorentino.

Într-un cuvînt, crima Veghea pe toate ușile. Cîțiva bandiți de înaltă anvergură făceau paradă de asta : Braccio de Mantua, Tiberto Brandolino își apărau cu o

rîvnă de temut reputația de criminali celebri, ca și acest faimos Werner d'Urslingen, care își ascundea planurile sub această deviză discretă : „Dușman al lui Dumnezeu, al milei și carității", înscrisă pe blazonul său.

În sfîrșit, vorbind despre cruzime, despre groază, e necesar să-l amintim pe Sigismondo Malatesta, tiran din Rimini, autor a numeroase asasinate, violuri, incesturi, de care nu se ascundea, și din cauza cărora fiul său Robert era cît pe ce să îndure cele mai mîrșave violențe, dacă nu s-ar fi apărat cu pumnalul în mină.

Pierlingi Farnese din Parma, fiul lui Paul al III-lea, brutaliza pe episcopul din Farno.

Lista acestor desfrînați ar fi lungă, dar mai lungă aceea a victimelor lor. Îi amintim doar pentru a nu fi bănuți de parțialitate privitor la familia Borgia. Unii le-au apărat memoria, alții le-au împovărat-o; aceia s-au înfricoșat, aceștia au întrecut măsura curajului. Noi ne vom axa doar pe imparțialitate, aceasta trebuind să fie neîndurătoare cu memoria lor.

CAPITOLUL I

Roma familiei Borgia — Noaptea în palatul din Santa-Maria in Porției — Cezar Borgia vine să-și vadă mama, la Vannozza — Intrarea francezilor în Roma — Cezar și ducele de Gandia, fratele său — Papa Alexandru al VI-lea între amantă și cei doi fii ai săi — Politica și dușmăniile de familie — Exigențele lui Carol al VIII-lea, regele Franței — Portretul lui Alexandru al VI-lea — Deosebiri de caracter dintre Cezar și Francisc.

Erau orele 9 seara, cum spunem noi, și 21, cum spun italienii — erau deci orele 9, prima zi a lunii lui ianuarie a anului Domnului 1495. De mult aștepta Madonna Vannozza, plimbîndu-se nervos prin încăperea spațioasă fără covor, pavată cu dale mari. Pe pereți atîrnau tapiserii scumpe de Arras, ce fuseseră etalate, pentru a se făli cu ele în fața francezilor care trebuiau primiți ca niște triumfători în Roma, Roma familiei Borgia.

— ...Roma familiei Borgia !... murmură printre dinți Madonna Vannozza. Mai coborî o dată treptele masive ce conduceau în camera de unde pîndea sosirea unuia sau altuia. Repetînd acest lucru pentru a nu știu cîta oară astă-seară, Vannozza urcă din nou treptele, tristă, gîndindu-se furioasă la intrarea francezilor în Roma, ce constituise o catastrofă atît pentru ea, cît și pentru ceilalți romani. Se apropie de relicvariu, cu mîinile împreunate, apoi îngenunche în fața icoanei Fecioarei Măria, alături de care ardea, zi și noapte, o feștilă. Astă-seară la Vannozza avea impresia că pîlpîie. Scoase o agrafă din păru-i greu, cu care scămoșă feștila, de data aceasta nevrînd să-și ungă degetele cu ulei. De obicei o scămoșă cu degetele, pe care și le ștergea de firele de păr.

Apoi, obosită de atîta așteptare, Madonna Vannozza se așeza pe un scaun înalt, cafeniu-închis, cu perne din mătase aurie, broșate din plin, și cu coatele pe marmura mesei celei mari, gîndea : „Acești pungăși de dincolo de Alpi !" Nu se spusese oare astăzi că unele case au fost jefuite de ei ? Și La Vannozza, visătoare, neliniștită, nu-și putea lua privirea de la luxoașă și frumoasă mescioară de altar, sculptată cu cea mai mare grijă de care poate da dovadă un aurar în șlefuirea unei bijuterii, de la dulapul mare cu etajere încărcate cu obiecte de artă, cupe și vase din aur, veselă din aur și argint, vase din marmură și porfir de mare preț, cu totul deosebite de cele îndrăgite de aristocratele romane. Și nimeni nu venea...

Deodată strada se umplu cu tropăituri de cai, cu înjurături, cu porunci nervoase date de o voce asurzitoare. Bătrîna romană începu să tremure. Cu mina dreaptă aranjîndu-și în jurul gîtului șalul din mătase neagră, se tîrî neîncrezătoare pînă în susul scării...

— Ah, m-ai speriat ! Am crezut că vin francezii...

— Singe de dragon !... Dacă i-aș prinde... Bună ziua, „matrema"¹.

— Bună ziua, Cezar ! Și Francisc ?... spuse Madonna Vannozza, apucîndu-1 de încheietura mîinii și trăgîndu-1 în camera cea mare.

— Fratele meu își petrece timpul tot cu târfele: Ieri, cînd intrau francezii, rîdea cu frumoasa Gianina, mîngînd-o pe sub șal. Toate aceste gîsculițe stupide priveau soldații defilînd iar el rîdea, rîdea cu ele, sărmanul necioplit, în loc să le scuie în față ca mine.

— Fie preamărit Domnul Dumnezeu ! Tu ai făcut vreodată așa ceva ?

La Vannozza, în picioare, în fața lui, îi scoase încet masca pentru a-1 contempla.

— Dacă am făcut ? ! se miră el. îmi mușcam limba să nu strig cuvinte obscene în fața acestor brute.

Suplu și cambrat, cu umeri lați, Cezar se sprijinea, sfidător, pe niște picioare cu încheieturi fine, nervoase. Cu mîna întinsă amenințător, rînji sălbatic :

— Să îndrăznească să vină careva să ne atingă !

Peste rîsu-i sinistru ce-i dezvăluia frumoasa dantură de email, mama își aplecă buzele, ca o îndrăgostită, și-i fură o sărutare. Acest rîset era ecoul bucuriei răutăcioase pe care ea îl sorbi de pe buzele fiului său.

— Ziua bună, îndrăgostiților ! Iertați-mă dacă vă deranjez ! Dar vă implor, nu mă luați drept un Marforio, invidios și veninos !

Cezar nu privi înapoi. Recunoscuse vocea lui Francisc, duce de Gandia, fratele său.

— Și „Amin” ! Poți afirma că amîndoi sînteți iubirile mele și că mergi la culcare, spuse Madonna Vannozza, îmbrățișînd voioasă pe fiul cel mare. Ia spune-mi, este adevărat că unul din oamenii tăi a fost oimorit vrînd să-și apere soția și lucrurile contra francezilor ?

— Da, zău ! zise Francisc ; dar ticăloasa luase în rîs pe soldații francezi și atunci au intrat peste ea. Casa era ticsită ; soțul sosi pe neașteptate, în momentul în care unul dintre ei îi prezenta soției sale un proxenet, cu talie zveltă, iar cel pe punctul de a deveni încoronat scoase cuțitul...

— Dacă toți romanii ar fi făcut ca el... Dacă șefii lor în special...

— Cezar ! îl rugă Madonna Vannozza.

Francisc își privi insistent fratele, dar se stăpîni și continuă, disprețuindu-i reproșul :

— Atunci a omorît doi... Dar francezii l-au prins și l-au spînzurat la propria-i ușă.

— Desfrînați ! Trădători ! Porci ! mormăi Cezar.

* «

*

— Da, da, și asasini, și chiar mai mult decît asasini și tot ce veți dori voi, spuse melancolic o voce, dar cert este că întreaga Romă este uluită de apariția lor din noaptea asta.

Erau toți distinși, respectuoși.

— Mii și mii de soldați, continuă Alexandru al VI-lea care tocmai sosise, și cai, și torțe, lumini peste toată această mulțime înarmată.

— Și erau nemaipomenite, fără îndoială, și aclamațiile care întîmpinau pe francezi ! aruncă, răutăcios, Cezar.

Alexandru se întoarse, privind cu asprime. Cezar tăcu. Papa, uitîndu-se cînd la Francisc, cînd la Vannozza, întrebă :

— La, sol, la, mi, re, ut... Puteam oare acționa mai bine ? Nu ar fi fost oare o nebunie să ne opunem, cînd cele mai importante obiective ale Patrimoniului sînt în mîinile sale, cînd oștile lui străbat victorioase cîmpiile pînă la Monte-Marco, și, cînd, în sfîrșit, însăși familia Orfin și-a cedat statele lui Carol al VIII-lea, căruia diavolul îi administrează o clismă cu apă tare.

— Rezistența...

— Etcetera. Ah ! ah ! ah ! Cum vorbești, Cezar, despre rezistență ? Ce rezultate ai obținut cu conducătorii și consulii Franței și Spaniei ? Ce rezultate am obținut eu însumi cu conducătorii națiunii germane, flamande și burgunde și cu supușii Casei de Austria, al căror număr este totuși considerabil ? Doar știi ce

răspunsuri evazive au dat trădătorii ! Rezistența ? Ce frumos „visibilium” i-am fi oferit cardinalului Gurgense, care l-ar fi răsplătit cu lovituri de picior.

— Dacă aş fi fost Alexandru al VI-lea, papă şi şef al casei Borgia şi tot nu m-aş fi prosternat în faţa regelui, căruia i-a fost adus primul maestru de ceremonii, cu reverenţe şi omagii din partea Sfinţiei sale, întregul elogiu lui şi a poporului roman.

— Cezar ! murmură afectuos Vannozza, care îşi admira fiul pentru curajul şi îndrăzneala sa.

— Şi ce vor spune oare, continuă Cezar enervat, ce vor spune prinţul d'Anhalt, ambasador al împăratului Maximilian, regele Neapolului şi Monseniorul Lopez ? Uitaţi oare că i-aţi cerut prinţului d'Anhalt să implore ajutoarele împăratului ?

— Îţi interzic să vorbeşti astfel, spuse Francisc.

— Cu ce drept ?

— Drace ! Sînt fratele tău mai mare şi nu...

— Doamne Dumnezeu ! Nu primesc sfaturi de la nimeni !

— Francisc, lasă-1 ! zise încet Alexandru. Ia spune-mi, Cezar, nu prevăzusem eu oare tot ce s-a întîmplat ? Dacă am rămas la Roma şi dacă a trebuit să permit ca familia Borgia să fie umilită în persoana mea, nu e din cauza ta, oh, Cezar !, cel care te-ai opus fugii mele şi m-ai obligat să întîmpin învingătorul în oraşul meu ? Regele Carol este stăpînitor al Romei, la Roma, în timp ce adevăratul stăpînitor este nevoit să se retragă în Vatican, iar acolo cardinalii Caraffa şi Orfin sînt singurii care îmi rămîn credincioşi refuzînd să viziteze pe rege, spre deosebire de ceilalţi, tot Colegiul sfînt, care se îngrămădesc să facă duşmanului o curte asiduă şi dibace. Şi cine este oare, Cezar, autorul acestui spectacol ? Cui trebuie oare să cei? socoteală pentru prestigiul meu zdruncinat, dacă nu acelaia care m-a obligat să rămîn aici, fără voia mea, şi care a îndrăznit să vorbească despre laşitate pentru că am luat în considerare hotărîrea cea mai înţeleaptă : aceea de a mă izola pe toată perioada demersurilor mele pe lingă Carol al VIII-lea ?

Cezar se ridică, îşi luă masca şi se pregăti să plece.

Trecînd pe lingă Francisc, îşi încrucişa miinile pe piept:

— Şi aş putea oare şti ce gîndeşte despre toate astea ju-pîn fratele meu ?

Francisc tocmai voia să-i răspundă, cînd, la un gest al lui Alexandru, întoarse spatele şi, cu mîna pe stilet, se îndepărtă către fundul încăperii.

Cezar nu mai mişcă. Îşi însoţi fratele cu o privire plină de dispreţ şi ură.

Această ură a lui Cezar faţă de Francisc îl înspăimînta pe papă care, cunoscîndu-1 pe Cezar, se temea de vreun pericol pentru Francisc, fiul său

preferat și purtătorul steagului de luptă.

— Vorbește, Cezar ! spuse, în sfârșit, Alexandru. Mai e ceva și mai grav ?

— Regele Franței ne-a cerut să-i predăm cheile orașului orin intermediul mareșalului de Gies, ambasador al regelui.

— Apoi ?

— A mai vrut să pună stăpânire pe castelul Saint-Ange, unde ne-am retras împreună cu cardinalii credincioși.

— Și cred că nu i-ați dat ascultare ? întrerupse la Vannozza, indignată. Răspunde !

Cezar rămase ca un tipograf venețian, căruia i se reproșează o greșeală de tipar.

— Nu i-ați dat ascultare ? Răspunde ! strigă Monna Vannozza.

Cezar rămase cu capul în jos, rușinat, ca un șoarece căzut în ulei. Spuse, atribuind o nuanță de politețe spaniolei napolitanizate :

— Să le fie de bine înălțimilor voastre ! Cum noi ezitam, regele a poruncit retragerea artileriei din palatul Saint-Mare și orientarea ei asupra castelului...

— Ei bine ! spuse papa pe un ton serios și totodată detașat, jucându-se cu inelul pescarului pe care i-l scosese din deget, de la cardinalii Cantuariense și de Monreal, care au venit să ne întâlnească la castelul Saint-Ange, ca prieteni fideli, am aflat că regele Franței a fost ațîțat contra mea să mă gonească de pe tronul papal, noi fiind un exemplu nefast de perfidie, tiranie și dezmăț pentru conducerea creștinătății.

— Jur pe trupul meu ! spuse Madonna Vannozza, ne-ar vrea ca niște negustorese de gulii, ca niște desfrîmate sau, poate, mai mult, ca sfînta Nafissa, aceea care își oferea trupul din caritate. Dacă am da atenție tuturor, am ajunge niște șarlatani la Campo di Fiore...

— Carol al VIII-lea, continuă papa, a cerut învestitura regatului de la Neapole și fortărețele de la Civitavecchia, Terracine, Spolete, pînă la cucerirea completă a regatului, pentru securitatea lui și a armatei sale. În plus trebuie să uit injuriile primite și să iert cardinalilor și baronilor trădători încălcarea credinței ce mi-au jurat. Dar nu am terminat. Trebuie să pun la dispoziția regelui Franței pe sultanul Geme, fratele lui Baiazid, pe care îl păstrăm ca ostatic.

— Rușine nouă, celor din Italia, cît și celor din afară !... strigă Cezar, scos din sărite.

Își fixă masca pe figură și, furios, plecă, fără să audă muștrările papei, nici reproșurile fratelui său, nici rugămințile mamei sale Vannozza.

— Lasă-1 să plece, știe destul pentru astă seară ! Mîine va mai afla că regele

Franței cere să fie urmat de cardinalul Vaientinois, în calitate de legat papal, cu alte cuvinte, să-1 ia ca ostatic.

— Nu, strigă La Vannozza, așa nu este, nu poate fi niciodată, nu, nu, nu !

Și cu un răcnet de animal rănit, se prăbuși pe pavaj, im-plorind pe Fecioara Măria, printre insulte și jurăminte.

În timp ce se ridica, ocărind pe francezi, o umbră trecu prin fața ușii de la sală. Și Vannozza, repezindu-se într-acolo, auzi pași coborînd scara și pierzîndu-se în noapte.

Urmă o scurtă emoție.

Cum nimeni nu remarcase nimic, o convinseră pe Madonna Vannozza că s-a înșelat și o sfătuiră să meargă să se odihnească.

Apoi Francisc, duce de Gandia, își luă rămas bun de la mama sa, gazdă, și de la tatăl său, papa.

— Mi-e teamă ca într-o zi aceste dispute să nu ia o întorsătură proastă, spuse Alexandru... Prea mult sînge a curs pînă acum din partea familiei Borgia, ceea ce nu ar fi trebuit.

— Vina ar fi a ta, spuse la Vannozza ; deunăzi, cînd cardinalii Orsin și Caraffa admirau cînd portretul tău, cînd pe Francisc care îi seamănă, nu ai văzut ce încărcată de ură era privirea lui Cezar...

La Vannozza spunea adevărul. Într-o seară, cînd cardinalii Caraffa și Orsin, oamenii de încredere ai lui Alexandru, erau acolo și discutau cu ducele de Calabre ce venise cu trupele la Roma pentru a apăra Sfîntul-Scaun contra lui Carol al VIII-lea, ducele întîrzie în fața portretului lui Alexandru, întrebînd dacă nu-1 reprezintă cumva pe ducele de Gandia. Papa fremăta de mîndrie. Era mai orgolios de frumusețea lui — astăzi fără vigoare, buhăită, dar totuși încă foarte remarcabilă — decît de toate succesele lui politice.

Atunci cînd nu era decît cardinalul Borgia, era de o frumusețe lăudată peste tot.

Iată cum i-a descris portretul istoricul Gaspard din Verona :

„Este frumos. Are figură plăcută și zîmbitoare, se exprimă cu eleganță și blîndețe. Este suficient să arunce o privire și atrage către el cu mai multă putere decît asupra unei femei frumoase pentru a-i înflăcăra iubirea.”

„Este dușmanul oricărei persoane a cărui politețe lasă de Portius laudă, în plus, finețea manierelor și gusturilor dorit...”.

În sfîrșit, celebrul Jason Manius din Milano îi glorifică și el „ținuta elegantă, fruntea senină, sprîncenele unui rege, figura purtînd amprenta generozității și măreției, eroica și armonioasa proporție dintre toate membrele.”

Socotindu-1 prea mult ca un rege, acesta putea fi luat drept curtezan. In tinerețea sa, cardinalul Borgia a fost de o eleganță și frumusețe încântătoare. Francisc Borgia, duce de Gandia, evoca vădit această tinerețe, pentru a cărui asemănare Alexandru îl iubea atât de mult.

— Cezar, spuse Vannozza, știe că niciodată nu i se va ridica în slăvi eleganța, că ori de câte ori se afla alături de Francisc, va trece neobservat. Crezi că e fericit de preferința ce i-o acorzi fericitului său frate ? Eu, ca mamă, văd totul. Nu am avut oare dreptate când i-am spus : „Tu nu te bucuri de aceeași frumusețe, nu ești născut pentru dulcegării, pentru zorzoane, cu tenul tău inundat de soare, cu ochii întunecoși ca noaptea, tu ești născut pentru fapte mari ! Lasă-1 pe Francisc cu frumusețea lui de prelat, tu păstrează-o cu mândrie pe a ta, pe cea de soldat!"

— Și el ce ți-a răspuns ? Întrebă visător Alexandru.

La Vannozza își mușcă buzele și-i răspunse, ezițînd, cu o ușoară nepăsare :

— Se întreabă de ce vrem să facem din el un prelat iar din Francisc un războinic.

— Nu este oare Francisc fiul cel mare ? Ah ! Cezar ! Cezar !

La Vannozza îndrăzni, tremurînd, să repete blestemul ce-i scăpase lui Cezar într-o seară de nebunie :

— Dacă Soarta se înverșunează să facă din mine prelatul pe care eu nu-1 vreau, îi voi trage o palmă despre care va vorbi istoria familiei Borgia.

— Ce-a vrut să spună ? Întrebă papa.

— Încă nu știu, murmură la Vannozza.

— Și poate niciodată nu o vom putea ști, spuse Alexandru sărutînd cu o pasiune ciudată inelul pescarului, pe care-1 vîrî din nou pe degetu-i subțire.

CAPITOLUL al II-lea

Primirea regelui Franței — Jefuirea palatului amantei papei de către francezi — Cezar Borgia — Cezar Borgia ordonă masacrarea jefuitorilor — Regele Franței îl ia pe sultanul Geme care moare curînd otrăvit de familia Borgia — întoarcerea la Roma a lui Cezar Borgia luat ca ostatic de regele Franței — Festa jucată de Cezar francezilor — Alexandru al VI-lea poruncește asasinarea lui Sforza, soțul Lucreției — Cezar intră la sora lui pentru a executa sentința papală contra soțului ei — Incestul — Fuga lui Jean Sforza — Călăreții lui Cezar urmăresc pe soțul Lucreției — Patronul de tripou din Santa-Ivlaria, codoșul papei — Julie Farnese — Un călăreț mascat denunță poporului, incesturile și orgiile familiei Borgia — Furia poporului — Falsul din lemn — Binecuvîntarea — Capul tăiat.

Cezar veni să-i povestească mamei sale ultimele noutăți. Socotea că ea se va

revolta de pasivitatea lui Alexandru și hotărî să-i istorisească amănunțit primirea regelui în camera lui Perroquet, unde Carol al VIII-lea solicită papei să-i dea episcopului din Saint-Malo pălăria de cardinal, ceea ce papa îndeplini cu amabilitate, cerînd o mantie chiar cardinalului de Valentinois iar pălăria, cardinalului Cantuariense.

Avea de gînd să-i povestească, detaliat, această cavalcadă a regelui, însoțit de papă și de toți cardinalii pînă la biserica Saint-Paul, unde, și acolo, regele ceru și obținu o nouă pălărie de cardinal pentru vărul său, episcopul din Mans. Dar abia recunosc La Vannozza mersul și vocea lui Cezar, că se și repezi pe scară, unde, ca o femeie rea, începu să urle și să adreseze injurii „acestui neam blestemat de francezi”. Printre înjurăturile și văicărelile ei, Cezar înțelese că fusese prădată casa mamei lui de soldați francezi, bijuteriile furate, mobilele devastate iar La Vannozza „expusă, după propriile-i cuvinte, patimii brutale a unui soldat ticălos, de care abia scăpă, datorită bătrîneții ei”.

Mînia lui Cezar avu cu ce se alimenta. Încă de la intrare îl copleși dezastrul. Prețioasele tapiserii de pe pereți erau sfîșiate și mînjite în mod jalnic, picturile crestate cu lovituri de topor sau răzuite, cutiile cu moaște zăceau pe jos desfăcute, călcate în picioare, paturile erau sparte, așternutul pătat cu ulei vărsat din urcioarele pline, toată rufăria casei ce se găsea în cufărul desfăcut cu lovituri de măciucă, furată. Din vitrina sculptată atît de migălos nu mai rămăseseră, pe jos, decît rămășițe informe, murdărite cu smoală. Din bijuterii, din veselă nu mai era nimic. Statuile, vasele cele mari din marmură și profir fuseseră făcute zob. Pe podelele din toate camerele zăceau resturile scaunelor sparte și ale meselor rupte.

La Vannozza scotea urlete de dementă. Cezar încercă s-o consoleze ; ea nu ținea seama de nimic, gesticula furioasă dar, în cele din urmă, extenuată de atîtea țipete, începu să profereze injurii, blesteme, cu părul despletit, cu ochii învinețiți de lacrimi.

Se afla, în piața Pizzo di Merlo, un grup de soldați francezi însărcinați cu garda bancherilor genovezi și florentini, care își țineau acolo întrunirile. Cezar îi văzuse în trecere jucînd arșice. Își lăsă mama să se tînguiască în continuare și-și adună oamenii. Trebuia sau să fie dezarmați soldații francezi, sau respinși iar, la un semnal dat de Cezar, toți să fie masacrați. Curînd, într-adevăr, soldații, aproape beți și absorbiți de joc, se văzură înconjurați de niște oameni blajini. Deodată, Cezar Borgia înjunghie pe soldatul de gardă, îi smulse sulița cu vîrfurile lat și o vîrî în trupul ce zăcea întins, al rănitului. Arma îl străpunse și rămase înfiptă în pămînt. În cîteva minute toți erau masacrați.

În timp ce întreg cartierul Ponte alergia care încotro : negustori, bancheri, funcționari pontificali și curtezane de renume ce-și stabiliseră acolo reședința, Cezar își adună oamenii și, în pas alergător, ajunseră la Torre di Nona. Încă nu-și răzbunase mama, desigur, dar această reprimare îl satisfăcea. Ura într-atît pe francezi încît, dacă ar fi putut, pe toți i-ar fi otrăvit; nu se sfia să-și expună sentimentele, fălindu-se chiar cu ele. O bucurie ascunsă fremăta în el ; nu atît satisfacția masacrului săvîrșit, cit speranța unei răzbunări viitoare, a cărei amintire i-o va păstra Carol al VIII-lea.

„Geme, fiind așadar pregătit de Valentinois, scrie un istoric al timpului, papa îl încredința regelui căruia avea să-i aparțină de acum înainte împreună cu documentul de stipulare în virtutea căruia acest senior sărută mîna și umărul lui Carol, cu o gingășie demnă de măreția originii sale, și, întorcîndu-se, cu o aprobare plină de afecțiune, înspre papa și cardinalul de Valentinois care se aflau acolo, le mulțumi pentru ospitalitate și îi rugă să binevoiască a-1 recomanda noului său protector și senior, asigurîndu-i, în plus, că nu vor regreta niciodată că i-au redat libertatea, nici că regele l-a luat în compania sa.”

După cum se vede, era emoționat. Aceste saluturi de adio, expresia acestei sincere recunoștințe, ar fi putut mișca și inima unui bandit : aceea a lui Cezar rămase nepăsătoare. Regele îl luă așadar pe sultanul Geme ca un ostatic prețios, o pradă necesară și nu-și ascundea bucuria ; dar dacă el zîmbea, zîmbea și ducele de Valentinois, sinistru însă, el, cel care „amestecase în băutura îndulcită pe care sârmanul Geme o obișnuia, un anumit praf alb ce semăna perfect cu zahărul și foarte potrivit pentru a otrăvi băuturile, fără să-și dea seama cineva neschimbîndu-le nici gustul, nici culoarea.”

În timp ce nefericitul sultan se îndepărta deci vesel către Neapole, așteptînd să ajungă în Orientul visat, otrava îl măcina pe încetul și abia intră în castelul Capuan, la Neapole, că moartea îl răpuse. Poate încă regreta îngrijirile duioase pe care i-le oferise ducele de Valentinois.

Nici papa, nici Cezar nu se mai preocupau de acum înainte de Geme care, după același istoric, fusese încredințat Maiestății sale regele Carol al VIII-lea, necondiționat, dar în așa stare încît nu era nevoie să i se solicite restituirea, după cum vom spune în curînd...

Ei nu păreau să ceară decît un singur lucru și anume ca regele Carol al VIII-lea, împreună cu armata lui, să plece cit mai repede. Totuși ducele de Valentinois știa că era reținut pe lîngă rege ca ostatic. Toți se temuseră de vreun act de violență din partea clocotitorului cardinal; dar, dimpotrivă, niciodată el nu fu mai amabil, părăind chiar vesel ; cardinalii, de la Saint-Pierre es Liens, Savello,

Colonna, Gurgense, prieteni ai regelui, nu-și ascundeau mirarea și se temeau ca în timpul călătoriei moartea să nu-i desăvîrșească, pe nesimțite, opera, în rîndurile lor. De aceea era supravegheat.

Cînd regele părăsi Roma, papa îi oferî șase cai, de o rară frumusețe, și îl binecuvîntă.

În prima noapte armata franceză dormi la Marino și abia acolo simți Cezar cît era de supravegheat ; toată noaptea pîndi împrejurimile „locuinței” ce-i fusese pregătită dar, peste tot, vegheau ochi ; trebui să-și amîne executarea planului pentru altă dată. Zorii îl surprinseră dînd tîrcoale, furios, ca o fiară în cușcă.

A doua zi, regele se duse să se culce la Villettri. Carol al VIII-lea îl considerase, în acea zi, pe cardinalul de Valen-tinois, ca un însoțitor încîntător, erudit și petrecăreț în același timp ; nu se despărețau decît la lăsarea nopții, cînd oboseala îl doboră pe rege. Cardinalul de Valentinois îl însoți în locuința ce i se pregătise, îl salută și se retrase.

O dată cu căderea nopții, întunecoase, reci, un grăjdar se strecură, profitînd de beznă, pe lîngă grupurile de soldați, și părăsi orașul fără să fi fost văzut, făcînd astfel, pe jos, aproape o milă de dram, la fiecare moment temîndu-se ca fuga să nu-i fie observată și să nu fie trimiși călăreți în urmărirea lui. Merse de-a lungul căruțelor și le depăși fără dificultate. Ajuns la aproape o milă de oraș, scoase în noapte un fluierat prelung. Nici un ecou nu-i răspunse. Așteptă, apoi ascultă cu urechea la pămînt. Nimic nu percepse. Repetă același apel și deodată tresări : i se păruse că aude, de departe, același semnal. Reînnoi apelul : de data asta nu mai era nici o îndoială, i se răspunsese. Porni hotărît la drum și curînd întîlni un valet cu doi cai.

El să încalece pe unul, să lase valetul să urce pe celălalt, iată chestiunea de o clipă ! Destul de departe de Villettri pentru a nu se mai teme că galopul cailor putea fi auzit, ei dădură pînteni animalelor. Sosiră la Roma înainte de revărsatul zorilor și Monseniorului Flores, auditor al Tribunalului ecleziastic, nu mică îi fu surpriza cînd îl recunoscă pe cel care se ascundea sub haina de grăjdar.

A doua zi nu se vorbea la Roma decît de festa jucată regelui de familia Borgia : Geme mort, iar cardinalul de Valentinois, ostatic, evadat ! Sinistrul prestigiu al familiei Borgia era reliefat prin aceste două fapte de vitejie. Dar Cezar nu se mulțumi numai cu atît. Porunci să fie izgoniți din Roma toți francezii, indiferent de funcțiile avute pe lîngă papă. Cînd, după ce-și strînseră ceva bani se îndepărtară de Roma, se ciocniră cu oamenii ducelui de Valentinois, care îi atacară și îi masacrară pentru a-i jefui. Unii, destul de numeroși, țineau să-și ia rămas bun de la papă. Cum se aflau îngenuncheați chiar de Vatican, ucigași

plătiți de Valentinois săriră asupra lor și încercară să-i omoare. Mulți reușiră să fugă și să se baricadeze în câte o casă, unde putură aștepta ajutor.

Papa trimisese pe episcopul din Nepi și Sutri, secretarul său, să-i prezinte regelui scuzele sale pentru fuga cardinalului de Valentinois, despre care, spunea el, nu știuse nimic. Poporul roman delegă pe Monseniorul Porcani, decan al Tribunalului ecleziastic, însoțit de doi nobili, să-l roage pe rege să nu se revolte de această fugă, din cauza căreia Roma avea cele mai mari neplăceri ; dar, în timpul acesta, familia Borgia își bătea joc de Carol al VIII-lea, pedepsindu-i prietenii. Cardinalul Ria-rio care, într-un discurs modest, nu-și dezvăluise înverșunarea contra dușmanilor papei — francezii —, fu ruinat și jefuit. Dar bucuria familiei Borgia și a prietenilor săi o constituia, mai ales, batjocura lui Cezar față de soldații francezi.

Cînd ducele de Valentinois plecase împreună cu regele, luase cu el 19 căruțe, toate încărcate cu mobile rare, obiecte prețioase, arme etc. în prima etapă, căruțașii ducelui descărcaseră doar două, ce conțineau minunății, vase din aur și argint, „un somptuos și magnific bufet din argint destinat serviciului său” etc. ...Soldații francezi deduceau de aici că și celelalte căruțe, „împodobite cu cele mai scumpe păaturi cazone”, erau încărcate tot cu lucruri de valoare, închipuindu-și astfel că „acela care merge cu atîta gravitate nu poate fugi cu ușurință”.

Nimeni nu remarcase că acele două căruțe astfel descărcate și reîncărcate rămîneau intenționat în urmă, pentru a putea, nefiind în văzul nimănui, să facă stînga-mprejur și să se întorcă la Roma, fără să fie îngrijorați. Zis și făcut. Or, de îndată ce fuga ducelui de Valentinois fu descoperită, soldații se năpustiră, de necaz și de furie, să prade căruțele. Smulgînd „Păturile cazone”, găsiră doar niște pietre și butuci de lemn, ce alcătuiau întreaga încărcătură. Controlînd căruțele pentru a afla pe cele ce purtau minunățiile pe care le admiraseră, nu mai văzură decît șaptesprezece ; înțelesesă atunci cit fuseseră de păcăliți și că acele două căruțe pline de valori, ajunseseră, poate, deja, la Roma.

Cînd această întîmplare fu cunoscută la Roma, tot orașul, de a cărui popularitate se bucura familia Borgia, fu străbătut de hohote de rîs.

Dacă lui Machiavelli i s-ar fi cerut să mediteze asupra tentativei de asasinare a lui Jean Sforza, el ar fi ripostat că acest lucru se impunea. Și noi vom spune că, din punct de vedere politic, și „conform moravurilor vremii”, asasinarea lui Jean Sforza era necesară.

Trebuie, pentru a prețui acest act politic, căci realizarea lui nu ar fi fost decît unul din aceste acte politice cu care erau obișnuiți toți prinții italieni ; trebuie, pentru a-1 prețui, independent de morala admisă sau de prejudecăți, să

cunoaștem ce situație își crease familia Borgia în Italia și, în consecință, se va cădea de acord ca, pentru securitatea lor ca și pentru satisfacerea poftelor, să-i îndepărteze pe Jean Sforza.

Asasinarea lui Jean Sforza fu deci ordonată de Alexandru al VI-lea. Să nu ne mirăm că vedem un papă, șef venerat al Bisericii, poruncind cu sînge-rece astfel de asasinat. Alexandru era obișnuit cu acte asemănătoare și se adevăra faptul că în Italia, ca și în Turcia, ca și în Franța, papa este familiarizat cu aceste execuții rapide, dacă ne încredem în foarte simpla și surprinzătoare scrisoare pe care Baiazid o trimitea, prin ambasadorul său, lui Alexandru al VI-lea, și în care sultanul cerea, fără ocolișuri, „foarte înaltei și veneratei sale Sfinții” să binevoiască să-1 trimită pe fratele său Geme „într-o lume unde ar fi mai fericit”. Reproducem, pe de altă parte, scrisoarea ; lui Alexandru i se cere, foarte clar, să-1 omoare pe Geme și să trimită, drept mărturie, cadavrul victimei. Ne dăm seama, prin aceasta, de simplitatea fermecătoare a moravurilor al căror apologet experimentat a fost Machiavelli.

Așadar, asasinarea lui Jean Sforza fusese ordonată de Alexandru, care găsea în Sforza un dușman politic de temut, și, mai mult încă, ginerele desfrînatului papă, ale cărui mîrșăvii el le cunoștea.

Cezar fu ales, de către Alexandru, ca asasin al lui Sforza ; dar cum acesta, pe parcursul metodelor folosite de papă, nu avea să se supună cu ușurință rolului de victimă pașnică, Cezar își accelerează eforturile.

Într-o seară, cînd Lucreția și Jean Sforza se întrețineau prietenește cu incidentele politice de fiecare zi la Roma, cu dușmăniile ce tulburau întreaga Italie și cu dificultățile ce rezultau de aici contra lui, la Vatican, deodată, valetul de încredere al lui Sforza, devotat trup și suflet, se năpusti în cameră și abia avu timpul să îngîne cîteva cuvinte, că Sforza se și repezi asupra pumnalului și săbiei, pregătit pentru rezistența supremă, cu văpăi în ochi și ură în suflet. Lucreția îl îmbrățișa, rugătoare, mîngîietoare și fermă, convingîndu-1 să fugă.

Sforza părăsi încăperea, după ce spuse cîteva cuvinte valetului, și abia plecase că pașii lui Cezar răsunară ca un ciocan de-a lungul vestibulului.

Cezar intră. Dintr-o privire, își imaginează scena. Tulburarea Lucreției care, de altfel, știa să joace teatru, îl lămuri : un complot se urzea.

Cu o hotărîre sălbatică grăbi demersul cu cinism, cu îndrăzneală.

— Unde este Giannino ?

— Giannino ? întrebă simplu Lucreția, prefăcîndu-se mirată, pentru a cîștiga timpul necesar măsurării răspunsurilor și asigurării vocii.

— Răspunde imediat întrebărilor mele ! Fără vicleșug Dacă te văd șovăind sau

chibzuind, te întind aici ca pe o cățea cu burta sfîșiată.

Pumnalul lui Cezar o făcu să vadă primejdia. Răsuci cu nervozitate încheietura mîinii Lucreției, a cărei gură i se crispa într-un strigăt: „Unde s-a ascuns Jean ? Spune repede!”

— Jean ? Are oare nevoie să se ascundă ?

— Tîrîturo ! Unde s-a ascuns ?

— Au ! mă doare, pentru Dumnezeu !

Cezar o trînti pe pat. Cu coapsele nervoase strîngea ca într-o menghine frumosul trup al Lucreției. Cu mîna stîngă îi îndepărtă baticul de pe piept, dezgolindu-i-l ; cu mîna dreaptă îi cuprinse violent gîtul palid. Lucreția, imobilizată, se oferea, pradă admirabilă, crimei sau rutului. Și una și cealaltă se înfățișară gîndirii și privirii lui Cezar. Palidă, cu părul desfăcut, ea ațîța pofta demonică a tînărului bărbat. El îi simțea zvâcnirea cîrnii lipite de carnea lui ; ochii i se voalară. Îi respira parfumul ce-o înmiresma puternic și, cu gura lui peste gura Lucreției care nu mai putea scoate nici un strigăt, îi șopti, cu răsuflarea fierbinte, buze lîngă buze :

— Ah ! frumoasă canalie !...

În timp ce Cezar abia mai rezista unei ameteți neprevăzute, o răbufnire de furie subită incita oamenii ghemuiți prin piețe, pe străzi și pe la răspântii. Fără să fi bănuțit, fără să-1 fi văzut venind, chiar dacă, ascunși, spionau împrejurimile casei Lucreției, un călăreț apăruse în mijlocul lor, proptit în scări, cu sabia învîrtind-o la încheietura mîinii, trecînd-o pe deasupra capului, iar ei rămaseră acolo, încremeniți, muți de stupoare, fără să-1 audă pe Micheletto, călăul lui Cezar, care sriga, cu o voce guturală, lovindu-și nervos coapsa cu pumnul :

— Pe cal ! Pentru numele lui Dumnezeu ! Pe cal ! Pe cal !

Toată trupa se repezi înspre o casă vecină, în grădina căreia fuseseră legați caii. Încovoiați deasupra șeilor, pentru a nu se izbi de partea de sus a porții urcîndu-se încă din grădină, pe cal, pentru a lua-o mai repede la goană, plecară unui după altul, prin îngrămădeala de cai, nechezaturi, zvârlituri din copite și înjurături.

Pe drumul luminat de lună, pe sub copacii a căror umbră era tulburată de vînt, trupa trecu în goană.

Un „sacramento !” răsunător, formidabil, al lui Micheletto, izbucni în liniștea nopții, galopul cailor se pierdea la cotitura drumului, ecoul i se prelungea cumplit, sinistru, ca strigătul răgușit al unui animal de pradă. Pe drum urmărirea începu : Micheletto recunoscuse calul lui Jean Sforza.

Cezar nu auzi strigătul lui Micheletto. O întreba mai calm, acum, pe Lucreția,

sora lui :

— Așadar, ni l-ai furat ?

— Îți spun că nu ; a plecat în mod pașnic la Pesaro și, pînă la ora asta, poate a și ajuns.

— O să scotocesc toată casa și dacă îl găsesc, preafrumoasa mea soră, voi fi grozav de exigent, te previn, spuse el cu un zîmbet echivoc pe care Lucreția îl cunoștea bine. Jură-mi că a plecat, că nu mai este aici !

— Jur, Cezar !

— Ah, Dumnezeule! Canalie ! L-ai lăsat să plece ! Ii prevenisem eu că o să ne scape dacă-i lăsăm prea mult timp. Șmecherii ! Știau ei că nu o să aibă el încredere. Imbecili ! Ca și cum nu ar fi cunoscută familia Borgia ! De el mai ales. De el care știe totul, care cunoaște cele mai ascunse păcate ale noastre. Dar nu te-ai gîndit oare, nesăbuito, că el a știut toate asasinatele poruncite de papă și felul cum noi le-am comis, că e părtașul tuturor secretelor noastre, că am avut în el aceeași încredere ca într-un Borgia ?

— S-o fi trădat oare ?

— Astăzi, poate, încă nu, dar mîine ? Să ne gîndim că papa i-a încredințat-o pe Julie, amanta lui, și că atît de la el, cît și de la ea, aflase cele mai mari secrete ale noastre. E cazul să ne întrebăm dacă nu e bun de aruncat la gunoi, acest papă imbecil și ramolit. Să-i încredințeze ginerelui său paza amantei sale iar ție, fiica lui, grija de a-1 iniția în dragoste ! Căci asta se discută peste tot, o știi bine, că tu și soțul tău ați aranjat întîlnirile bătrînului : Jean a fost numit patron de tripou la Santa Măria iar tu, codoașa papei. Tu nu știi cum o numește poporul pe Julie : „logodnica lui Iisus Hristos”. Citește satirele și o să te lămurești !

— Tu ai vrut, Cezar, ca Julie Farnese să fie doamna mea de onoare ! întreaga Romă spune la fel : tu ai vrut ca ea să fie în preajma mea, pentru a nu fi bîrfiți din cauza vizitelor ce mi le faci și pentru a îndepărta bănuielile despre dragostea ta incestuoasă. Ai spus că mulțimea vede în palatul de la Santa Măria în Pontici un bordel. Ferească Dumnezeu să vadă ceva mai rău ! Bărbații nu pot rezista pasiunilor, ia spune, atunci cum am putea rezista noi, femeile ? Și poporul ne iartă. .

— Poporul doar presupune, în timp ce, cei care au văzut, cei care știu, cei care, ca Jean Sforza și ca tine, au încălzit patul în care bătrînul din Vatican venea să-și reînsuflețească patima senilă, numai aceia ar putea vorbi. Iată ce nu trebuie iată de ce am venit astă-seară să fac o vizită soțului tău ! Iată de ce, la un simplu fluierat, oamenii mei, ambușai, vor sări din toate părțile, se vor arunca pe cai și vor lua drumul spre Pesaro. Ce frumoasă văduvă o să fii, Lucreția ! O să plec

împreună cu oamenii mei și aș fi foarte fericit dacă ți-aș anunța mâine chiar eu, vestea cea bună : Lucreția liberă !

Cezar o înlănțui pe Lucreția dar ea, obosită și neîncrezătoare, îl respinse încet :
— Ne-ar putea vedea cineva, Cezar.

Un freamăt venea din stradă. Cuprins de o poftă imperioasă, Cezar nu dădea nici o atenție și cum Lucreția se înfiora de îmbrățișarea lui, el se mîndrea cu starea de euforie pe care credea că i-o produce. Se simțea mai fericit de plăcerea vinovată cu care încerca să-și corupă frumoasa soră decît de propria-i voluptate.

Sub ferestrele cuplului incestuos se formase un grup. Un călăreț mascat se înălța în mijlocul lor și spunea :

— Voi toți, seniori și oameni cumsecade, credincioși lui Sforza, păziți ieșirile palatului Santa Măria in Portiei ! Chiar în camera lui Jean Sforza, pe care au vrut să-1 asasineze astă-seară, Cezar Borgia își violă sora, concubină interimară a papei Alexandru al VI-lea, tatăl său. Cine nu crede, poate să-mi verifice, cu ușurință, spusele. Urcați scara, pătrundeți în camera lui Sforza și-1 veți vedea pe porcul Sfîntului-Scaun, îmbătîndu -se cu dezmierdări pîngărite ! Urcați, priviți, întipăriți-vă în adîncul inimii tot ceea ce ochii voștri vor fi văzut și dacă, mâine, familia Borgia va voi să păteze memoria familiei Sforza, spuneți-i că a mințit, că rușinea și oprobriul dezmăturilor nu din partea ei provin și că întotdeauna vor rămâne în sînul ei să trăiască familia Sforza !

Mulțimea aproba fără să aplaude ; îi făcu loc călărețului care se îndepărtă.

Mulțimea se agita în noapte, comenta despre familia Borgia, despre scandalurile ce le provoca, făcea glume indecente ; rînd pe rînd, Julie Farnese și mama sa, papa, la Vannozza, Cezar Borgia și sărmana Lucreția fură astfel dezonozați. La lumina torțelor aduse de cîțiva, masa de oameni pătrunse în tindă și, pe zidurile albite de var, schiță niște desene obscene și niște cuvinte deșuchate. Careva, cocoțat pe umerii unui „facehino", fixă în cuie, pe pridvor, chiar pe pragul casei, și în așa fel încît toți trecătorii să-1 poată vedea, un enorm falus din lemn. Mulțimea aplaudă. Aclamă simbolul pe care proxeneții antici îl înălțau pe pragul bordelurilor.

Cineva scrisese dedesubt : „Pentru Lucreția Borgia." Altceva, fără să șteargă, gravă cu litere enorme : „Ad usum Alexandri", făcînd aluzie la zvonurile ce străbăteau orașul, și de care Alexandru, ajuns la paroxismul depravării, avea nevoie, pentru a-și stimula simțirea, recurgînd astfel la unele violențe, rezervate, de obicei, sexului opus.

Curtezanele ce se aflau acolo, în număr destul de mare, rîdeau în hohote. Aluzii murdare urcau de pe buzele lor către simbolul obscen pe care inscripțiile

îl înrăutăteau.

În timp ce Cezar și Lucreția se pierdeau în desfătări blestемate, în timp ce plebea lua în rîs familia Borgia, călărețul urmărit de oaste fu prins pe malurile Tibrului și acolo, după o luptă eroică, fu străpuns de înțepături de sabie și aruncat în fluviu, chiar în momentul în care urmăritorii săi aveau să pună mîna pe el, pentru a-i tăia gîtul și a aduce capul ca trofeu, agățat de șaua căpitanului Micheletto.

Oastea, satisfăcută de sarcina bine îndeplinită, se înapoia la Roma cîntînd. Cîntau un cîntec florentin al cărui refren era : „Peste tot unde vei întîlni oameni cîntînd, să ai încredere în ei ! Cei răi nu cîntă !”

Dar Cezar, enervat de freamătul ce creștea din ce în ce, apăru la fereastră și porunci autoritar mulțimii să tacă.

În ciuda celor spuse de călăreț, nimeni nu-i luase în serios acuzația de incest; însă apariția lui Cezar chiar la fereastra acestei camere, pe care întreaga Romă o știa ca fiind aceea a Lucreției, era în seara asta de o cutezanță fără pic de rușine și strigăte de huiduieli, de injurii răspunseră tînarului cardinal care, din înaltul palatului Santa Măria, insulta mulțimea. Se aruncă, de jos, cu pietre. Poarta cea mare cu două canaturi fu închisă. Masa de oameni se năpusti atunci asupra ei și, după cîteva izbituri, ușa masivă a cedat, mulți din ei căzînd la pămînt. Răniții țipau. Entuziasmul îi aruncase în vestibul. Cei de afară îi aduceau injurii lui Cezar.

Deodată se iscă panică. Gloata, înnebunită, se repezi către ieșirile dinspre stradă.

Cezar își luă fluierul și trei șuierături sfîșietoare spintecară văzduhul : chemarea în ajutorul familiei Borgia.

Oamenii recunoscără acest apel și, turmă speriată, se îm-prăștiară.

În timp ce Cezar le vorbea, Lucreția, tulburată de acest vacarm, făcuse greșeala de a se arăta la fereastra palatului. Și, de departe, mulțimea care crezuse într-o sfidare a celor vinovați, continuă să profereze injurii la adresa fiicei papei Alexandru al VI-lea și, încetul cu încetul, reveni sub ferestrele palatului.

„Papa este în patul lor”, striga mulțimea, „cu ei”. Și, dezlănțuită, plebea îl cerea pe papă. „Alexandru ! Alexandru ! Arată-te !” Dintr-o dată toți tăcură.

De fereastra alăturată celei la care se aflau Lucreția și Cezar, se rezemase o umbră, binecuvîntînd, prin gesturi, poporul ce se îngrămădise, buimăcit. Peste stupoarea lor de nespus plana, tăcută și gravă, binecuvîntarea lui Alexandru al VI-lea, succesorul sfîntului Petre, determinînd mulțimea să se retragă încetișor.

*

* *

Cezar, surprins că nu și-a văzut oamenii năpustindu-se asupra plebei, coborî pe strada pustie. Strigă : „Micheleto !" Nimeni nu răspunse. Străbătu toată strada, urmărit de privirea Lucreției, înnebunite de groază, și, imediat ce trecu de peretele galben al casei de la capătul străzii, se înapoie în mare grabă.

— Paul ! Paul !

Paul apăru din camera vecină.

— Paul ! Ai văzut tot, ai înțeles tot. Repetă totul lui Jean Sforza și spune-i ce am îndurat, ce i-am oferit drept sacrificiu Domnului, din dragoste pentru el ! Du-te și spune-i să se grăbească și să nu aibă încredere în prieteni ! Repede, Paul, du-te și să-ți ajute Dumnezeu ! Dar, mai înainte, cheamă-1 pe Antonio !

Lui Antonio Lucreția îi spuse : „Vorbește ! Vorbește ! Unde este el ?"

Acesta povesti că, pentru a da de urma oamenilor lui Cezar, un valet plecase călare, în goana mare, înspre Pesaro, urmat îndeaproape de toată oastea.

Jean Sforza profitase de asta, pentru a se îndepărta liniștit, și avusese curajul să vină chiar sub ferestrele pericolosului său rival și dușman de moarte să incite mulțimea la disprețul fărădelegilor familiei Borgia.

Antonio încă mai vorbea, când strigăte de veselie amestecate cu izbituri de săbii îl întrerupseră. Din stradă urcau chemări prietenești și vesele. Cezar era aclamat, Lucreția era aclamată.

Comandantul trupei de călăreți înainta respectuos pe sub ferestrele palatului, cerînd donei Lucreția să apară.

În timp ce-și făcea apariția, îl văzut pe călăreț întinzîndu-i ceva ca un fruct enorm, greu și zemos. Călărețul, care nu era altul decît Micheletto, și crezîndu-1 încă pe Cezar în camera Lucreției, îi spuse acesteia că au găsit pe malul Tibrului ceva ce fusese pierdut, poate, de Jean Sforza. Și cum Lucreția se aplecă să vadă mai bine, recunosc, la încheietura mîinii ridicate a căpitanului, un cap proaspăt tăiat, din care sîngele picura peste montură.

Împungînd capul cu sabia, Micheletto zise în rîsetele trupei :

— Vreți să spuneți seniorului și stăpînului nostru că Jean Sforza îl așteaptă în vârful săbiei ?

Lucreția scoase un strigăt și căzu pe lespede, inertă.

CAPITOLUL al III-lea

Sărbătoarea viilor de la San-Pietro in Viticoli — Sar-dinali și curtezane — Stropirea cu sulf a viilor: metodă veche — Urcioarele galante — Cezar Borgia în laboratorul său — Tăvile de aramă — Sărurile din urină — Arsenicul, mană cerească — Cantarella : otrava familiei Borgia — Antidotul — Moștenirea de la

călugărul spaniol — Portretul lui Cezar Borgia — Rivalitatea dintre cei doi frați — Dona Sanzia — Dragostea incestuoasă dintre Cezar și Lucreția — In loc de șiruri de melci în viile de la San-Pietro se află șiruri de călugări — Orgia cardinalilor — Jocul „cine găsește, ia” — Cardinali și madone în obscuritate — Julia Farnese și Cezar Borgia — Dragostea Juliei Farnese pentru Francisc, duce de Gandia — Mănăstirea de la San-Sisto

În ziua aceea, 14 iunie 1497, era sărbătoarea viilor de la Saint-Pierre aux Liens.

La Vannozza primea acolo toți cardinalii, papa, Julie Farnese, prințul d'Anhalt, ambasador al lui Maximilian, și ambasadorii Franței, Spaniei, ca și trimișii principatelor și regatelor italiene.

Serbarea era dată de La Vannozza, desigur, dar invitații nu se considerau a fi atât ai ei, veche concubină a papei, cit ai acestuia. Totuși, o înconjurau cu toate onorurile datorate unei adevărate regine. Musafirii se împrăștiară prin vii, admirînd următoarea recoltă, dar, mai ales, adăpostindu-și confidențele amoroase printre butuci și pe sub piersicii tineri presărați de-a lungul rîndurilor de țăruși, împodobiți cu viță de vie suprapusă, la distanțe de aproape patruzeci de centimetri unul de altul. Rupînd monotonia acestor alei astfel mărginite de fiecare parte și invadate de buruieni printre care țopăiau lăcuste, uneori, bolți formate din stîlpi grei și șipci încrucișate, ofereau cuplurilor lascive o umbră propice.

Cardinalii și prietenii lor hoinăreau, veseli ca niște școlari în vacanță sau ca niște aleși în paradis ; rîsete izbucneau, proaspete și pure ; cuplurile se aplecau peste urcioarele înalte destinate a fi umplute cu apă, în care se introduceau resturi de aramă, sare și var. Cînd vreo boală ataca vița de vie, o stropeau cu acest amestec. De această soluție primitivă își amintiră podgorenii atunci cînd, mai tîrziu, udară răsadurile și în componența căreia se găsea sulfat de cupru.

Așadar fete frumoase și iubiții lor se aplecau peste aceste urcioare, pe trei sferturi goale, și cum ele vorbeau, vocea avea o sonoritate ciudată : atunci rîdeau și rîsul țîșnea în ecouri armonioase, iar cardinalii și baronii se aplecau și ei ca prietenele lor, capetele li se atingeau ușor, buzele li se întîlneau și, în timp ce femeile rîdeau amuzate, cardinalii, mai gravi, cu văpăi în ochi, își împreunau buzele cu ale lor. Uneori, cîte o pălărie cădea în apa din urcior și rîsetele li se răsfrîngeau în triluri sonore.

Aproape peste toate urcioarele se aplecau cîte două capete, care se cufundau ușor în apă și se întîlneau, contopindu-și buzele. Și nu era un spectacol cucernic acest șir de urcioare cu burțile pline de care se atingeau cuplurile.

Uneori țîșnea cîte un iepure dintre ierburi sau cîte o po-tirniche își lua zborul, doar bătaile aripilor trădîndu-i plecarea. Ici și colo, pe toată lungimea drumului, capcane ofereau, printre rămurișuri sau buruieni, pietre netede ucigătoare. Șerpi se strecurau mlădioși, confundîndu-se prin ierburi.

Cîteodată, cîte un cardinal, pîndind împrejurimile, se ghemuia, împreună cu prietena sa, și nu se mai zărea, din cînd în cînd, pe deasupra frunzișului, decît capul prelatului neîncrezător. Alții, prea aferăți, lipsiți de precauție, cînd se ridicau, întîlneau, ici și colo, ochi rîzători și strălucitori.

La Vannozza, în timpul acesta, sta de veghe acasă, zorin-du-și servitorii, grijulie de a-și îndeplini îndatoririle de adevărată stăpînă. Odată poruncile date, îl întîlni, într-o încăpere de la etajul întîi, pe Cezar, duce de Valentinois, care, cu mînele suflecate, aplecat peste o albă, era adîncit în treabă.

Această cameră era rezervată lui Cezar și Madonnei Vannozza. Doar papa avea dreptul să intre acolo, împreună cu ei, dar niciodată vreun servitor. Pe jos zăceau tăvi mari din aramă roșie, coclite, din care se evapora un lichid ce părea incolor.

Una dintre ele se afla în permanență în vatra șemineului pentru ca, datorită curentului de aer, să i se accelereze evaporarea. În timp ce La Vannozza intra, Cezar îi spuse bombănind :

— Îți interzisesem, totuși, să faci foc.

— Cu mare greutate am pus nișta jeratic pentru a grăbi rezultatul, altfel deloc nu am fi avut praf astăzi. Am depus prea puțin efort pentru înroșirea lui.

— Nu atît din cauza asta, cît din cauza cenușii, care, amestecîndu-se cu praful, îl face mai puțin fin. Noroc că prelatul de Riaro este miop ! Asta e bun întotdeauna pentru el... dar pentru alții...

— Dar pentru cine oare ? întrebă neliniștită La Vannozza. Și cum privirea lui Cezar o evita pe a ei, aceasta, temîndu-se să ghicească, îl imploră :

— Cezar, scumpul meu fiu, cruță-mi această supărare ! Nu pentru el ! Oh ! Te rog ! Nu pentru el ! Nu face asta !...

— Adu-mi tava, spuse Cezar, trebuie să se fi uscat pînă acum ! Vannozza ridică tava grea, din aramă roșie, pe care se vedeau niște pete verzui, cu aspect de mușgai, presărate cu o sare... .

Cu ajutorul unei labe de iepure, Cezar strînse cu mare grijă praful, apoi, cu o lamă din fildeș, rîcîi cu atenție arama. Răsturnă reziduul într-un mojar de marmură, îl zdrobi cu un pisălog tot de marmură, îl puse cu două-trei degete între două polizoare de agat și praful alunecă, imponderabil, imperceptibil, pe o oglindă de argint.

— Dă-mi mana !

Cezar numea arsenicul mana cerească.

Amestecă pudra cu arsenicul, puse din nou aliajul între două polizoare și, odată îndeplinită misiunea, strigă :

„Dumnezeu a spus : „Să se facă lumină ! Și se făcu lumină." Noi, familia Borgia, putem spune : „Să se facă noapte ! Și se va face noapte."

Și cum La Vannozza clătina din cap, neliniștită, el o prinse de mijloc, vesel ca un ștregar, îi dădu capul pe spate și o îmbrățișa afectuos.

— Privește-ți fiul, frumoasa mea mamă, este frumos ? Tu ești de o sută de ori, de o mie de ori mai frumoasă. Ai rămas atât de tânără ! Dar să nu uităm munca serioasă ! Așa, cât se poate apuca între două-trei degete, pentru Julie Farnese, pentru aniversarea iubirii lor ! Ce spui despre asta ?

— Taci !

Dar deodată sună „Benedicite" (rugăciunea ce se face înaintea meselor, n.n.). Era ora prânzului. La Vannozza cobori, lăsându-l pe Cezar cu chimia lui.

Tava era goală. El urină înăuntru, pentru a înlocui urina evaporată ale cărei săruri le folosisese. Căci toate aceste tăvi ce zăceau pe jos conțineau urină, pe care La Vannozza și fiul ei o evaporau în felul acesta. Sărurile rezultate, combinate cu săruri de cupru, erau amestecate cu arsenic, dând naștere astfel faimoasei otrăvi a familiei Borgia, „la canterella".

Se știe că mai târziu, către 1669, fosforul fu extras, din urină, de Brandt și Kunkel. Brandt, chimist hamburghez, nu-și dădu prea bine seama de descoperirea sa, din care, de altfel, nu avu nici un profit, și al cărei secret i-l vîndu lui Krafft, din Dresda. Brandt prea se entuziasma în cercetarea pietrei filozofale pentru a se opri la această descoperire. Secretul sărurilor din urină fusese predat familiei Borgia, papei Calixte, printr-un călugăr spaniol, care tămăduia și otrăvea, rînd pe rînd, cu ajutorul urinei combinate cu alte medicamente. Astfel, el amesteca, fără să le cunoască adevăratele proprietăți, fosforul cu arsenicul, provocînd prin această asociere, accidente adesea, mortale. Pe de altă parte, reînsuflețea pe unii bătrîni istoviți, dîndu-le să bea urină de om tînăr „virgin".

Fosforul pe care urina îl putea astfel conține acționa tot atât de eficace ; nu cunoaștem amănunte, dar acest călugăr urmă și niște tratamente miraculoase, așa că Savonarole fu nevoit să-i întrerupă cu vehemență elocința, pentru că bătrînii se lasă duși de cele mai dăunătoare excese, convinși că, în felul acesta, vor găsi întotdeauna remediul contra frigidității.

Otrava era cu atât mai prețioasă cu cît călugărul îi cunoștea mai bine antidotul,

care era magnezia calcinată. Și acest călugăr devansa previziunile științei contemporane, recunoscind că fosforul poate fi asociat cu arsenicul și că atât unul, cât și celălalt, au același antidot.

*

* *

În timp ce Cezar Borgia, moștenitor al tainelor călugărului spaniol, confecționa săculețe din pînză pe care le umplea cu un praf alb imperceptibil, invitații se instalau în spațioasa sufragerie. Cele mai frumoase curtezane, pe care Roma le primea la serbările publice, decorau cu farmecul lor cunoscut și prețuit, masa la care chiar „capul venerat al Bisericii” lua loc împreună cu toată strălucirea și pompa unei ceremonii.

Sosea Cezar Borgia. Cu pumnalul fixat cu nerușinare, la cingătoare, mai bătăios decît fratele său, ducele de Gandia, manifesta o atitudine degajată ce i se potrivea de minune cu masca aspră, cu vocea nervoasă, chiar brutală. Cu bijuteriile și armele argintate și aurite, avea, oarecum, înfățișarea unui condotier, dar a unui condotier de ceremonie. În realitate, era, însă, mai mult ca oricare altul, pînă în fundul sufletului. Se juca în permanență cu pumnalul, lung, cu lama lată și ascuțită, deseori confundat cu săbiile din sec. XIII—XV și cu cele cu tăișul drept. Îl ținea întotdeauna în mînă și, pentru a susține o demonstrație, pentru a-și ascunde o stinghereală, tot cu această armă se juca, sprijinindu-i vârful de unghie sau simțindu-i tăișul pe palma mîinii.

Mulți îl admirau iar cardinalul Orsini spuse :

— Comparîndu-i pe amîndoi, pe frumosul duce de Gandia și pe Cezar, niciodată nu s-ar putea crede că ducele de Gandia este adevăratul purtător al stegulețului de luptă. Papa îl fulgeră cu privirea pe cardinalul Orsini, mama Vannozza se înfiora iar Francisc, duce de Gandia, zîmbi :

— Mă faceți să regret că eu sînt acela și că nu-i pot ceda locui... Asta se va întîmpla poate...

Ducele de Gandia vorbise calm și surîzînd, dar accentuînd vizibil fiecare cuvînt, ce dădea acestei fraze o semnificație misterioasă, tulburătoare.

Cezar tăcu. Alexandru schimbă discuția cu abilitate, pentru a îndepărta această situație penibilă. Ochii mamei Vannozza și ai lui Cezar se încrucișară, iar privirea papei se izbi de privirea cardinalului Orsini. Începînd din această zi, între cardinal și Alexandru, luă naștere o antipatie, ce se traducea, la Alexandru, printr-o ură sălbatică, și, poate, de aici, decurgea asasinarea cardinalului.

Cardinalul Orsini ar fi fost scuzabil dacă nu ar fi cunoscut rivalitatea ascunsă pe care Cezar o nutrea contra fratelui său mai mare. Cele mai negre planuri se

urzeau în sufletul său întunecat : nu era nevoie de o provocare nefericită care să mai agraveze hotărîrea lui Cezar.

Nu se vorbea la Roma decît despre ura lui Cezar contra ducelui de Gandia.

Această rivalitate îşi avea obîrşia în purtarea steguleţului de către acesta, fără îndoială, dar mai erau şi alte cauze grave. Cezar o iubea pe dona Sanzia care-l incitase în a-i face curte, dar Francisc era, în văzul lumii, fericitul său rival şi dacă dona Sanzia îi oferise lui Cezar mîna să i-o sărute, însemna, desigur, că nu avea nici o rezervă faţă de Francisc şi că-i acordase mai mult entuziasm acestuia decît lui Cezar cînd îi dăduse mîna.

Acesta, o dată în plus amant nefericit, era înlăturat.

O altă rivalitate îi învrăjbea pe cei doi fraţi.

Cezar o iubea cu patimă pe Lucreţia Borgia. Nu o iubea ca un timid, ca un fricos, nici chiar ca un cinic, o iubea cu curaj, cu dragoste, fără să cerceteze dacă această dragoste era compatibilă cu onoarea datorată unui cap exigent al Bisericii, pe care acesta o dispreţuia, sau cu oricare morală, el ignorîndu-le pe toate ca un filozof experimentat. Nu-i păsa nici de sfaturi, nici de teorii, ţinînd seama doar ele violenţele instinctului său. Or, circulau zvonuri precum că ducele de Gandia era mai bine primit de Lucreţia, decît Cezar, zvonuri ce i-au ajuns la ureche.

Din acest moment, el socoti că, într-adevăr, familia Borgia începe să devină prea numeroasă...

Cina se termină cu voioşie, printre anecdote vesele şi cuvinte deocheate. Curtezanele, chemate să facă haz de glumele lor deşănţate şi grizate de vinurile superioare, se abandonau incitărilor împărţite cu dărnicie de cardinali. Gesturi veneau să completeze frazele, să le interpreteze sau să se inspire din ele. Pofte nemăsurate se aprindeau în ochii invitaţilor : o atmosferă amoroasă plutea peste creierul lor moleşit şi voluptos.

Deodată un vacarm, strigăte vesele, ironice, huiduieli le reţinură atenţia. Alexandru vru să afle motivul acestei manifestări neprevăzute şi zgomotoase : un copil din cor afirmă, foarte confuz şi tremurînd, că, de curînd, au fost prinşi în viile de la San-Pietro ad Vincula trei călugări făcînd dragoste într-o trinitate stranie, împreunaţi în felul şirului de melci de prin vii, îndeplinind în acelaşi timp şi funcţia de mascul şi cea de femelă. Papa, neînţelegînd nimic din explicaţiile încurcate ale copilului, convocă pe cei trei călugări. Imediat, aceştia, prosternaţi, în genunchi şi cu fruntea la picioarele papei, se simţeau ruşinaţi. Alexandru le ordonă să redea în sala banchetului, acea scenă ascandaloasă. Ei refuzară, copleşiţi de ruşine, supuşi celor mai neplăcute ispăşiri. Alexandru

recurse cînd la blîndețe, cînd la amenințări, dar nimic nu fu cu putință.

Atunci Cezar spuse cîteva cuvinte la urechea papei. Alexandru stinse luminile și, în obscuritatea aproape completă, ordonă călugărilor să se supună. În întuneric, spuse el numai Dumnezeu i-ar putea vedea sau trimisul său pe pămînt, pentru a obține iertarea păcatului, trebuia ca papa să știe mai intîi cu ce-au greșit, spre a putea aprecia situația în care se dăduseră în spectacol. Le promitea apoi grațierea. Călugării părăură să se liniștească încetul cu încetul și acceptară sancțiunea aplicată de Sfinția sa.

În timpul acesta, în întunericul complice, invitații tăceau. Nu aveau nici un motiv de neliniște, fiind chiar veseli de acest ajutor bine venit pe neașteptate și într-un mod atît de fericit : obscuritatea. Se dezlănțuiră îmbrățișări se înlănțuiră trupuri. Nu se mai auzeau decît 'șoapte sau rîsete înăbușite, printre scîrîiturile scaunelor înalte și grele, zgîlțuite de mișcările celor invitați. Se știa că Cezar va prevedea că se vor aprinde din nou lămpile suspendate de bolțile încăperii și lustrele orbitoare, din argint și cristal, încărcate cu flori. O abundență de flori parfumate împovăra atmosfera cu miresme voluptoase. Sala era împodobită ca un templu antic.

Cocoțată pe un scaun, La Vannozza trase, peste o nișă unde veghea neîncetat o lampă, niște perdele scurte țesute cu fir de aur, presărate cu pietre prețioase. Voia să ascundă Fecioarei Măria spectacolul ce avea să se desfășoare acolo, astăzi, ca și atîtea alte dați.

Pentru a nu agrava ticăloșia comportamentului lor spin-trian, Alexandru porunci călugărilor să închidă ochii. Și în timp ce se supuneau, Cezar îi lumină pe neașteptate, dezvăluind invitaților spectacolul obscenităților practicate de călugării pervertiți, ca să vorbim ca un eclesiast.

Deodată un vacarm urcă printre strigătele voioase ale asistenței, cînd Cezar, din cîteva lovituri de pumnal, tăie călugărilor penisurile, care, înnebunite, le țâșniră din gură. Însângerați și contorsionați de durere, ca niște râme ciopârțite, ei se tăvăleau pe jos, în timp ce mâinile, coatele și genunchii le alunecau pe dalele cleioase și roșii.

Cezar le tăie legăturile cu aceeași ușurință cu care ar fi tăiat nodul gordian.

Cu pumnalul în mînă, el declară cinic : „Vor fi pierit... pe unde au păcăuit !"

Fu ovaționat.

O orgie nestăpînită împrăștie invitații în jurul meselor. Numai papa rămase gînditor.

Valeții spălară sîngele călugărilor. Nu-și mai amintea nimeni de scena de adineaori.

Cardinalul Orsini, care înlănțuise între pulpele lui pulpele unei frumoase curtezane, întrebă, rîzînd, pe Alexandru, la ce se putea gîndi dacă nu la spectacolul celor trei călugări găsiți în viile Sfinției sale... Cardinalul Orsini nu avea pretenția să fi ghicit planurile sau intențiile papei. Găsea în asta doar un motiv de glumă.

Drept orice răspuns, Alexandru zîmbi cu blîndețe : păru că-și amintește niște lucruri plăcute, după genele ridicate, după gestul mîinii cu care respingea întrebarea, după surîsul evaziv.

Fu rugat insistent să vorbească. Julie Farnese îl mîngîie stînd pe genunchii lui, dar papa o respinse încet.

Fără îndoială, se gîndea la pedeapsa cerească a celor trei călugări homosexuali. Privirea-i întunecată, fruntea-i devenită gravă de atîtea gînduri nobile nelinișteau musafirii. Julie, prefăcîndu-se apoi grăbită, papa gîndi cu voce tare, într-un extaz confuz și o nostalgie amoroasă :

- Reflectez la cel ce se afla la mijloc...

Uşile încăperii fură închise. Sub pretextul că servitorii trebuiau şi ei să servească masa, se interzise tuturor intrarea în această sală şi o bună parte din palat.

Urma să aibă loc jocul „Cine găseşte, ia”.

Acest joc purta un nume francez, din pudoare, deoarece cardinalii italieni care îl inventaseră nu voiau să-şi asume răspunderea acestor iniţiative voluptuoase. Deşi acceptându-i beneficiul, îi aruncau totuşi paternitatea asupra altora.

Iată în ce consta acest joc cu care se încheiau de obicei orgiile :

Se făcea întuneric în mai multe încăperi alăturate, prin care invitaţii se împrăştiau după bunul lor plac. Li se interzicea să vorbească, decât la intervale de câte un sfert de oră : participanţii şi participantele erau înştiinţaţi atunci că se face un scurt armistiţiu şi, pentru câteva minute, străluceau lumini pe figurile lor.

Împrăştiaţi aşadar prin aceste încăperi, invitaţii trebuia să se întâlnească unii cu alţii, din simplă întâmplare, şi fiecare era obligat să-şi recunoască partenerul pe întuneric. De asemenea se interzicea femeilor să atingă obrazul bărbaţilor, pentru a nu-i recunoaşte prea uşor, după barbă sau vreo cicatrice. Cu excepţia feţei, oricare altă parte a corpului putea fi pipăită. În schimb, bărbaţii aveau voie să vină în contact cu părul femeilor, cu figura, sau, printre mătăsuri, să le cerceteze pe îndelete identitatea. Doar şoapta era permisă şi numai într-o anumită măsură : dacă cineva era recunoscut după voce, era penalizat, trebuind să-i ofere partenerei un giuvaer. Dacă, din întâmplare, el încerca, profitând de întuneric, să scape din mâinile partenerei, aceasta trebuia să se agaţe de el, pînă ce ora scurtului armistiţiu avea să sune.

Fără îndoială că mulţi se străduiau să fugă astfel, dar femeile erau obligate să-i reţină prin orice mijloace şi, în acest efort, adesea, cuplul se rostogolea pe jos. Atunci, printre catifele şi mătăsuri, ei se zbăteau, fără violenţă, bărbaţii încercînd să fugă, femeile încercînd să-i reţină, şi adesea inversau rolurile, ei reţinîndu-le pe ele, care se străduiau să fugă.

S-ar fi putut oare crede că un astfel de joc să fi avut loc fără zgomot şi tăraţoi ? Şi totuşi aşa a fost.

Ciocnirile erau fără violenţă, buzele serioase, absorbite de diferite griji, căci, ce-i drept, dacă doamnele nu puteau atinge cu mâinile faţa bărbaţilor spre a-i recunoaşte, aveau toată latitudinea s-o facă doar cu obrazul; şi se spunea că astfel de doamne nu erau totdeauna curtezane, ci pricepute în a ghici, la singura atingere a buzelor de obrazul ce-l examinau, cui îi aparţinea.

Primii istoviţi după acest joc se retrăgeau pentru rugăciuni sau se întâlneau cu

călugării care oficiau în capelă serviciul religios.

Papa era renumit pentru înflăcărarea adusă acestui joc. Dar el nu putea rezista mult; așa se face' că întotdeauna se refugia, înainte de sfârșitul jocului, pe banca stareților, cântînd psalmi.

La a treia întrerupere, Cezar remarcă plecarea lui Alexandru. Atunci se convinge el unde se afla Julie, amanta papei și stinse luminile aruncîndu-se în fața ei în așa fel, că, ea, fără să vrea, dădu peste el. Și pentru că unul fugea după celălalt, probabil, căzură, fără violență, pa parchet, rămînînd acolo.

Nu putem ști tot ce-i dezvălui Julie lui Cezar, dar îi dezvălui, printre altele, că Lucreția îl iubește nespus pe Francisc, duce de Gandia, ceea ce îl înfurie grozav pe Cezar, dar nu într-atît ca atunci cînd află, tot de la Julie, că Francisc nu de mult a părăsit jocul și că. poate, chiar în momentul acesta,, se pregătea să plece la mănăstirea de la San-Sisto. Dacă Julie i-ar fi privit ochii lui Cezar, s-ar fi înspăimîntat.

Amețită de băutură, de flori, de dezmierdări, Julie a trădat, fără să-și dea seama, încrederea pe care Lucreția și Francisc o aveau în ea. Cînd se trezi, plînsese cu lacrimi fierbinți.

Căci și Julie Farnese îl iubea pe Francisc, duce de Gandia, dar îl iubea cu o patimă stăpînită și cu atît mai violentă. Îl iubea pentru frumusețea lui, pentru eleganță, pentru finețe.

Lucreția îl iubea pe Francisc, după cum și el o iubea, cu mîndrie, dar fără ca incestul să le păteze dragostea frățească, îl iubea și îl admira, fără vreun instinct amoros.

Erau fericiți că se regăsesc și discută liber, el, aplecat asupra tinereții ei înfloritoare, ea, cu fruntea și privirea îndreptate către el, fratele cel mare, sfătuitoarul drăgăstos.

Și Cezar credea cu totul altceva, cu atît mai mult cu cît Lucreția și Francisc îi lăsau pe toți să se zbată în necunoștință de cauză privitor la întîlnirile lor.

Julie, pe jumătate beată, informase pe Cezar că Francisc gonea către San-Sisto, unde o călugăriță trebuia să-1 aștepte în spatele porții de fier, ce conducea, pe sub un smochin mare, la cisterna cu apă. Această ușă joasă permitea, vara, trecerea țaranilor evlavioși pentru a lua apă proaspătă, dar numai la sfîrșitul lui iulie și începutul lui august. Lucreția putuse deci să-și procure, cu ușurință, cheia. Datorită călugăriței ce o slujea îl putea primi pe ducele de Gandia, fără știrea nimănui, ca pe un îndrăgostit.

Lucreția îl aștepta pe Francisc, duce de Gandia, în spatele porții mănăstirii de la San-Sisto, sub smochin, unde încerca să se perfecționeze în limba latină,

nefiind o erudită. Devenise foarte neliniștită. Superstițioasă, auzise un smochin căzînd aproape de ea, la stingă, și cu toate eforturile îi fu imposibil să-1 ridice. Încercă mult timp, dar zadarnic și, tulburată ca de o prevestire rea, Lucreția încreți sprîncenele... îl aștepta pe Francisc...

CAPITOLUL al IV -lea

Ucișașii plătiți ai lui Cezar se îndoiesc că l-ar fi omorît pe Sforza, care le scapă — Lamentabila moarte a unui călugăr — Pămătuful familiei Borgia — Cezar urmărește pe Sforza — Calul lui Gianino îl învinge pe al lui Cezar — Grajdurile familiei Borgia — Beția lui Cezar Borgia — Asasinarea lui Francisc Borgia, duce de Gandia, purtător al stegulețului de lupta al papei — Stupoare la Roma și în familia Borgia — Lucreția Borgia la mănăstire — Ea denunță crimel'e familiei sale — Pericolul mărturisirilor famaliei Borgia — Înapoierea Lucreției Borgia la Vatican — Ea îl acuză pe Cezar de fratricid — Scrisoarea lui Jean Sforza către Ludovic le More — Familia Borgia pune la îndoială propria-i otravă — Pîntecele unei catîrce vii, antidotul otrăvii familiei Borgia,

În seara în care Micheletto îl urmărise pe Jean Sforza și credea că l-a omorît și apoi l-a aruncat în Tibru, s-a înapoiat, după cum am văzut, vesel, cu trupa cîntînd, la palatul Santa-Maria in Portiei, unde Lucreția îndura actele de violență ale lui Cezar.

El întinse, chiar sub ferestrele Lucreției, în vîrful săbiei, eapul celui pe care îl pretindea a fi al lui Jean Sforza.

Lucreția era să moară de supărare și de spaimă, căci îi iubea pe Sforza și l-ar fi iubit mereu, dacă nu s-ar fi urzit între ei niște intrigi mîrșave, ce au dus la o ruptură rușinoasă.

Ea crezuse în asasinarea lui Sforza și leșină.

În realitate, în timp ce Micheletto se înapoia spre Roma, gîndea că nu-i putea proba cu nimic lui Cezar asasinatul comis și, temîndu-se de furia ducelui de Valentinois, socoti că ar fi trebuit să decapiteze victima... O frică nemaipomenită îl cuprinse : cine l-ar asigura pe el, Micheletto, că Sforza era umbra pe care o spintecase și care abia avusese puterea să se arunce în Tibru, la picioarele sale ?

— Și dacă nu pe Sforza l-au omorît ? se întreba Micheletto cu groază.

Îl cunoștea pe Cezar, știa că la mînie l-ar fi putut lesne ucide, și-i era frică.

Atunci îi veni ideea să-i predea capul victimei dar, re-flectînd mai bine, se convinge că nu-i aparținea lui Sforza.

— Cel puțin trebuie să-i dovedim că am omorît pe cineva, dar săbiile proaspăt șterse de sîngele în care s-au înmuiat nu sînt o dovadă suficientă.

Tovarășii lui erau, ca și el, convingși că nu pe Sforza îl omorîseră.

Micheletto hotărî să-i aducă lui Cezar un cap din timpul escapadei lor și, ca o glumă, să-i aducă deci capul primului om întâlnit în cale.

Or primul om pe care îl întâlnea în cale dar pe care nu-l văzuse, pentru că se pitulase cu cal cu tot printre măracini, dincolo de drumul mărginit cu măslini, îi recunoscuse imediat. Își culcase calul la pământ și-i comprimase nările, în timp ce, cu sabia în mână, se pregătea să-și vîndă scump viața. Trecu pe lângă el, fără să știe, că Jean Sforza scăpa ca prin minune de moarte.

Dar, apropiindu-se de Roma, lui Micheletto îi veni o idee : ciocniră la poarta unei mănăstiri. Apăru un călugăr care nu le deschise. Degeaba își declinară calitatea și mandatul ce-l aveau de la cardinalul de Valentinois, căci nu le folosi la nimic.

Călugărul, foarte hotărît, refuză să le deschidă.

Torța pe care o ținea în mână îi lumina toată figura, în spatele grilajului, fără însă ca el să o poată vedea pe cea a interlocutorilor săi. La un moment dat, Micheletto, furios, exasperat, hotărî să-i joace călugărului o festă, de care să-și amintească mult timp, în paradis, poate...

El observă că Micheletto purta, spînzurată de șa, cu un lăntșor de argint, sabia lui Cezar.

Micheletto scoase așadar sabia din teacă și, ochind prin grilajul porții gura călugărului care voia să plece, îl amenință cu arma, prin întuneric, în timp ce-i spunea, întinzîndu-i o monedă de argint :

— Ia-o ! Nu vreau să ne ocărăști.

Călugărul se apropie, întinzînd degetele prin grilaj. În momentul acesta, ca o săgeată, lama țîșni. Urmă un gîlgîit de cuvinte, de sîngc, care se răspîndi pe barba și roba călugărului. Lama săbiei se înfipse în gura acestuia, străbătîndu-i-o dintr-o parte în alta.

Călugărul începuse să delireze. Buzele-i rîdeau, mormă-iau, vesele, scuipînd cheaguri. Din nas sîngele se scurgea încet.

Micheletto și banda lui îl luau în rîs.

Dar torța care îi căzuse din mână amenința să se stingă. Micheletto zise :

— Să nu pierdem prea mult timp ! Hai, dă-i tu drumul, binișor !

Un soldat se străduia, în timp ce tăia gîtul călugărului, să-i separe capul de trunchi. Osatura era însă solidă. Reușiră abia atunci cînd vîrfurile săbiei se îndoi, amenințînd să se rupă, și corpul se prăvăli în spatele porții și rezemat de ea, ca o greutate pe care o lași să cadă.

Această treabă îi amuzase.

Urcară pe cai rîzînd.

Micheletto ținea capul înfipt în vârful săbiei și cum sângele încă picura, își stropi tovarășii care înjurau. Micheletto râdea.

— Pământul familiei Borgia !... Asperges me hysopo et mundabor...

Și astfel ajunseră sub ferestrele Lucreției. Cezar nu mai era acolo.

Oastea așteptă, apoi se îndepărtă, când Cezar apărură pe neașteptate pe calul aprig. Consideră pe Micheletto și banda lui drept niște imbecili și, văzînd capul, spuse că nu-i plac comicăriile.

Capul călugărului nu folosi deci la nimic altceva decît s-o sperie pe Lucreția și să-1 facă pe călugăr să guste și altfel de fericire decît cea terestră.

Dintr-o mișcare, Micheletto trimise capul, rostogolindu-se, în pragul unei case. Cezar porunci cu asprime trupei și comandantului ei să-și omoare caii, dacă e nevoie, că vor avea alții la înapoiere. Îl obligă pe Micheletto să-și abandoneze calul și să încalece unul de rasă, pe care îl ținea un valet la cîtiva pași de el.

Imediat ce încălecară, porniră în urmărirea lui Sforza, de astă dată, a adevăratului Sforza.

Il zăriră în zori, urcînd la trap, un drum în pantă. Purta oare vîntul ecoul galopului cailor lui Cezar și Micheletto ? Nu s-ar putea spune, dar Sforza se întoarce deodată și dădu pîteni calului pînă ce acesta începu să sîngereze.

Duelul se declanșa.

Călăreții nu se putură ține de Cezar și Micheletto. Unul cîte unul părăsi, pînă la ultimul, urmărirea, pentru a-și îngriji animalele, pe jumătate moarte. Rămîneau deci singuri Cezar și Micheletto, pe caii lor înnebuniți. Cezar scăpă o înjurătură de triumf : Sforza le aparținea.

Cezar avusese grijă, într-adevăr, să-i otrăvească pe cei trei cai, cei mai buni, pentru ca el să nu poată fugi. Sforza avea să încalece animalul unui soldat sau al unui baron oarecare iar cursa să se termine repede, presupunea Cezar.

Cezar era renumit la Roma, pentru cei mai buni cai ce-i poseda, împreună cu fratele său Francisc și Sforza.

Caii lui Sforza fiind omorâți, el era pierdut.

Cezar și Micheletto constatară curînd, cu stupoare, că Sforza nu numai că păstra distanța dintre ei, dar chiar o mărea. Ei pierdeau din ce în ce teren și Cezar recunoscă că, în curînd, vor renunța. Nu-și revenea din buimăceală : un cal să-1 învingă pe al lui !...

În sfîrșit, îl pierduseră pe Sforza din vedere.

Descălecară : Micheletto pronunță primul numele lui Francisc.

Mai întîi Cezar, spumegînd de mînie, nu îndrăznea să creadă. Totuși numai Francisc, complice al Lucreției, putea să-i fi procurat lui Sforza acest cal. Fu

convins de acest lucru, dar nu-i ceru nici o explicație lui Francisc ; hotărât lucru, ura săpa mai adânc prăpastia dintre ei.

* *

Sforza, pradă râvnită cu multă înflăcărare, scăpa familiei Borgia, doi din această familie fiind acuzați de a-i fi favorizat fuga. Ce avea oare să se întâmple ? Aveau oare să se nască două tabere rivale în familia Borgia ? De o parte, Alexandru și Cezar ; de alta, Lucreția și Francisc ; consecințele ar fi fost, evident, dezastruoase. Cezar nu uita decât că numai el privea astfel situația. O socotea disperată și hotărât că, pentru a salva totul, era nevoie de un sacrificiu.

Așadar era hotărât să-1 înfăptuiască ; însă mărturisirea ce i-o făcuse Julie Farnese îl determină să urgenteze.

*

* *

Francisc venise la San-Pietro ad Vincula călare pe unul din cei mai frumoși cai, cadou de la împăratul Maximilian.

Grăjdarul, pe care îl chemase să-1 înșeuzeze, îi spuse că animalul este bolnav. Francisc îl pipăi, îl făcu să sîngereze, după care, puse să i se administreze un purgativ și, pentru a-1 ușura mai repede, dădu dispoziție să i se facă spălături cu vin îndulcit și cald, dar nu fu nimic de făcut în plus ; dacă nu moare, calul nici nu se mai poate ridica și Francisc nu plecă.

Ora înainta. împrumută un cal și galopă spre San-Sisto, fără vreo scuză sau pretext.

Dar Francisc nici nu se depărta bine că Cezar se frământa deja unde ar putea fi ducele de Gandia. Vizibil afectat, se întrista că fratele lui a plecat în felul acesta. Nimeni nu se zbătea să afle de ce a dispărut, bănuindu-1 de vreo aventură galantă.

Lipsa acestuia fusese însă remarcată iar. Cezar își arătase regretul.

Niciodată nu fusese Cezar așa de vesel ca în ziua aceea. Pe tot timpul șederii invitațiilor, le acaparase atenția cu iscusință, uneori chiar cu ingeniozitate, dar deodată se schimbă când, târziu, în noapte, un valet îi anunță sosirea lui Micheletto. De îndată ce-1 văzu pe Micheletto, deveni palid, nesigur, genunchii începură să-i tremure : nimeni nu mai recunoștea în el pe acel Cezar, pe care îl descoperise ore de-a rîndul, în seara aceea, ci o zdreanță, se bîlbăia, bea și iar bea : ajunsese în așa hal de beție, încît devenise un obiect de dezgust,, de greață, de scîrbă.

*

A doua zi, Roma afla cu stupefacție că nu se primise nici

o veste de la ducele de Gandia, apoi, rînd pe rînd, că se temeau să nu fi fost asasinat, măcelărit și aruncat în Tibru.

Urmă o scurtă uimire. Cine îndrăznise oare să atenteze la viața familiei Borgia ? Dar această uimire fu imediat urmată de alta, de revoltă : ucigașul nu putea fi decît...

Nimeni nu îndrăzni să pronunțe numele ce tremura pe toate buzele.

De îndată ce află știrea, Julie Farnese dădu dispoziție să

i se înșeeze calul și, în fruntea unei escorte de nădejde, ajunse la mănăstirea de la San-Sisto.

Întrevederea avută cu Lucreția fu emoționantă. Nici nu apucase Julie să rostească bine primele cuvinte, că fiica Madonnei Vannozza înțelesese totul. O copleși mai întîi cu reproșuri pe Julie, acuzînd-o de complicitate la asasinat, dar, apoi, răzgîndindu-se, și, pentru că Julie își smulgea părul de disperare și voia, pentru totdeauna, să se călugărească, Lucreția o consolă.

Julie își mărturisise greșeala, crima, spunea ea, de a-1 fi informat pe Cezar despre relațiile lui Francisc cu Lucreția și de a fi ațîțat astfel ura lui Valentinois. Julie nu ținea cont de epitetele ce i le atribuia lui Cezar, situația tot nu se mai schimba în nici un fel : nimic nu putea reda viața unui cadavru tumefiat, pe care luntrașii îl scosese din Tibru.

Lucreția nu vorbea altceva decît să se ducă să se arunce peste cadavrul fratelui său și să strige acolo, în fața tuturor, scîrba ce o avea față de ai săi ; cînd se entuziasma, cînd se tînguia, în timp ce Julie, tulburată, înnebunită, plîngea în hohote, îngenuncheată pe dalele reci. Vestibulul, ce ducea la vorbitorul unde Lucreția o primise pe Julie, se umplea de pași mărunți ce alunecau peste dale ca un foșnet discret sau ca niște șoapte. Zburdalnice, curioase ca niște copile, călugărițele din mănăstirea de la San-Sisto, unde fusese crescută Lucreția, se îmbulzeau la poartă pentru a trage cu urechea. Deodată ea le zări : furioasă, ca în delir, urlă printre sughițuri :

— Da, veniți să vedeți pe fiica papei ! Este mai nenorcită decît ultima dintre fetele angajate de grăjdari. Este fiică de criminali, soră de criminali și, pentru că ea nu vrea să-și înmoaie mîinile în sînge, i se dorește mai mult decît moartea. Da, Cezar, fratele meu, m-a violat, în timp ce-i tăinuiam fuga soțului meu, pe care voia să-1 asasineze. Da, au vrut să-1 asasineze, ați auzit bine și, pentru că nu l-au putut avea pe Sforza, l-au vrut pe Francisc, duce de Gandia, fratele meu. Incest, fraticid, iată-1 pe Cezar Borgia ! Și ultimul dintre birjari are dreptul să-1 scuie în față... Și tu ! tu ! papă ticălos !... Tu ! tu ! mamă care îți prostituezi fiica !...

Pe culoare, turmă uluită, călugărițele fugiseră. Injuriile pe care Lucreția le arunca familiei sale erau de o violență revoltătoare și se știa bine cât valorau confidențele familiei Borgia.

Ei își ies din fire, se destăinuiesc, cer iertare pentru crimele mărturisite dar, odată coșmarul dispărut, se tem de trădarea celor ce au auzit și ar putea vorbi... Otrava, atunci, intră în acțiune.

Lucreției îi fuseseră ascultate plîngerile de îndrăgostită pînă cînd a început să vorbească despre ai săi. despre crimel lor, cînd toate călugărițele fugiră, temîndu-se de confidențele sale ca de o sentință de moarte. Și papa vru, într-o zi, să se destăinuiască în fața Sfîntului Colegiu : zadarnic încercară călugării să fugă. Ei știau ce primejdie îi păștea dacă ar deține secretele crimelor lui Alexandru. Mai știau că, venindu-și în fire, papa ar vrea să scape de acești periculoși și de aceea voiseră să fugă, cum au fugit călugărițele.

Lucreția dădu dispoziție să i se înșeeze un cal și luă drumul Vaticanului. Voia să-i arunce papei în față toată scîrba ei, în plină asistență, să ceară pentru ea otrava familiei Borgia, această otravă ce o văzuse distribuită de Cezar și Alexandriu, administratori cu experiență, recenzori de bunuri... înnebunită, ea striga toate astea pentru cei ce doreau să audă aceste monstruozități, dar toți se prefăceau că se gîndesc în altă parte, nedînd impresia că totuși ascultă.

Oastea cea mică ajunsese la Vatican.

Abia se află Lucreția în fața lui Cezar că deja izbucni în reproșuri, în insulte, injurii atît de disprețuitoare, încît, în repetate rînduri, Cezar își scoase din teacă pumnalul ce-1 purta la brîu. Dar amenințarea lui nu făcea decît s-o exaspereze mai mult și să-1 provoace :

— Nu îndrăznești ! Niciodată nu vei îndrăzni, lașule!

Și, aruncîndu-se asupra pumnalului, i-1 scoase din teacă, încercînd să se sinucidă, dar Cezar o împiedică, li vorbi blînd și, în cele din urmă, Lucreția, fiind cuprinsă de o criză, se prăbuși, plină de mînie și convulsionată, în mijlocul cardinalilor ce alergară imediat.

Mi-e frică să nu înnebunească, spuse cu gravitate Cezar. Ieri, Jean Sforza astăzi Francisc : asta înseamnă pentru ea dispariția a două ființe pe care le iubea mai mult ca orice.

Urmă o înduioșare generală.

Cînd își reveni, fiind doar cu Julie și Cezar, într-atît se simți de îngrozită de prezența fratelui ei asasin, încît, înălțîndu-se peste pat, îl goni. Atunci Cezar se apără :

— De ce să-1 fi omorît eu ? Din interes ? Aș fi fost un nenorocit și un imbecil.

De ce ? Să am grijă numai eu de întreaga moștenire colosală a familiei Borgia ? Niciodată nu voi putea face față. Dacă Francisc ar fi trăit, am fi format o putere. Disparînd el, s-a zis cu familia Borgia. Steaua noastră va mai străluci, probabil, doar cîteva luni, atîta timp cît Alexandru al VI-lea va mai fi capul familiei. Dacă el moare, nu ne va rămîne decît să fugim. Dar poate înșiși dușmanii noștri nu ne-o vor permite.

Cezar spunea lucruri verosimile și, fără să aibă habar, prezicea, lucid, viitorul. Reuși s-o tulbure pe Lucreția. Apoi continuă :

— Reproșează-mi că l-am îndepărtat pe Jean Sforza, soțul tău ! Recunosc adevărul. Acuză-mă că am vrut să-1 omor ! Acecept acuzația. Dar nu trebuia, Lucreția ? Viața noastră a tuturor, o cerea. Judecă: Ludovic le More se declară adversarul lui Alexandru or Jean Sforza, nepotul său, este în solda lui ca și în solda lui Alexandru. Soț al Lucreției Borgia și ginere al lui Alexandru Borgia, el preferă familiei Borgia pe unchiul său Ludovic le More, al cărui scop, căsătorindu-1 pe Jean cu Lucreția, fusese de a găsi, astfel, în papă, un asociat și un complice, în același timp, al politicii sale. Soțul tău a acceptat pactul...

— Minți !

— Mai mult ! continuă Cezar. Chiar în momentul în care Sforza trebuia să aleagă între noi și Ludovic, ne face jurămînt de credință și, văzînd că nu ne îndoim de asta, îi compune lui Ludovic o scrisoare precaută în care, și lui, îi exprimă devotament.

— Minți, îți spun !

— Mint eu ? Ei bine, atunci, Lucreția, o să cunoști ce șarpe...

— Ți interzic !

— Deschide-ți urechile sau, mai degrabă, citește singură ! Lucreția citi :

„...Ieri, Sfinția sa mi-a spus., în prezența Monseniorului (cardinalul d'Ascanio): „Hai, senior Giovanni Sforza, ce ai să-mi spui ?” Îi răspunsei: „Sfinte Părinte, toți cred la Roma că sînteți de acord cu regele Neapolului, el fiind dușmanul Milanului. Dacă ar fi așa, m-aș găsi într-o situație neplăcută căci, în același timp, sînt și în solda Sfinției sale, ca și în cea a statului amintit mai sus. Dacă lucrurile urmează acest curs, nu văd, cum aș putea sluji pe unul, fără a-l părăsi pe celălalt, și totuși nu aș vrea să mă despart de nici unul. Rog pe Sfinția voastră să mă ajute să nu devin dușmanul propriului meu sînge și să acționez contrar îndatoririlor cărora m-am supus după capitularea mea în fața Sfinției voastre și a ilustrului stat al Milanului.” El mi-a răspuns că mă neliniștesc prea mult pentru problemele sale și că trebuie să-mi primesc solda și dintr-o parte și din alta, conform convenției. Pentru care ordonă Monseniorului d'Ascanio să

scrie Excelenței voastre, așa încât să vedeți mai amănunțit despre ce este vorba. Dacă aș fi știut, Monsenior, că mă aflu într-o situație asemănătoare, mai degrabă, aș fi mâncat paiele pe care mă culc decît să mă predau, în felul acesta. Mă pun sub ocrotirea dvs., rog pe Excelența voastră să nu mă părăsească, dar să țină cont de poziția în care mă aflu, să mă ajute cu bunăvoința și sfaturile sale, pentru a putea rămîne slujitorul fidel al Excelenței voastre. Aveți grijă de situația și cuibul strimt pe care, datorită Milanului, mi le-au transmis strămoșii.

„Acela ale cărui persoană și oști vor fi totdeauna în slujba Excelenței voastre.”

Jean Sforza Roma, aprilie 1494

O flacăra străluci în privirile Lucreției. Cezar se înșelă, crezind că de acum ea avea să-și urască soțul.

Lucreția, din contră, era mîndră și fericită de această scrisoare, care îi dovedea, sinceritatea soțului ei și loialitatea comportamentului.

Sforza mărturisise întotdeauna Lucreției cît de mult îl dezgustau cei din familia Borgia și visa să ajungă, într-o zi, la Pesaro, cu Lucreția, unde să trăiască în pace și siguranță. Această scrisoare dovedea cît ținea Sforza, într-adevăr, la păstrarea feudei sale de la Pesaro, unde dorea să moară împreună cu Lucreția. De cîte ori nu condamnaseră amîndoi planul pe care papa îl nutrea în taină, de a extermina pe toți micii tirani și vicari ai statelor Bisericii, temîndu-se să nu-și vadă feuda de la Pesaro tîrîta în vreo catastrofă !

Lucreția îi restitui scrisoarea lui Cezar.

— Mă crezi acum ? întrebă el.

— Nu cred nimic. Nu-ți cer decît un lucru și anume de a-mi dovedi că ești în stare să-ți iubești sora cum pretinzi că ți-ai iubit fratele. Îmi iubesc soțul, Cezar, auzi ? Eu l-am ajutat să fugă, atunci cînd ai venit în camera mea... Eu am dat dispoziție să i se scoată din grajdurile lui Francisc cel mai bun cal, care îl aștepta afară din oraș, căci îți cunoșteam planul și mă temeam că vei porunci otrăvirea cailor lui, pentru a-1 împiedica să fugă. Da eu, am făcut toate astea, din dragoste. Ei bine ! Astăzi îți cer ceva și acel ceva îl vreau, înțelegi : dă-mi voie să mă întîlnesc cu soțul meu, lucru îngăduit de papa ! Julie și mama mă vor însoți. Fii atent ca totul să fie întocmai, în caz contrar, roagă-te pentru dinastia familiei Borgia !

Lucreția nu mai adăugă nici un cuvînt. Cu o demnitate de regină ofensată, întoarse spatele fratelui ei și, luînd-o pe Julie, părăsi camera.

Dar toți se fereau de acum să mai bea apă din fîntînă sau să mai consume alimente, supraveghînd totul cu minuțiozitate. Peste tot domnea teama ca otrava familiei Borgia să nu apară pe neașteptate. Erau pregătite antidoturi puternice. O

catîrcă se afla în grajd, hărăzită sacrificării. Se zvonea, într-adevăr, că un duce de Ferrare fusese salvat de otravă, spintecîndu-se burta unei catîrce și el intrînd, gol, în carnea caldă încă, și care zvîcnea din cînd în cînd.

De aceea veghea o catîrcă în grajdurile Lucreției.*

Dar să nu se creadă că aceste măsuri de precauție erau luate în ascuns ! Din contră, atît personalul casnic era prevenit și primea pe față instrucțiuni, cît și prietenii și furnizorii.

CAPITOLUL al V-lea

Dragostea conjugală a Lucreției pentru Jean Sforza

— Visul de măreție al familiei Borgia pentru Lucreția

— Unitatea italiană, visul familiei Borgia — Lucreția Borgia și corespondența Vaticanului — Bătrîna metresă pontificală izgonită în cartierul Regola — Soțul Madon-nei Vannozza devine căpitan la Torre di Nona — Lucreția trece la Roma drept amanta tatălui său — Gasparo, logodnicul șantajist — Femeile și beletristica la sfîrșitul celui de al XV-lea secol italian — Introducerea literaturii „fin in bordello” — Originea cuvîntului „curtezană” — Epitaful Frumoase Imperia — Curtezanele erudite și pe-trarchiste — Luxul curtezanelor — Femeia bărbătoasă — Tinerele femei cochete și spirituale din secolul al XV-lea — Decameroanele la Lucreția Borgia.

Orice s-ar fi spus, după cum am văzut, Lucreția avea pentru Sforza mai mult decît afecțiune: simțea pentru el un profund atașament și dacă, mai tîrziu, nu s-ar fi urzit contra fericirii și căminului lor unele calomnii abile, niciodată Lucreția nu ar fi nutrit contra lui Gianinno Sforza nici cea mai mică ură.

Lucreția cunoscuse fericirea în acest palat din Santa-Ma-ria in Portiei, pe care cardinalul Battisto Zeno 1-a construit în 1483. Va putea oricînd fi văzut în stînga scării bazilicii din Saint-Pierre es Liens.

Acolo, sub supravegherea expertă a doanei Adrianna Ur-sina, pe care papa Alexandru o angajase ca guvernantă și doamnă de onoare, Lucreția învăța meseria de suverană. Familia Borgia visa într-o unitate italiană sub stăpînirea lor și, pentru Lucreția, într-o căsătorie care să le aducă o puternică alianță.

Numeroasele rude, prietenii, îndatorații, lingușitorii, într-un cuvînt, clienții familiei Borgia, îi alcătuiau suita.

Se știa că Lucreția extrage notițe din corespondența capului Bisericii și că prin adnotări ea simplifică sau mai degrabă reduce munca papei. Această foarte tînără femeie de șaptesprezece ani, printre grijile extraordinarei și înaltei sale poziții mondene, găsea totuși timpul necesar de a se perfecționa în studiul latinei.

Papa se despărțise de La Vannozza, pe caro o alungase în mod expres de la

Vatican, și îi fixase domiciliul în casa sa din cartierul Regola. De la prădarea locuinței sale de către francezi și violențele cărora, din cauza vârstei, nu le putuse ține piept, Vannozza, pe drept sau pe nedrept, era considerată ca nemaiavînd mintea întreagă. Fără îndoială că, pentru papa și copiii săi, era un motiv plăcut s-o îndepărteze.

Averea mereu crescîndă a familiei Borgia permitea cu greutate prezența acestei rude din popor.

Papa acordă soțului Madonnei Vannozza o compensație : îl făcu căpitan la Torre di Nona. Canale, de asemenea, fusese promovat în funcția de temnicer secret al papei și dacă se devota astfel familiei Borgia, avea de cîștigat, beneficiind de rentabilitatea acestui post.

Lucreția devenea marca favorită a Romei. Nu afirmăm că era deja marea favorită a Vaticanului, asta însemnînd să fim complicitii unei legende pe care abia ne-o amintim. Era permis, la Roma, ca Lucreția să fie onorată, de Alexandru al VI-lea, tatăl său, cu favorurile cele mai familiare. Prezența stăruitoare a Lucreției la Vatican și intimitatea pe care papa i le acorda confereau acestui zvon, dacă nu temeinicie, cel puțin verosimilitate. Dar, în această epocă, evenimentele nu erau prea avansate.

Deci Lucreția era regină, nu era încă papesă.

Această putere luase amploare, încetul cu încetul, de la căsătoria ei cu Jean Sforza, ce avusese loc în ciuda faimosului Gasparo, care profitase oarecum de unele onoruri în postura sa de logodnic, precum și de trei mii de ducați drept despăgubire. Șantajul era în floare în această epocă.

Lucreția este cea care ajută familiei Borgia să-și atingă țelurile cele mai înalte la care năzuiește. Lucreția este cea care, mai întîi fără să-și dea seama, a făcut tot posibilul pentru a duce numele familiei Borgia cît mai departe și cît mai sus, întru teamă și dispreț. Dacă s-ar părea eă ea s-ar fi pretat la acest rol sau, mai degrabă l-ar fi suportat cum suporta violențele lui Cezar, cu o resemnare dezgustătoare, iată că veni o zi cînd Lucreția se revoltă ! Această revoltă o manifestase părăsindu-și familia și refugiindu-se la mănăstirea de la San-Sisto, de unde Cezar o scoase curînd, ea reluîndu-și viața de fiecare zi, cînd superstițiile se amestecau cu literatura, incestul cu politica, ambiția cu dezgustul mediului său social, cochetăria cu o rațiune aproape virilă.

Existau la Roma, în această epocă, ceea ce noi am numi astăzi, saloane literare.

Acela al Lucreției era pe punctul de a deveni cel mai vestit.

În Italia, aproape părăsite de soții lor, femeile se întruneau, disertau despre

literatură, filozofie și arte. Multe dintre ele, care s-au remarcat la Roma, se dedicau literaturii. Excelau în poeme lirice, sonete, improvizații, epigrame ; unele din aceste poetese nu disprețuiau deloc satira care, deși interzisă, reușea totuși să se exprime prin intermediul lui Maribrio și Pasquin, statuile zeflemitoare.

La Veneția, Verona, Padova, Brescia, Gênes, Florența, Sienne, Bolonia, Modena, Pavia, Urbino, Milano, Neapole, Palermo, Orvieto, Gaete, peste tot, găsim nume de femei celebre în literatură și arte.

Fuse introdusă literatura „fin in bordello”.

„Să știi, spunea soțul Madonnei Vannozza unui cunoscut, să știi că desfrînteau au început să zdrăngăne la harpă, să trăcănească despre viitor și să cînte strident pentru a-i înnebuni pe cei din jur. Vai de cei ce vor să le asculte cum cîntă, cum discută, cum fac muzică !”

S-a născocit, pentru o persoană frumoasă, pe care atît spiritul cît și frumusețea au făcut-o celebră, în Roma, cuvîntul rafinat „cortesana”. Epitaful său, care încă se citea în secolul al XVIII-lea în biserica Saint-Grégoire, pe muntele Coelius, era astfel conceput : „Imperia cortesana romana, cuoe digua tanto nomine...”

Frumoasa Imperia, Aspasia secolului lui Leon al X-lea, nu-și făcea numai o meserie din a fi frumoasă, dar era și o erudită îndreptățită, o muziciană desăvîrșită. Bandello, care ne descrie luxul în care ea trăia, ne vorbește și despre lăuta ei, despre caietele ei de muzică, despre biblioteca ei. Cuvîntul „puttana” era prea urît pentru o persoană atît de delicată iar curtoazia pe care o inspira tuturor dădu naștere acestei denumiri de curtezană, galantă și eroică în același timp. Se alcătuiau dialoguri platoniciene asupra „infinitalui” dragostei pure. Acest secol își avea deja prețioasele lui, care imitau în poezie genul lui Petrarca, pretinzînd că îmbunătățește limbajul, vrînd să se spună „balcone” și nu „finestra”, „porta” și nu „uscio” etc. Tinerele femei, cochete și spirituale ale timpului, știau, în întregime, să recite pe Petrarca și Boccaccio, precum și nesfârșite și frumoase versuri din Virgiliu, Horațiu, Ovidiu, și alte cîteva mii din alți autori.

De cîte ori aceste persoane frumoase, cu nume neobișnuite și încîntătoare se plimbau prin Roma, erau întotdeauna întovărășite de un cortegiu de seniori însemnați, marchizi, duci, ambasadori, urmat de un convoi princiar de paji, jupînese și servitoare.

Scriitorii recunoșteau femeilor puterea ce o au asupra bărbaților și chiar le doreau ambiția de a-i governa. Antoine Galatco îi scrisese tinerei Bonna Sforza că este **născută pentru a domina bărbații : ad imperandum viris nata es. Acelor femei le era destinat epitetul „virago”, care** nu constituia o insultă, ci, din contra,

un elogiu și consacrarea influenței lor. Jacque Bergâme, în scrierea sa „De plurimis claris selectisque mulie-ribus”, nu atribuie epitetul de virago decât femeilor pe care le-a celebrat cel mai mult. Catherine Sforza, faimoasa eroină de la Forlì, este denumită de Marino Sanudo „virago crudelis-sima e di gran animo”. Roma admiră într-atît această eroină, încît s-o împodobească cu lanțuri de aur, trecînd prin Roma învinsă.

Se pot distinge două femei : femeia de salon, prețioasă, cochetă, diletantă, erudită, și femeia virago, plină de voință, de rațiune și elan bărbătesc, corpolentă. Aceasta poate fi în același timp virago și erudită dar, rareori, femeia tînă, cochetă și spirituală poartă zale ; se menționează totuși unele împrejurări, cînd tinere curtezane au fost recunoscute sub casca desfăcută dintr-o lovitură de sabie.

Printre virago cele mai vestite, am citat pe Catherine Sforza, care își apără eroic orașul contra lui Cezar Borgia ; Maccalda Scaletta care, îmbrăcată într-o armură de cavaler, ia comanda lui Taormine după vecerniile siciliene. Am mai putea cita doamnele din Sienne care, mai tîrziu, în timpul asediului pe care orașul trebui să-1 susțină contra marchizului de Marignan, se împărțiră în trei „bande”, conduse de doamnele Fontguerra, Picoluomtni și Livia Fausta. Aceste trei bande alcătuiau un efectiv de aproape cinci mii de „doamne nobile sau burgheze”, afirmă Biaise de Montluc, martor al asediului Ele munciră la fortificarea orașului cu lopeti, tîrnăcoape, coșuri și fascine.

Lucreția fusese învățată, în timpul copilăriei, să rîdă de ifosele acestor cochete literate și să nu vadă în gusturile lor literare și artistice decît o prefăcătorie și accesoriile unei profesiuni delicate. Ea trăise într-o atmosferă mult prea simplă, mult prea familială pentru a putea invidia acest prestigiu rîvnit de atîția alții. Și pe de altă parte, sensul foarte aspru al nevoilor existenței o îndepărta de parade inutile. Dar, lucra interesant, ea socoti obligatoriu să pară îndrăgostită de unele idei generoase și aderă, pe nesimțite, la aceste saloane, deschizînd în palatul din Santa-Maria in Porției o curte literară, la ale cărei întruniri se citeau versuri, fragmente de opere remarcabile, precum și epigrame, satire, sonete. Cum curtezanele erau de prim-rang printre „nobilele doamne” romane, Lucreția nu le îndepărta și ele îi fură recunoscătoare. Începură să laude prietenilor lor frumusețea, spiritul și distincția fiicei Madonnei Vannozza.

Această faimă i se răspîndi destul de repede, încurajată de toți prietenii familiei Borgia și de toți curtezanii. Se întrecea care mai de care să laude gingășia, eleganța și erudiție încîntătoare ale fiicei papei Alexandru al VI-lea. Cîteva nobile doamne romane se grăbiră să participe la întrunirile ce aveau loc la palatul Santa-Maria in Porției, stimulînd și pe altele în a le imita. Curtezanele nu

erau mai disprețuite în cercurile lor decât sînt astăzi actrițele noastre. Acestea își fac o profesie din a trăi frumos, acelea își făceau o meserie în a trăi din frumusețea lor. Nobile și curtezane se amestecau deci la palatul Lucreției. Toate purtau aceleași rochii lungi din satin sau moar iar pe deasupra altele, cu trenă, din catifea, ornate cu nasturi, foarte decoltate, cu gîtul și uneori și pieptul goi.

În jurul gîtului șerpuiau coliere din perie, bijuterii din aur și pietre prețioase. Brațele le erau goale sub veșmintele cu mîneci lungi strimte. Cele mai decoltate dintre ele nu erau doamnele nobile iar cele mai prețioase bijuterii nu umerii lor îi împodobeau, ai acestor patriciene care uneori cunoșteau costul acestor bijuterii, pe care soții lor le ofereau amantelor lor. Alături de ele se vedeau paharnicii, cu forme lascive, evocîndu-1 pe Sodoma, în timp ce cîteva din aceste frumoase romane făceau tot posibilul să nu-1 uite pe Gomorhe.

Cunoscînd mai bine oamenii, Lucreția înțelegea deci mai bine dezgustul pe care familia sa îl avea față de ei. Francisc îi vorbise întotdeauna despre asta, zîmbind disprețuitor. „Nu merita să-i cunoască", spunea el. Lucreția începu să se convingă. Uneori, după terminarea acestor reuniuni, ea judeca într-adevăr cu severitate pe aceia și acelea care o curtau din spirit de condescendență și, furioasă ghicindu-le pretențiile, sentimentele ridicole, poftele meschine, ajunsese să prefere în locul lor pe cei depravați sau scelerați. Nu purtau fard numai pe figurile machiate cele care veneau la ea pentru a face grații : totul era fardat în ele și nimeni nu reușea să le descopere adevăratul suflet.

CAPITOLUL al VI-lea

Serbarea nocturnă de fa palatul Santa-Maria — Paharnicul cu urechile astupate cu ceară — Peluzele acoperite cu covoare — Pajiști — Dezmierdările fermecătoare

— Comedia mitologică ~ Fardul denunțător — Țapii cornuți — Don Eliseo Pignatelli — Răzbunarea Lucreției

— Pajii-otravă ai ducelui de Ferrare — Răul francez.

Intr-o zi, Lucreția avea ca invitate, la palatul Santa-Maria, cele mai nobile doamne și cele mai frumoase curtezane ale Romei.

De cum intrară în sala cea mare unde avea loc reuniunea, zăriră un grup ce

înconjura un tînăr. Cîteva paravane îl apărau de privirile curioaselor, dar nu-1 apărau bine, într-adins, pentru a aţîta mai mult curiozitatea vizitatoarelor. Toate se plecau şi vedeau atunci pe cel mai frumos paharnic ce-au putut visa vreodată. Cum el nu ştia sau se făcea că nu ştie despre prezenţa lor, se gătea fără grijă. Cu o pînză fină îşi împrăştia pe obraji şi ceafă pudră albă şi roz. Oglinzi mari îl reflectau. Rînd pe rînd îşi rujă, cu răbdare, buzele, gingiile, pentru ca surîsul să-i fie mai seducător, urechile... îşi netezi sprîncenele, uniformizîndu-le, desenînd o linie clară cu creionul şi smulgînd cu migală, cu o pensetă, firele ce depăşeau linia.

Îşi dezgolea bustul căruia, de asemenea, îi acorda toate îngrijirile, apoi amesteca, cu pricepere şi exactitate, dozele, măsurate, de arpagic, ambră, mosc şi esenţă de portocale, cu care îşi ungea corpul şi membrele. Îşi săruta braţele albe şi fricţionate, cu ochii pe jumătate leşinaţi, de ispita de a prelungi sărutul.

Enervate, excitate de acest spectacol, ele murmurau cu buzele tremurînde cuvinte arzătoare, îngîneau dezmierdări de îmbiere, dar tînărul nu auzea, şi una dintre ele afirmă pe loc că are urechile astupate cu ceară roz, toate convingîndu-se ca are dreptate. „El nu trebuia să audă vorbele curtenitoare ale puternicelor seducătoare”, explică un paj tot atît de tînăr, tot atît de frumos, tot atît de fardat. Sosi Lucreţia. Coborîră în grădină, pe peluza luminată de licărirea tremurîndă a lămpilor.

Erau întinse covoare, destinate să-i ocrotească de contactul rece al ierbii şi pămîntului. Doamnele urmau să rămîină toată seara pe locurile unde erau conduse de pajii tineri cu o fire docilă, fără să vorbească, decît doar cînd se întrerupea lectura. În genunchi, lîngă fiecare dintre ele, stătea cîte un paj frumos, cu părul buclat, cu genele lungi şi buzele prea roşii. Țineau cîte o tavă de argint, încărcată cu bucăţi de tort, de marţipan de Sienne, cu diverse răcoritoare şi dulceţuri mai scăzute sau mai zemoase. După ce fiecare din ele luă loc, cu pajul alături, un tînăr poet veni să ceară permisiunea de a stinge toate luminile şi cum cerul spuzit de stele lăsa să se reverse asupra fermecătoarei societăţi o lumină vagă, peste capetele lor, alunecară nişte pînze, de-a lungul unor garnituri de şipci special amenajate, obscuritatea devenind completă.

Toate se gîndeau încă, prin întuneric, la tînărul paj, surd, ce se farda. Parfumul cu care el se parfuma urca pînă la ele. Urca din hainele şi trupul tînărului paj, care aştepta să i se ceară dulceţuri, marţipanuri, răcoritoare.

Un clopoţel sună.

Acelaşi poet anunţă, prin întuneric, că aceste doamne nobile pot face aprecieri asupra literaţilor şi poeţilor necunoscuţi, geniile de mîine... Vorbi cu o voce

caldă, armonioasă, spunînd despre Artă și Frumusețe lucruri foarte frumoase, dar puțin plictisitoare : asocie gingașele suflete omenеști care aveau să legene ritmul versurilor, cu marele suflet al firmamentului albastru. Dar cum multe din ele nu se gîndeau deloc la sufletul boltei cerești, cerură pajilor, frumoșii lor vecini, cu parfumuri și gesturi discrete, dulceturi și, cum trebuia să vorbească încet, căutară capul pajilor cu mîini nesigure, pentru a le șopti la ureche, foarte aproape, atît de aproape, încît buzele li se atinseră ușor, mîinile se rătăciră, căutîndu-se și evitîndu-se reciproc.

Frumosului și veselului grup nu-i mai păsa de poetul ce-și declama versurile.

Totuși, mult timp, declamă poezii versuri de dragoste. Mult timp ascultară pajii și vecinele lor glasul îmbietor al Dragostei. Curînd vocile tăcură. Lucreția anunțase un interludiu : avea să se cînte o comedie cu scene mitologice, întrerupte și înveselite de dispute de măști, grațioase sau grotești, de învălmășeli de nebuni și cocoșați, bătîndu-se cu bășici de porc.

Lucreția, urmată de un paj cu o torță în mînă, străbătu atunci grădina.

Pajii reveniră la ținuta respectuoasă dar, atît ei cît și doamnele, aveau figura mînjită cu ruj. Buzele le lăsaseră pe obraji urme denunțatoare. Lucreția, în trecere, îi invita în sufragerie, unde se serveau prăjituri și diverse răcoritoare. După. ce doamnele intrară în sală, toți izbucniră în rîs. Toate aveau figura pătată de ruj. După accentuarea urmelor, se putea aprecia intensitatea sărutului. Unele buze insistaseră, pecetluseră, altele se căscaseră pentru a mușca iar altele își tîrîseră beția de-a lungul cîrnii. Lucreția, cu oglinda de argint în mină, rîdea mai zgomotos ca toate celelalte, privind-și urmele ce o marcaseră și pe ea.

Curînd spectacolul începu.

Peluza era luminată doar de reflexele torțelor ce ardeau într-un colț al grădinii, unde jucau actorii. Totuși, o lumină slabă, nesigură mîngîia acum spectatoarele tăcute, întinse lîngă pajii ce le înlănțuiau, și în seara aceea nici una nu mai ascultă farsa mitologică.

Se făcuse tîrziu cînd serbarea luă sfârșit. Somnul preafecit și Phantase, fiul său, le închideau cîteodată pleoapele obosite. Își sărutară pajii în semn de adio, iar pe Lucreția în semn de mulțumire.

Aceste petreceri se reînnoiră. Arta teatrală, poezia, muzica și dragostea trupească întrețineau atmosfera și uneori se vedeau nuduri fermecătoare prinse în hore, ce dansau în depărtare, și deodată dispăreau ca niște divinități voluptoase și de o pudoare afectată.

Prima petrecere a Lucreției era reușită și toate matroanele operau plăcut și sigur, fără magie neagră, preschimbarea soțului lor în „becco cornuto”, adică în

„taur", după o expresie din Moliere.

Don Eliseo Pignatelli spusese într-o zi despre Lucreția : „Promite să devină fiica demnă a codoașei sale mame". I se comunicaseră Lucreției această apreciere și zîmbetele ce-o întâmpinaseră. O furie subită o cuprinse și se duse să-1 roage pe Cezar să-1 trimită într-o lume mai bună pe așa-zisul senior Pignatelli.

Iată de ce, în seara aceasta, Lucreția privea cu răceală, cu răutate, îndepărtîndu-se cortegiul doamnelor romane și al curtezanelor. Murmură :

— Ah ! nu voi ați ca soțiile voastre să vină la Lucreția, codoașa, fiica proxenetei Vannozza ? Ei bine, totuși ele au venit : numai cea care nu a fost codoașă decît în imaginația voastră a fost în seara asta ca nici o altă codoașă și, voi toate, curtezane și nobile „signoras", ați fost fericite de surpriza pregătită de dona Lucreția ; veți mai fi de multe ori, pînă ce acești tineri frumoși nu vor mai avea nimic să vă dea, fără însă să vă fi refuzat vreodată ceva, nici chiar răul francez care le strică sîngele, le seamănă pe corp plăci leproase și le sapă în gură ulcere fecunde. Ați aspirat prin întuneric aceste ulcere, frumoase doamne frenetice, soții voștri le vor aspira și ei, într-o zi, fiți sigure de asta ! Cît despre dumneata, frumoasă Alessandra, amanta lui don Pignatelli, calomniatorul meu, niciodată nu vei putea spune dacă dumneata îl vei fi îmbolnăvit pe amantul dumitale sau dacă amantul dumitale te va fi îmbolnăvit pe dumneata, căci tînărul paj care se făcea că leșină astă-seară în brațele dumitale își simula aceeași beție în brațele amantului dumitale, don Pignatelli.

Îl păstrăm pe tînărul paj de la ducele de Ferrare care, în palatul său, contaminează numeroși tineri foarte frumoși și veghează cu grijă ca ei să nu-și poată face vreun tratament. În momentul în care aceste flori veninoase au ajuns la un anumit stadiu de maturitate, sînt împodobite și oferite, animate, voluptuoase și ispititoare, minate cu răul ce nu iartă.

„Nu-i așa că este frumos, mai frumos ca toți, cel pe care ți l-am ales, doamna Alessandra ? Nu-i așa, don Pignatelli, cel care ai făcut dragoste cu el ?"

Iată cu ce urări drăgăstoase își însoțea Lucreția, în seara asta, oaspeții pe care îi privea îndepărtîndu-se, fericiți de petrecerea voluptoasă și necunosători ai otrăvii ce-o turnase în ei voluptatea.

Lucreția era furioasă că e considerată ca o fetiță, în timp ce nimeni nu șovăia să-i păteze reputația, cum ar fi făcut-o cu cea din urmă dintre curtezane. Astă-seară își încleșta pumnii frumoși, care încă nu ucisese pe nimeni. Ea socotea că, pentru a fi luată în seamă, trebuia să atragă atenția fie prin vreo nelegiuire, fie prin vreun act de îndrăzneală. Nu astfel reușise Cezar să se familiarizeze cu

cardinalii cei mai orgolioși ? Nu i se deschideau ușile : le spărsese. Ea își închipuia că totul o expunea disprețului ; originea, atașamentul față de familia Borgia, vârsta, amabilitatea care îi era luată drept supunere ; protestă și voia să demonstreze că trebuie să se țină seama de ea.

Credea că a dovedit-o în seara asta. Avea s-o mai dovedească încă de câteva ori.

Ea nu-și plănuia excesele din plăcere, ca atîția alții, ci din mîndrie, din ambiția de a fi, cu orice preț, puternică.

CAPITOLUL al VII-lea

Sincopele lui Alexandru al VI-lea — Taurul familiei Borgia — Gropăreasa — Ciudata îmbinare dintre dragostea filială și cea paternă — Lucreția Borgia cersă plece — Ea vrea ostatici: pa mama sa Vannozza și pe Julie, concubina papei

Lucreția nu se mulțumise doar să-i reproșeze lui Cezar comportamentul lui, nici doar să-i aducă la cunoștință zvonurile ce circulau la Roma cu privire la asasinarea lui Francisc. Se dusese chiar să-1 caute pe papă și să-i reproșeze și lui slăbiciunile, lașitățile și crimele, îi vorbise cu atîta violență încît acesta căzu în sincopă ; dar Lucreția nu se lăsă intimidată ; ea cunoștea aceste scene ale lui Alexandru, pe care le juca la tot pasul și în mod deplasat.

Istoricii ne-au lăsat moștenire puțină încredere ce le-o inspirau aceste crize ale papei. El leșina aproape după bunul său plac, se spunea, și era recunoscut drept cel mai faimos „comedian” al timpului.

Maestrului de ceremonii care alergase în ajutorul lui Alexandru, Lucreția îl sfătui să nu dea nici o importanță la ceea ce se petrece. Și se așeză, confortabil, pe scaunul pe care sta de obicei Alexandru, hotărîtă dar calmă.

Cînd papa își reveni, nu mică îi fu mirarea revăzînd-o.

— Cred că, într-adevăr, Cerul m-a pedepsit, spuse el, și pentru faptul că am adus pe lume numai șerpi și vipere.

Ea replică :

— Să fi dat, mai bine, Dumnezeu să fi purtat pe blazonul tău șerpi în loc de taurul de care ești atît de mîndru ! Ți-ar fi fost mai de folos.

Apoi Lucreția rînji...

— Un taur !... Dar toți pun peste animal capul papei Alexandru al VI-lea iar familia Orsini repetă peste tot cuvîntul lui Ricciardo.

Alexandru se resemna.

— Spune-mi orice vrei ! Dar, de milă, nu mă respinge, Lucreția ! Nu am dreptate, dar nu sînt eu oare tatăl tău ? Am pierdut totul. Murind Francisc, nu-mi mai ramaseși decît tu ; de ce nu-mi rămîi ?

— Și Cezar, purtător al stegulețului de luptă al papei, tatăl său, care îi conferă acest titlu drept mulțumire pentru a-și fi asasinat fratele.

— Nenorocito !

— Să îndrăznești să spui că întreaga Roma minte când te acuză că nu vrei să găsești vinovatul !

Nemișcat, deprimat, cu capul sprijinit pe piept, Alexandru plîngea.

Lucreția se aplecă peste el.

— Să nu crezi că mă impresionezi ! Lacrimile familiei Borgia sînt un lucru prea frecvent ; chiar ieri Cezar plîngea. amarnic, jurîndu-mi că nu are nici un amestec în această. crimă, dar eu o știam și o știu. Continuă să închizi ochii ! Cardinalii vor repeta peste tot că te țin la Vatican dc milă, așa cum ții pe lîngă casă cîinele orb, căruia îi vei da într-o zi chifteiuța eliberatoare. Lasă-i pe alții să spună că ți-e frică de La Vannozza și de Cezar, că te temi să nu-ți pună în mîncare otrava pe care tu i-ai învățat s-o fabrice ! Crezi oare că nimeni nu cunoaște bîrlogul de la Saint-Pierre es Liens ? Deja te-ai ramolit ? Am vizitat grota cu Gianinno. Am văzut tăvile,, otrăvurile, copaia, praful și săculețele.

— Taci, nenorocito ! o imploră Alexandru.

— Știi cum i se spune mamei în întreaga Italie ? popa-reasa !

— Pleacă ! Pleacă ! Alexandru ridică pumnul.

— Hai, lovește !

Lucreția îi întinse fața frumoasă și palidă, mîndră și radioasă de dispreț, pe care pumnul bătrînului căzu ca o ghiulea ; se clătină ca o bețivană iar, când își reveni din amețeală, îl văzu în fața ei pe acest bătrîn bolnăvicios, asupra căruia sări ca o felină, furioasă, îl doborî și, cu pumnii strînși, îl lovi peste figură.

Dar imediat papa se ridică, o prinse de încheieturile mîinii și, imobilizînd-o, se aplecă peste ea. Nu se mai zbătea si acum, liniștind-o cu cuvinte calme și grave, îi sărută ochii și părul. O respira cum respiri parfumul puternic al unei flori. Apoi, învinsă, se lăsă pradă, când ușa camerei în care se aflau și care dădea în grădina secretă se deschise, lăsînd să treacă pe cineva foarte aferat, căruia nu mică îi fu mirarea când zări un cuplu zăcînd pe jos și în care recunoscă pe Alexandru al VI-lea și pe fiica sa. Își scoase pălăria dar, deodată, dîndu-și seama că ar fi pierdut dacă papa l-ar bănuî că a văzut această scenă, se retrase brusc, trîntind ușa în urma lui. Pe aleile grădinii un cardinal fugea uluit.

Nici Lucreția, nici papa, rușinați că s-au lăsat surprinși în această situație echivocă, nu avuseseră prezența de spirit să se uite cine intra.

Cînd auziră ușa închizîndu-se, era prea tîrziu : vizitatorul dispăruse, ducînd cu el acest secret.

Alexandru deja se sculase să vadă cine intrase, așa, pe neprevăzute ; coborî cele trei trepte de marmură și cercetă colțurile și ungherele din grădină, dar nu găsi pe nimeni. Când se înapoie, se ridicase și Lucreția.

Nu se mai putură privi în ochi. Lucreția părea să spună că e în stare să facă orice pentru a fi iertată de această demență paricidă. Prin privirea-i și zîmbetu-i trist, se vedea clar că Alexandru iertase totul, că uitase totul și că își dădea osteneala să nu mai pară stingherit. Dar iată ce surveni : Lucreția. Înțelese sfiala tatălui său ; Alexandru înțelese acceptarea resemnată a Lucreției. O bucurie răutăcioasă îi cuprinse pe amîndoi, văzînd că această oră, ce le-ar fi putut fi fatală, se reducea, în momentul de față, la un fel de tîrg tacit. Și de a se fi temut atît li se păru foarte acceptabilă această soluție.

Astfel concepută, complicitatea lor nu-i mai înfricoșa. Se bucurau amîndoi că Cerul sau Infernul nu le impusese o pedeapsă mai aspră.

Lucreția, redevenită stăpînă pe sine, își aranja îmbrăcămintea. Era în acest spectacol ceva enervant, care îl făcu pe papă să se îndepărteze de fiica sa. Evocă alte scene cu curtezane.

Comparația se impunea : el nu o goni, dar se temu că Lucreția o va ghici.

Sfiala lui Alexandru creștea. Voia să îmbrățișeze pe micuța și scumpa Lucreția, dar între această Lucreție, pe care întotdeauna o iubise ca pe copilul lui și aceea pe care o avea în față, o altă Lucreție apărură, cu buze roșii ispititoare, cu dinți strălucitori, cu ochi de catifea și umbră, cu parfum seducător, perfidă, cu trup mlădios, al cărui nou farmec i-l cunoștea acum și-i ațîța poftele.

Liniștea căzută deodată între ei le înrăutățea stinghereala. Lucreția, puțin obișnuită să vadă în el un adevărat tată, nu se frămînta în alt mod de această nouă complicitate. El nu se înspăimînta atît ca de un act blamabil, cît ca de o nelegiuire ce l-ar face să decadă în ochii copilei lui. Căci, cu orice preț, ar fi sacrificat totul pentru Lucreția, dragostea și vicii, ambiții și mîndrie.

Lucreția nu povestise papei peripecțiile evadării lui Sforza, soțul său. Nu se lăudase că a îndurat violențe incestuoase ; se ferea de a evoca apariția papei iritat, în mijlocul mulțimii, exasperate de bănuielile incestului, binecuvîntînd-o. Ea nu-i dezvăluise că această apariție era opera unui valet credincios al lui Jean Sforza, îmbrăcat în veșminte ce induseseră în eroare norodul dezlănțuit.

De aceea se simți fericită, cerînd papei ceea ce niciodată nu ar fi îndrăznit să ceară în alte împrejurări.

Alexandru asculta pe Lucreția consternat, resemnat.

Cerea cu voce blînda dar hotărîtă, cerea ca papa s-o lase să se întîlnească, neîntîrziat, cu Jean Sforza, soțul ei. Apoi, cum papa se temea să nu-și renege

astfel politica din ajun, căci ar fi însemnat că revine la prietenii de atunci, ea îl preveni că asta nu era suficient. Il cunoștea pe Cezar, spunea ea, și îl știa în stare să-și omoare sora cum își omorîse fratele : cerea deci, drept garanție contra tentativelor lui Cezar, s-o lase să ia ca ostatic pe complicea lui Cezar, pe propria-i mamă, La Vannozza. În plus, pentru a o apăra mai bine de slăbiciunea papei, prizonier al lui Cezar, care îl domina și își bătea joc de el după placul inimii, ea îi mai cerea ca Alexandru să-i dea voie să ia ea ostatic pe propria-i amantă, Julie Farnese, pe care ar face-o doamna ei de companie, pînă în ziua în care relațiile cu Sforza ar fi restabilite și securitatea asigurată.

Era de o mare îndrăzneală. Alexandru al VI-lea înțelesese perfect. Simplitatea tragică a tot ceea ce se petrecea îl deruta, îl lipsea de gândire și rațiune.

Ce să spună despre această familie, familia sa ?... Fiica, apărîndu-se de eventuala crimă a tatălui său, cerînd ca ostatic pe amanta acestuia. Sora, punîndu-se la adăpost de tentativele fratelui său, ducînd ca ostatic pe mama și a unuia și a celuilalt, complice a acestuia din urmă, cu care ea s-ar îngriji să împartă hrana.

Alexandru nu împreună mîinile și nici nu îngenunche, rugîndu-1 pe Dumnezeu să ierte astfel de gânduri înspăimîntătoare ca acelea care treceau prin mintea fiicei sale. Judecă lucid că fiica lui avea dreptate și convins că în asta constau, poate, singura salvare contra vicleniilor lui Cezar și singurul mijloc de a evita, în numele familiei Borgia, vreo urmare singeroasă, el acceptă.

Emoționată, recunoscătoare, voia să-1 îmbrățișeze. Aceste concesii pe care bătrînul i le făcea o înduioșau, considerîndu-1 bun pînă la slăbiciune pentru ai săi ca și pentru viciile sale, și se duse să-i dea o sărutare de milă.

Prefăcîndu-se că nu vede gestul Lucreției, îi luă, simplu, mîinile, pe care i le duse tremurînd la buzele fremătînde, și le sărută dragostos, cu ochii închiși, în timp ce lacrimi calde, mîntuitoare, se strecurau printre pleoape.

Ea dori să-1 sărute, dar se abținu : o vagă repulsie, în • binată cu milă, o conducea către el. În sentimentul care o lega de acum înainte de el, Lucreția își dădea seama că nu mai exista nimic filial, ci doar o milă tristă.

Ea recunoscuse că dacă sărmanul om pe care îl avea acolo, în fața ei, i-ar cere vreun sacrificiu, ar consimți, gata la toate satisfacțiile omenești, sigură că bătrînul din Vatican nu mai putea de acum să aștepte altceva.

CAPITOLUL al VII-lea

Giacomo, pescarul de pe Tibru — închisoarea de la Torre di Nona — Temnicerul papei, soțul fostei sale amante — Otrava familiei Borgia, la cantarella, își face efectul abia după cîteva zile — Prizonierul misterios —

Încăierările — Papa și pescarul — O sută de cadavre aruncate în Tibru doar într-o singură noapte — Cum a fost comis asasinatul ducelui de Gandia — Adormitul trezit — Fratricidul — Lupta ținută în masă — „Buggiale” — Cardinalii Ascanio Forza, Monreale și Mechele — Papa se spovedește — Anafura din cutia de aur — Papa se reconciliază cu fiul său — Scrisoarea sultanului Baiazid către papă, cerându-i moartea sultanului Geme, fratele său — Distih satiric despre simonia papală

Papa ordonă să fie căutat pescarul Giacomo în închisoarea de la Torre din Nona, accentuând ca luntrașul să fie sub pază sigură, însoțit chiar de Canale.

Canale, așa cum ne amintim, nu era altul decât soțul donei Vannozza, avansat de Sfinția sa la gradul de căpitan al închisorii de mai sus. Alexandru avea nevoie acolo de un om devotat și istoria voia ca acest Canale să satisfacă dorințele papei. Niciodată nu au murit atâția deținuți în întunecoasele pușcării ; nu mureau, de fapt, decât dușmanii papei, parcă ar fi intervenit Providența. Or, când Providența nu intervenea, legea pretindea ca soțul Vannozzei să-și îndeplinească funcțiile interimare, spre vădita satisfacție a papei, din moment ce acesta îl numea, cu un zâmbet de recunoștință, „Providența diavolului”. Poporul, mai simplist, voia ca acest Canale să nu fie decât Providența familiei Borgia, iar cronicarii timpului recunoșteau, cu sinceritate, că și unul și celălalt, și Alexandru și poporul, aveau dreptate. Să ne plecăm și să-i lăsăm lui Canale acest dublu prestigiu providențial !

Poate s-a exagerat puțin că temnicerul căpitan ar fi participat la diversele crime borgiești : se pare că Micheletto ar fi trebuit să facă față treburilor ce, cu generozitate, i le repartiza Cezar.

A fost totuși chemat să ia parte la majoritatea nelegiuirilor ce pățară numele familiei Borgia. Fu implicat în asasinarea cardinalilor Orsini, de Modena, de Monreal, d'Aragon și a atîtor altora.

De adevărea acestei legende se temeau toți ca și de pedeapsa de a fi întemnițați la Torre di Nona. Se știa că otrava familiei Borgia, la cantarella, nu-și făcea efectul decât după cîteva zile ; or se întîmpla ca unele persoane, arestate doar pentru o zi sau două, la Torre di Nona, să moară la puțin timp după eliberare. Simplă coincidență, poate, dar o altă coincidență ciudată era faptul că fiecare din acești deținuți, puși în libertate în aceste condiții nefaste, să ocrotească, prin moarte, interesele familiei Borgia.

Deținem, ca mărturie contra acestei legende, depozițiile medicilor timpului... Dar ce încredere putem noi acorda acestor afirmații, dacă invocăm amintirea acestui doctor despre care ne vorbește un istoric autorizat că își aștepta clienții

bogați la colțul străzii să-i asasineze, cum ar fi făcut ultimul dintre ucigașii plătiți ai lui Cezar ?

De astfel acești medici, ca și acești prelați, ca și acești căpitani, nu erau nici mai răi nici mai buni decât ceilalți oameni ai timpului lor. Ei trăiau și acționau în armonie cu moravurile epocii.

Papa porunci deci ca temnicerul căpitan Canale să-i aducă neîntârziat, sub escorta stipulată în act, pe deținutul de vază, știut de el.

Ordinul era misterios : cine merita această atenție ? Ce crimă se pregătea oare sau ce nelegiuire, care impunea aceste măsuri de precauții, fusese săvârșită ?

Cînd deținutul sosi în lanțuri, mascat și complet înfășurat într-un veșmînt de călugăr pentru a nu fi recunoscut de cei ce-i alergau în întîmpinare, atașîndu-se ciudatului cortegiu, se iscară fel de fel de presupuneri. Unii pretindeau că e Jean Sforza, alții că e Francisc, duce de Gandia, iar alții bănuiau că deținutul mascat este amantul Juliei Farnese. Căci Roma tocmai aflase, cu stupefacție, despre plecarea acesteia, trebuind s-o însoțească pe Lucreția, la Pesaro. Toți se încredeau în dizgrația tinerelor femei, exilate de papa. Nu se vorbea decât despre acest exod al familiei Borgia, comentariile cele mai neverosimile pasionînd întreaga Romă.

Curioșii se înghesuiau și ei, printre ceilalți, în acest cortegiu neobișnuit. În două rînduri Canale, în fruntea a zece oameni înarmați, sfătui mulțimea să-l împiedice de a mai înainta. Zadarnic, însă, căci cortegiul, deși călcat în picioare, își croia totuși drum, fiind un haos de nedescris, în mijlocul tropăiturilor de cai, înspăimîntați de strigătele răniților și urletele furioșilor.

Canale, preocupat îndeaproape cu paza deținutului, lăsă urmăritorii să se adune nestîngheriți în drumul lui. Se mulțumi doar cu apărarea celor din spate ce constituiau oastea lui, împotriva unui eventual atac. Cîteva busculade avură loc, pe'drum. Se adresară injurii familiei Borgia, iar lui Canale', care sfida huiduielile și îi amenința pe cei mai violenți scandalagii, cineva îi strigă :

„Codoșule !”

Bărbatul se prăbuși fără nici un țipăt. Sabia lui Canale îi despicasă partea dreaptă a feței, înfigîndu-i-se în gît.

Canale își întărită calul, pe care femeile îl împiedicau să înainteze. Două dintre ele, izbite în piept de copita acestuia, se prăvăliră, dînd sînge pe gură și urechi.

" Mulțimea scotea pietre dintr-un zid vechi, ruinat, pe care le arunca asupra grupului de soldați. Caii, speriați, încercau să-și azvîrle călăreții.

Atunci Canale sări cu curaj din șa și, ducîndu-se direct la omul mascat, cu o lovitură de sabie, îi tăie degetele de la piciorul drept, pentru a-l împiedica să

fugă, în cazul în care ar fi avut de gând. Simplă precauție ! _ Bărbatul se prăbuși, răcnind de durere, contorsionat, și agitându-și frenetic piciorul rănit, ciot însîngerat.

Ridicîndu-1 cu brațele-i robuste, Canale îl sui pe cal, încalecă și, cu picioarele fixate în scări, porni în galop.

Gloata se repezi după ei. Canale își susținea prizonierul aruncat peste șa, cu mîinile ce i se bălăbăneau, leșinat, în timp ce din picior sîngele i se scurgea, în picături mari.

Sosiră curînd la Vatican. Prizonierul, înconjurat de zece oameni înarmați și precedați de Canale, fu dus, în acest hal și în mare grabă, la papă.

Canale dădu explicații în legătură cu urmărirea mulțimii și îl asigură pe papă că a fost obligat să-1 rănească, spre a-l împiedica să fugă, în cazul în care asediatorii ar fi ieșit învingători.

Rănitul fu întins pe lespede. Medicii chemați aplicară un unguent peste plagă, fixîndu-1 cu pansamente.

Papa dădu cîteva recomandări și dispoziții. Trebuia să rămînă singur cu rănitul.

— De ce nu mi-ai spus tot adevărul ? întrebă Alexandru.

— Să mă ierte Sfinția sa : nu am spus tot adevărul, firește, dar tot ce am spus, cel puțin, nu a fost decît adevărul.

— Vorbește astăzi ! A sunat ceasul pentru tine, crede-mă, să spui tot adevărul și nu numai ce vrei tu să spui.

Luntrașul atunci mărturisi.

Noaptea se lăsa. Umbre hoinăreau de-a lungul fluviului. Obosit, el adormi imediat, lîngă o tufă bogată, în care își făcuse culcușul. Ca saltea, cîteva foi de porumb ; ca pernă, o bucată mare de pîine, ce trebuia să-i ajungă toată săptămîna. Dormea, cînd cîțiva oameni se apropiară de el, atît de mult, încît călcară cu picioarele peste foile uscate de porumb.

Foșnetul îi surprinse pe vagabonzi care, privind atunci în jos, descoperiră trupul luntrașului adormit. Și el îi văzuse dar, înspăimîntat, se prefăcea că doarme, din prudență, gîndind că, prezența lui stînjenindu-i, l-ar fi putut arunca în fluviu, cu o piatră de gît, așa cum oameni de teapa lor o făceau atît de des.

— Cum o făceau atît de des, repetă visător Alexandru... ești sigur ?

— Ah ! Sfîntă Fecioară ! Cîte nopți i-am văzut aplecați deasupra apei, pîndind să nu mai vină la suprafață cel pe care tocmai îl aruncaseră ! într-o noapte au aruncat în Tibru o sută de cadavre, numărate de mine, unul cîte unul.

Și îi explica papei cum înnodau într-o bucată de pînză o piatră mare, pe care o

fixau apoi de gîtul victimei, pentru a o menține ia fundul apei.

Dar papa îl întrerupse mînios :

— Pe el, cum l-au omorît ?

— Tuturor le era frică... Se temeau mai ales să nu fie recunoscuți de el... Aceluia, căruia îi spuneau Micheletto, i se interzisese chiar să vorbească... Se pronunțaseră astfel înainte de a mă fi zărit și deci nu aveau cum să se ferească de mine. Cînd unul dintre ei era să calce peste mine, era prea tîrziu pentru a mă mai feri. Eram mai mult mort decît viu dar vedeam bine că și lor le era frică deoarece, cînd un călăreț sosi în goana mare și imediat descăleca, toți se repeziră, unii la pămînt, alții prin măracini, iar unul dintre ei ce părea șeful și pe care încă nu-l văzusem, le dădea ordine din vîrful copacului în care se afla...

Apoi se făcu liniște, care dură aproape cinci minute. Un nou călăreț sosi dar, probabil, calul lui presimțea pericolul, din moment ce stăpînul îl calma, vorbindu-i și mîngîindu-l pe grumaz ; nici nu terminase însă de vorbit că auzii zgomotul unei prăbușiri urmat de o înjurătură, apoi oameni alergau și încrucișări de săbii.

Din vîrful copacului vocea strigă :

— Într-adevăr a murit ?... Micheletto, convinge-te !...

— Îi străpung încă o dată inima., pentru a cincisprezecea oară...

— Așteptați !

Omul care se pitulase printre ramuri coborî, se amestecă imediat cu ei, dădu ordine. Soldații ridicară trupul ce le alunecă din mîini, într-atît era inundat de singe, și îl duseră pe malul fluviului. Acolo îi legară piatra de gît și-l azvîliră în apă, după ce îl balansară, pentru a-l putea arunca mai departe, și plecară.

— Nu ai recunoscut vocea bărbatului din copac ?

— Nu.

— Ascultă ! Cardinalul o să vină, tu vei rămîne ascuns și îmi vei spune dacă îi recunoști vocea. Acum spune-mi, mai departe, tot ce știi !

— Mă duceam la culcare, căci aceste spectacole se repetă adesea ; dar rareori era atîta lume ca în seara aceea... nu e nici o noapte fără ceartă, fără bătaie sau cel puțin un om trîntit la pămînt..,

„Mă duceam deci la culcare, liniștit și cu inima împăcată, cînd îmi amintii că unul dintre soldați mă văzuse, că toți ar fi fost în stare să-mi ofere aceeași soartă ca a victimei lor.

Îmi fu frică și mă sculai. Mă îndepărtai de locșorul unde îmi făceam culcușul în fiecare seară, cînd auzii un galop de cai. Urcai iute în copac, unde urcase și bărbatul, cu puțin timp înainte.

„Caii se apropiau.

„Sosiră. Oamenii descălecară. Aveau armele în mână și căutau. Înțelesei imediat că pe mine mă voiau.

„Tremuram atât de tare, încât tremura și ramura de care mă sprijineam. Căutau neîncetat. Nu mă găsiră. Plecară ocărind. După ce se îndepărtară respirai și eu, în sfârșit, dar nu mai vrusei să cobor din pom, de teamă să nu se înapoieze.

„Dimineața încă nu venise, dar noaptea începuse să dispară, când, din nou, sosiră călăreți. Erau doi de data aceasta. Unul dintre ei era Michelletto, celălalt era... Să mă ierte Sfinția sa...

— Ești sigur ?...

— Îl întrebă pe Micheletto : „Ești sigur că a murit, că nu se va mai înapoia ?... Mă îndoiesc de tine după lovitura cu Sforza...”

Micheletto îi jură că toți l-au văzut la lumina torței, că toți l-au recunoscut. Voia să se convingă de locul exact unde fusese aruncat. Statură un sfert de oră, apoi plecară.

„De atunci nu i-am mai văzut.

— De ce ai fugit după aceea ? De ce nu te-au mai găsit dacă nu aveai nimic a-ți reproșa ?

— Mi-a fost teamă să nu revină soldații care mă văzuseră... Mi-a fost teamă să nu creadă că fusesem martor la această dramă, pentru că, atunci, m-ar fi omorât, desigur.

Dar papa nu mai asculta. Tresărise. Era atent la o voce care lua la rost, pe cineva, în grădină. Curînd se auziră pași pe scară.

Cu mîna stîngă pe sabie, cu dreapta pe pumnal, papa șovăi, îi spuse luntrașului :

— Nu mișca, ține-ți răsuflarea : îți riști viața !...

Și papa intră în încăperea alăturată, unde Cezar, venind din grădină, intră o dată cu el.

*

• *

— Tot nici o noutate ?

— Nu.

— Este de necrezut să fi îndrăznit cineva să atenteze la viața unui Borgia. Dacă ne-ar cădea vreodată în mână careva din ei...

— Ne va cădea poate într-o zi...

— Ce vrei să spui cu asta ? De ce aceste ezitări, această rezervă misterioasă ? Ai mai aflat ceva ? Vorbește ! Nu mă vezi în ce hal sînt ?...

— Da, văd, Cezar, în ce hal te-am adus... De ce te clatini ? Căci Dumnezeu îl apără pe Sfinția sa ! Te clatini... Ia loc, ești palid !

— Oare ce-ai aflat ?

— Cred eă mâine asasinul ducelui de Gandia va fi arestat, ca și complicitii lui... Te-ar mira, Cezar ?

— De ce să mă mire ?

— Pentru că devii palid, în timp ce eu vorbesc.

— Mă torturezi nedezvăluindu-mi numele acestor odioși asasini...

— Cezar, ce-ai face tu asasinilor și complicitilor lor dacă i-ai avea în mână ? Spune-mi-o, tare mă interesează !

— Nu știu, dar...

— Mi-am jurat să aplic celor vinovați supliciul dorit de tine. Sfătuiește-mă, Cezar !

— Nu știu ce ai astă-seară, dar zîmbetul tău nu-mi place iar comportarea mă enervează. Vrei să vorbești sincer ? Dacă nu, dă-mi voie să mă retrag căci clipele îmi sînt numărate. Și nu-ți înțeleg aluziile, nici acest surîs ce se vrea ironic.

— Aluzii ? Te temi să nu fac aluzii la ceva care te-ar jigni ? Dar cum se face că nu ești la San Pietro ad Vincula, lîngă mama ta ?

— Așa este și era să plec, uitînd scopul vizitei mele.

— Este adevărat că Lucreția trebuie să-și întîlnească soțul ? E o născocire, nu-i așa ? Nu o să deveniți, astfel, de rîsul Romei și al întregii Italii ?

— Mă întrebi ?... sau mă blamezi deja ? La care să-ți răspund ?

— Cum ! Gianino știe și toată Roma știe că am vrut să-1 omorîm și că, dacă nu a murit, înseamnă că ne-a scăpat și o să i-o trimitem pe Lucreția !

— Lucreția o să plece la Pesaro cînd o să vrea, escortată de soldați de încredere, trimiși de Gianino Sforza. Va lua cu ea o suită destul de numeroasă, iar oamenii mei îi vor alcătui cortegiul. În plus, cum el se poate teme de mine, îi încredințez Lucreției, ca ostatic, pe Julie, da, pe Julie Farnese, prietena mea...

— Dar ce nebunie...

— Uitasem să-ți spun ceva ce te interesează și pe tine. Cum Gianinno se poate teme de tine, ca și Lucreția, încredințez, spre îngrijire, amîndurura, pe mama ta...

— Niciodată ! Auzi !

— Jur pe sfîntul Dumnezeu, pe acela care sună din trompetă pe castelul Saint-Ange, că va fi cum vreau eu sau vai de cel ce va sta în drumul papei !

Pontiful scoase din teacă pumnalul ce-1 purta la brîu și, nervos, îl înfipse în masă. Lama încă vibra.

Stupefiat, cu mîna la piept în semn de respect, Cezar se înclină. Regăsise, în

fața lui, nobila mândrie a familiei Borgia.

— Mîine, spuse papa, vei veni să-mi arăți chiar tu locul unde a fost ascuns trupul lui Francisc. Se zvonește că noaptea asasinatului te-a găsit aplecat deasupra apei care abia înghițise cadavrul lui Francisc. Îl vom scoate mîine și vreau ca tu să-1 recunoști primul.

— Mă voi supune la tot ce-mi vei spune să fac.

— Și îl vei săruta... Și-i vei cere iertare în genunchi... Cezar se acoperi, dovedind papei că întrevederea luase sfîrșit, și completă această obrăznicie cu cuvintele :

— Cred că moartea lui Francisc ți-a zdruncinat creierul în așa hal, încît ar trebui să ți—1 îngrijești...

— Să înțelegi de ce te acuz, Cezar, spuse papa : te acuz de a-ți fi asasinat fratele, duce de Gandia, cu ajutorul ucigașului tău plătit Micheletto, chiar în seara petrecerii de la San Pietro ad Vincula, și de a te fi dus noaptea, după această petrecere, împreună cu Micheletto, să te convingi că, într-adevăr, Francisc murise.

— Asta-i tot ?

— Te temeai ca luntrașii să nu te fi văzut, căci i-ai fi asasinat și pe ei. Unii au murit dintre cei caro te-au văzut, dar alții trăiesc și ar putea povesti această dramă sau denunța pe asasini.

Papa strigă :

— Giacomo ! Jură pe viața ta ! Ce voce ai auzit o dată cu a mea ?

— Pe cea a călărețului care întreba pe căpitanul Micheletto dacă ducele de Gandia, într-adevăr, a murit. Jur pe mama mea și pe vechimea fluviului, pe trupul meu și cele ale papilor Lin și Clin !

— Mai juri că Micheletto 1-a asasinat pe ducele de Gandia ?

— Jur pe cele șapte Fericiri, pe moartea lui Abel și a lui Ștefan, primul mucenic.

— Auzi, Cain. oh, fratricidule ?

Și papa, deschizînd larg ușile și ferestrele, strigă :

— Veniți cu toții să-1 vedeți pe cardinalul Cezar Borgia, asasinul fratelui său, pe care 1-a aruncat în Tibru...

Se opri brusc, o mîină strîngîndu-i gîtul ca într-o menghine ; papa leșină.

Fără să se mai intereseze de el, Cezar se repezi în încăperea de unde venise vocea, el găsi acolo pe pescar, plin de sîngc.

— Lasă-mă să-ți plătesc pentru treaba ta bună ! Iată un ducat drept

recompensă pentru noaptea trecută, când ne-ai spionat ! Inghite-1 de frică să nu-1 pierzi... și acum dă-mi limba ; hai, repede, o cumpăr și plătesc ! Repede, îți spun, cineva urcă scara, repede, canalie !...

Luntrașul tremura, scuturat de frică, ca un copac pe care îl lovești cu o prăjină.

Cezar se apropiase de ușă, spionînd zgomotele. Venea cineva.

Atunci se grăbi, luă pumnalul papei și, repezindu-se asupra pescarului, îi smulse limba, pe care o țintui în mijlocul mesei celei mari, chiar în locul în care papa înfipsea, mai adineaori, el însuși, tăișul.

Luîndu-1, apoi, pe papă de mîină, îl tîrî peste dalele a două încăperi spațioase. Uneori corpul izbea, în trecere, vreo mobilă sau ușile. Ajunseră, astfel, în „bugiale", camera unde se întruneau cardinalii pentru a se distra.

Acolo, cu piciorul, înghesui trupul lingă perete, puse două scaune să-1 ascundă privirilor celor care treceau prin sală și se liniști.

Cînd cardinalii și slujitorii pătrunseră în această parte din apartamentele Vaticanului, zăriră, înfipt în masa cea mare, pumnalul papei, ce străpunsese o limbă proaspăt tăiată.

Cardinalul Ascanio Sforza grăi simplu :

— Încă unul care nu a știut să tacă...

Cardinalul de Monreal, nepotul lui Alexandru al VI-lea, spuse:

— Avem un bucătar nou, pe Esope cocoșatul ! Cardinalul Mechiel reflectă cu voce tare, gînditor :

— Să încercăm ca limba noastră să nu fie considerată într-o zi, tot atît de stînjenitoare, cum, probabil, a fost aceea !

Nici unul din cei trei nu se îndoia că va veni o clipă, cînd asasinarea lor ar fi privită cu aceeași detașare, cu aceeași indiferență ca asasinarea aceluia a cărui limbă i-o vedeau înfiptă acolo...

Toți trei pieriră de moarte violentă din partea familiei Borgia.

Dar zărind cadavrul luntrașului, nu-și putură ascunde dezamăgirea. Gîndeau cu toții că cel asasinat trebuie să fie o victimă de vază și se mirau că a fost nevoie de cadrul măreț al Vaticanului pentru o treabă atît de neînsemnată

Dar căpitanul gardian Canale tocmai se înapoia dintr-o misiune, ordonată de papă. Văzu limba țintuită pe masă și cadavrul pescarului, pe care Cezar îl terminase dintr-e lovitură de pumnal în inimă.

Cu toții credeau că însuși papa îl omorîse pe sărmanul luntraș. Dar Canale nici nu se gîndea la asta. Se temea de altă crimă, mai înspăimîntătoare.

Nu-și putu stăpîni teama ce-1 cuprinsese și, în hohote de plîns, smulgîndu-și părul, socotindu-se pierdut, jurîndu-și moarte, încercă să explice cardinalilor stupefiați că nu putea fi Alexandru cel care 1-a asasinat pe luntraș, ci careva care ar fi avut vreun interes s-o facă.

Cardinalii pădură să înțeleagă. Își dădură seama atunci că bărbatul, cu atîta grijă mascat, nu era altul decît luntrașul, lucru confirmat de Canale, și îi rugă să-1 caute pe Sfinția sa. Nu le ascundea teama sa ca papa să nu fi fost asasinat.

Drama se amplifică. Ei văzură, pe dale, niște urme și se convinseră că pe acolo fusese tîrît un cadavru.

Își imagină tulburarea Romei la aflarea tristei noutăți. Această moarte avea să zdruncine destinul întregii Italii.

Urmăriră dîrele, foarte impresionați la acest gînd.

Ajunseră astfel în bugiale. Acolo pierdură urmele lăsate de trup. Dar, în timp ce discutau cu Canale, un horcăit ajunsese pînă la ei...

Un alt horcăit, apoi altele și altele se auziră... Descoperiră atunci, în spatele scaunelor, corpul întins al lui Alexandru, care începuse să-și revină.

Canale se aruncă pe jos. Desfăcu hainele papei și îi ridică mîinile, fricționîndu-i-le, pentru a-i restabili circulația sîngelui.

Papa îl recunoscuse și ceru să rămînă singur cu Canale. Cardinalii plecară. Dar imediat papa îi chemă înapoi. Palid, cadaveric, cu pleoapele umflate, înecate în cearcane mari verzui, printre lacrimi și suspine, le dezvălui crima lui Cezar.

Povesti cum luntrașul văzuse pe asasini, și Cezar și Micheletto ; îi rugă să-1 ajute să regăsească leșul fiului cel mare, scumpul său Francisc. Le jură că în seara aceea Cezar va fi arestat și că, dacă ar afla că, într-adevăr, din ordinul lui Cezar fusese asasinat ducele de Gandia, îl va condamna pe Cezar să piară de aceeași moarte.

Cardinalii tăceau, buimăciți. Alexandru îi implora. Cereau de la ei mîngîiere, cuvinte afectuoase, vorbe dulci, dar ei tăceau.

Atunci socoti că nu aveau încredere în el. Pentru a le dovedi mai bine cît de sincer era, se destăinui în fața lor, își mărturisi crimele, le dezvălui dedesubturile nelegiuirilor de care ei se temuseră. Le arătă un custode din aur care nu-1 părăsea niciodată, nici chiar în timpul orgiilor sau dezmăturilor cu Julie Farnese, mai recente, sau cu La Vannozza, mai îndepărtate. Această cutie de aur conținea o ostie sfințită care, spunea el, îl ferea de rău, chiar de răzbunarea lui Dumnezeu. El le mai mărturisi că, dacă vreodată s-ar lipsi de această ostie, indiferent sub ce pretext, era sigur că imediat ar muri de o moarte violentă.

Le spunea că se lasă în voia lor, cu plăcere, că li se încredințează lor care, de

acum, vor forma o familie pe care nu o mai avea, renegându-1 pe Cezar pentru totdeauna iar, pe Lucreția, pierînd-o pe veci. Le jura prietenie sinceră și devotată, îi ruga să aibă grijă de el și să-i dăruiască mîngîierile de care avea atîta nevoie și fără de care ar putea muri ; plîngea, suspina și cădea în genunchi, cerîndu-le iertare și uitarea jignirilor aduse de el, promițîndu-le că se va corecta. Cu capul între mîini, Alexandru plîngea. Cînd se ridică, se uită în jur. Nici un cardinal nu mai era acolo. Oare visase ? Nu fuseseră oare cardinalul de Monreal, cardinalul Mechiel ? Doar Canale, soțul donei Vannozza, fidelul său păzitor, mai stătea în preajma lui.

Află atunci, de la el, că a plîns mult, a vorbit mult, că și alți cardinali veniseră dar toți plecaseră, nevoind să-i audă spovedania, și discutînd între ei că mîine Alexandru își va regreta sinceritatea și se va gîndi la un singur lucru : acela de a face să dispară pe cei care îl ascultaseră.

Alexandru se simți bine singur, firește. Trebui să se convingă că nu putea cădea la o înțelegere decît cu ai lui, că toți ceilalți nu vedeau în el decît un dușman și că la primul său eșec l-ar zdrobi. Fu așadar obligat să rămînă credincios familiei lui, convins că, de acum înainte, numai în mijlocul ei își va găsi salvarea.

După cîteva momente, Canale ieșea cu ordinul de a i-1 aduce pe Cezar.

Cînd acesta reveni, din prima privire și din primele cuvinte ale papei își dădu seama ce situație precisă îi crease. Deduse că, această umilință a papei față de el, după cele întîmplate, îi dădea să înțeleagă că nu putea renunța la el și că-1 recunoștea stăpînul lui. Și Cezar vorbi în calitate de stăpîn.

Alexandru îl imploră să spună adevărul, asigurîndu-1 că-l va ierta și va înăbuși scandalul, pentru a evita stigmatizarea familiei Borgia, în pofida iubirii sale pentru Francisc care, acum, poate se afla în ceruri. Își dădu seama că nu mai folosea la nimic să se mai gîndească la ducele de Gandia, ci doar să se roage pentru sufletul lui și să încerce să reunească în jurul lui, cît mai strîns posibil, pe cei ce-i mai rămăseseră : Lucreția, Cezar, Vannozza și Julie.

Cezar răspunse că, dacă Alexandru ar fi vorbit în felul acesta de la început, nimic nu s-ar fi întîmplat.

El mărturisi, cu o mare simplitate și multă naturalitate, că el l-a omorît pe Francisc și l-a aruncat în Tîbru, dar nu din gelozie cum se crezuse, ci din devotament, din dragoste pentru ai săi, de care Francisc se îndepărta din ce în ce. Nu Francisc făgăduise, în mod public, otrăvirea lui Geme, sultanul, ca care era prieten, și pe care visa să-1 pună într-o zi pe tron, în locul lui Baiazid, fără știrea lui Alexandru ? Nu el furase, de comun acord cu Lucreția, scrisoarea prin care

Baiazid cerea papei să fie omorât fratele său Geme ?

Papa rămase mirat. Nu știa nimic despre această scrisoare pe care Cezar i-o înmână, sustrăgînd-o de la Francisc. Citi, fără a mai fi surprins, această misivă, redactată în limba latină, și iată ce spunea :

„— Sultanul Baiazid. Cham, fiul lui... etc.către excelentul preot și senior al tuturor creștinilor, papa Alexandru al VI-lea, prin grația lui Dumnezeu, foarte demn Suveran Pontif. După ce am prezentat Măriei voastre salutările pe care le merită și care îi sînt datorate, îi declarăm cu smerenie și sinceritate cum și în ce fel am aflat de la George Buzard, slujitor și nunțiu al înălțimii voastre, despre convalescența dumneavoastră, ca și totul din partea Măriei voastre, ceea ce ne-a bucurat mult și ne-a adus o mare mîngîiere. Ne-a mai spus, printre altele, că regele Franței a hotărît să-1 ridice pe Geme, fratele nostru, din mîinile înălțimii voastre, ceea ar fi contra voinței noastre și foarte dăunător Măriei voastre, ca și tuturor creștinilor dumneavoastră. Am început deja, împreună cu George Buzard, nunțiul dumneavoastră, să oficiem slujba întru mersul de bine în viață și cinstirea înălțimii voastre ; ar fi și mai bine, spre satisfacția mea, să-i faceți de petrecanie lui Geme, fratele meu, supus morții și reținut în mîinile Măriei voastre (oferindu-i astfel o viață mai bună iar înălțimii voastre folos și odihnă) ceea ce, pentru mine, ar fi un lucru plăcut; dacă Măria voastră binevoiește să fie de acord cu noi, așa cum nădăjduim, trebuie, pentru cel mai mare bine al său și cea mai mare satisfacție a noastră, să-i facă de petrecanie iui Geme, să-1 scape de mizeria lumii acesteia și să-i ofere altă viață, mai fericită, sufletului său, cum va dori înălțimea voastră ; după care, dacă ne trimite trupul său într-un anume loc dincolo de marea noastră, noi, sus-numitul sultan Baiazid, promitem să expediem acolo, unde Măria voastră va voi, trei sute de mii de ducați, cu care va putea cumpăra cîteva domenii copiilor săi, și pe care îi vom consemna în mîinile celui ordonat de înălțimea voastră, înainte ca amintitul trup să ne fie predat. Mai promit Măriei voastre că, pe toată durata vieții mele, va exista o mare și adevărată prietenie între noi și înălțimea voastră, fără pic de prefăcătorie, și, în plus, vom face tot posibilul pentru a vă îndatora și a vă fi pe plac. De asemenea jurăm Puterniciei voastre, spre cea mai mare satisfacție a sa, că nici un creștin, indiferent de rang sau stare socială, fie pe pămînt sau pe mare, exceptînd faptul că ne-ar pricinui ceva neajunsuri nouă sau supușilor noștri, nu va avea nici o piedică sau daună din partea mea, a slujitorilor sau supușilor mei și, pentru o și mai mare bucurie Măriei voastre, am jurat, în scopul determinării dumneavoastră de a crede fără nici o teamă, tot ceva ce v-am spus pînă acum și am promis, în prezența lui George, nunțiul dumneavoastră, pe adevăratul Dumnezeu pe care îl

adorăm, și chiar pe Sfînta Evanghelie; să urmărim, pas cu pas, tot ce ține de Puternicia voastră, fără a neglija nici cel mai mic lucru sau a mă sustrage de la ceva ; dar, pentru a asigura mai mult pe Măria voastră și a-i îndepărta orice suspiciune în privința oricărui scrupul, eu, sus-zisul sultan Baiazid Cham, jur pe adevăratul Dumnezeu, care a creat cerul și pămîntul și tot ce conțin ele, în care credem și pe care îl adorăm, că ținîndu-mi cuvîntul dat, mă angajez, pe jurămîntul făcut, să respect totul, fără a omite nimic, nici să contravin cu ceva față de Măria voastră. Dată la Constantinopol, în curtea Autorității noastre sultanice, la 18 septembrie, anul nașterii lui Iisus Profetul, 1494."

În timp ce Alexandru medita asupra acestei scrisori, Cezar continua :

— Francisc era cel mai bun prieten al lui Geme. Ai uitat cavalcadele făcute împreună și dezmăturile lor de prin bordeluri ? Era deci firesc să ne sacrifice prietenilor săi. Uiți prietenia lui față de Gianinno Sforza ? Nu știi că, datorită lui Francisc, Lucreția și Sforza au fost avertizați de planurile noastre ? Nu știi că, datorită celui mai bun cal al lui Francisc, trăiește astăzi Sforza ? Îi otrăvisem toate animalele, pentru ca, în eventualitatea în care atentatul nu ar fi reușit, să nu se poată cumva îndepărta sau fugi. Și cînd l-am urmărit, Micheletto și cu mine, caii noștri căzuseră frînți de oboseală mai repede ca ai lui. Or, la Roma, doar caii de luptă ai lui Sforza și cei ai lui Francisc îi puteau bate pe ai mei. Din moment înșă ce i-am omorît pe cei ai lui Sforza, au rămas cei ai lui Francisc.

Papa nu îndrăzne să creadă...

— Sărmanul meu Francisc iubit !

Alexandru deplîngea moartea fiului său preferat...

— Crezi oare, adăugă Cezar cu glasul cel mai blînd, că nu am suferit, văzînd că cel mai puțin devotat familiei sale era preferatul tău, în pofida viciilor, frivolității, trîndăviei lui ? Da, pentru că era frumos, pentru că-ți semăna leit, numai el exista. Eu nu aveam de la tine decît menajamentele din mila ta, cerute de mama. Și, în plus, această milă nu era lipsită de prudență, căci te temei neîncetat de revolta mea. A te teme de ea nu însemna oare că o intuiai ? Ai intuit-o ! De ce mă accepti din moment ce am executat un proiect pe care tu însuși l-ai conceput ? Ora a sosit ! Nu te-a surprins decît pentru faptul că a sosit puțin mai devreme decît gîndeai. Regret, sincer, jur pe viața mea, că l-am omorît pe Francisc. Și, totuși, îmi dau seama că, la prima revoltă la care m-ai fi împins, într-o zi sau alta, la fel aș fi acționat. Nu mă acuza deci numai pe mine ! Și, din moment ce există mai mulți vinovați, asigură-ți și partea ta de responsabilitate ! Am vorbit destul. Vrei să facem pace ? Mai plînge-l încă vreo cîteva zile, după care vei înțelege că nu mă mai ai decît pe mine pe lume, iar eu numai pe tine !

Spune-ți că dacă mori tu, toți se vor năpusti asupra mea precum cîinii asupra măruntaielor și mă vor sfîșia, pur și simplu ; dar dacă mor eu, tu îți pierzi mîna dreaptă... Jur pe sufletul meu și pe coarnele Diavolului : Diavolul ești tu; Taurul sînt eu. Pune la îndoială faptul că, într-o zi, cineva nu ar vrea să taie coarnele taurului ! Fără apărare, l-ai ruga pe Dumnezeu să mă învie... dar ar fi cam tîrziu... Lasă pe Lucreția să plece, pe Julie și pe mama, din moment ce ai promis. Dar nu te mai gîndi la femei pe timpul absenței lor ! Nu crezi că sînt prea săraci cardinalii care ți-au ascultat spovedania ?... Ce spui despre acest distih pe care îl declamă peste tot cardinalul Asciano :

„Vendit Alexander claves, altaria, Christum :

Vendere jure potest, emera iile prius ?" Nu vei spulbera niciodată impresia pe care romanii o au despre tine. Ei vor ca tu să fi vîndut cheile, altarele și pe Hristos și s-o fi făcut îndreptățit, din moment ce tu, mai întîi, le-ai cumpărat. Profită de asta ! Nu-i decepționa ! Vom vorbi apoi despre Geme, despre locul unde îi este mormîntul; îl vom dezgropa și, bine îmbălsămat, presărat cu arsenic, îi vom trimite lui Baiazid un cadavru de trei sute de mii de ducăți. Mă tem ca pe cardinalii Ascanio, Monreal și Mechiel să nu-i mănînce limba ; de mult ne gîndeam să-i vindecăm. Plec și o să ți-o trimit pe Julie să te distrezi.

Copii, părinți se îngrijeau de nevoile lor sexuale, stră-duindu-se chiar să le prevadă.

De-abia plecase Cezar că papa trimise după Canale, pe care îl îndemnă să plece la Torre din Nona, dar fără să vorbească nimănui despre ceea ce se petrecuse.

Canale căzu în genunchi, plîngînd de bucurie și recunoștință. Cum papa nu înțelegea această explozie de bucurie, Canale își exprimă spaima de a se afla în posesia, fără să fi vrut, a acestui îngrozitor secret. Din moment ce papa îi cerea discreție, înseamnă că încă avea încredere în el și că, deci, că încă nu era condamnat să bea otravă.

Alexandru îl ridică zîbindu-i părintește și binecuvîntîndu-l.

Canale plecă ; papa socoti că acesta era de două ori mai periculos ca oricare imbecil. Soarta lui Canale fu astfel hotărîtă și, curînd, muri otrăvit.

CAPITOLUL al IX-lea

Familia, în Italia, la sfîrșitul secolului al XV-lea — Soția căpitanului Morino Pisani — Disprețul curtezanelor față de amanți — Șireteniile bărbaților — Cezar Borgia se răzbună pe amanta cardinalului Ascanio — Fecundarea artificială — Rugul călugărilor și groapa cu șerpi — Dulapul cu șobolani unde sînt închiși doi amanți.

Îi fu greu lui Alexandru să determine pe familia Farnese să înțeleagă motivul exilării amantei sale Julie, dar recurse la atîta diplomație, îi copleși cu atîtea favoruri, încît aceștia terminară prin a accepta, bucuroși, exodul Lucreției și al suitei sale.

Cum circula zvonul că Julie Farnese fusese sedusă de un amant și că papa îi surprinse într-o situație delicată, familia Farnese se duse să-i ceară confirmarea acestui zvon Sfîntului Părinte, promițîndu-i că dacă era adevărat, știau ei ce le rămînea de făcut.

Dacă ținem cont de exemplele lăsate de Istorie, înțelegem cît de serioase erau amenințările familiei Farnese. În societatea italiană a Renașterii și a evului mediu, familia este totul : gospodăria, mai nimic. Fraților sau părinților soției le revine sarcina, încredințată de soț, de a o pedepsi pentru jignirea adusă de ea. Într-o zi, un căpitan, Marino Pisani, invită pe părinții soției sale la masă. El îi îngrijea de mult cu multă dragoste. Sculîndu-se de la masă și vrînd să iasă în oraș pentru cîteva ore cum obișnuia în fiecare seară, deschise capacul unui cufăr și le arătă pe amantul ce aștepta acolo, seară de seară, plecarea lui, pentru a se întîlni cu femeia adulteră. El spuse simplu familiei soției sale :

„Cunoașteți vina și veți înțelege că nu voi mai putea ține în locuința mea pe femeia care m-a trădat, așa că luați-o și faceți ce vreți cu ea ! Nu voi vărsa nici o lacrimă pentru ea.”

Părinții tinerei o luară și, fiară multă vorbă, o omorîră. Toți spuseră : „Așa era echitabil !”

Nu trebuie, deci, să ne mirăm prea mult cînd vedem familiile amestecîndu-se în intimitatea cardinalilor și amantelor lor.

De altfel, femeile sînt la totala discreție a bărbaților, un fel de sclave. La fel în pat, ca și în apartamentele lor, ca și pe stradă. Soții le disprețuiesc și nu au considerație decît pentru curtezane, care, după o expresie vulgară, „le fac să aștepte mult”.

Bărbații sînt, așadar, în general, urîți de soțiile lor, pe care ei le disprețuiesc și le detestă, și de amante care îi disprețuiesc și îi exploatează.

Dacă sîntem de acord cu satiricii epocii, iată cum le folosesc bărbații pe curtezane :

„Acești bărbați, spune unul dintre ei, care fac minuni datorită talentelor lor și, din niște mici personaje cum s-au născut, devin niște iluștri și ilustrisimi, cucernici și preacucernici, sînt atît de ticăloși că nu se rușinează cînd fură de la curtezane, din camerele lor, cărți, oglinzi, piepteni, prosoape, săpunuri, panglici.”

Mai departe, el compară curtezana cu o broască țestoasă, care duce în spate tot

ce posedă. Ea se plînge că bărbații, după ce le distrug „scara și ghizdul fîntîinii și cisternei”, le împodobesc cu cîte un diamant fals și cîte un lăntîșor din alamă.

El repetă cuvintele pe care bărbații le spun după ce au făcut dragoste cu ele ; se dovedesc, desigur, destul de josnici :

„Acum două zile am avut de a face cu una din ele. Oh ! ce ticăloasă ce mîrșavă dezgustătoare ! Avea crupa mai aspră decît o gîscă, răsuflarea împruțită ca un cadavru, picioarele duhnind a sudoare, o valiză în loc de corp, un smîrc pe dinainte și o bulboană pe dinapoi !" Sau : „Ce mîrtoagă ! Ce vacă, Ce scroafă rîioasă !...”

*

* *

Femeile detestă bărbații dar aceștia, adesea, le-o plătesc. Cezar Borgia, avînd a se răzbuna pe cardinalul Ascanio, îi luă amanta și o duse la San-Pietro ad Vincula. Acolo, o întinse pe niște scînduri acoperite cu cuie, și dispuse de ea după bunul lui plac. Se lăudă, mai tîrziu, că niciodată nu a simțit o voluptate mai puternică. Nenorocita, străpunsă prin toată carnea de cuie, a leșinat. Cezar chemă atunci toți bărbații din casa lui, îndemnîndu-i să-1 imite.

Rind pe rînd și, după cele mai nebunești gusturi, o violentară. Apoi chemară cîinii iar servitorii, satisfăcuți peste măsură, se străduiră să le potolească și animalelor poftete.

Amanta cardinalului Ascanio afirmase despre Lucreția că nu este altceva decît o cățea. Cezar vru să dovedească despre ea același lucru. Ea muri, ca urmare a rănilor despre care cardinalul Ascanio nu știu nimic, aflînd mult timp după aceea de la un servitor beat de la San-Pietro ad Vincula, tras în țepă ca recompensă a acestei destăinui.

* •

Cezar era numit „Justițiarul”, acest titlu justificîndu-și-1 de nenumărate ori. Se îndrăgosti odată de o tînră de la Ponte-Sisto, care debuta în profesia din care avea să trăiască. O iubea fără a o putea fecunda. Află că primea vizitele unui tînăr amant. Așteptă mult pînă să se răzbune. într-o dimineată îi propuse o plimbare la San-Pietro ad Vincula si o luă cu el.

Pe de altă parte, îi propuse tînărului o sumă de bani destul de mare, pentru a fi amantul de o noapte al unei tinere, căsătorite cu un baron bătrîn, care dorea un copil.

Tînărul crezu această născocire și acceptă. îi puse pe față o mască oarbă, pentru că nu trebuia să vadă figura doamnei respective. Și el sosi, astfel, în același timp, cu amanta lui, la San-Pietro ad Vincula.

La rîndul său, Cezar îi spusese acesteia că vrea să știe dacă sterilitatea nu provenea cumva din violența actului lor sexual și îi ceru să consimtă, în fața lui, la un joc galant, cu un tînăr ales de el. Ea trebuia să poarte o mască oarbă în timpul încercării de fecundație. Era necesar, pentru ca reușita să fie sigură, să participe un medic.

Venind momentuh cei doi amanți, parfumați din abundență, se regăsiră unul în brațele celuilalt.

După cîteva preludii, medicul-regizor împerechea cuplul, așa cum o face boarul cu taurul și vaca. Cezar ținea în propria-i mîină un creuzot plin cu plumb topit. Doctorul le așeză trupurile în așa fel încît Cezar să poată acționa, la rîndul lui, cum îi venea mai bine. Amanții se încrezură în practicile șarlatanului și consimțiră cu o amabilitate naivă. Deodată o pîrîitură de carne arsă, două răcnete înfiorătoare...

Prăbușiți unul peste celălalt, prostituata și amantul se uniseră pe veci.

Au fast chemați servitorii, țărani, muncitorii în timp, ce Cezar îi zîmbea fericit nenorocitei ce horcăia, doctorul le explica scena, o comenta, completa aprecierile plebei cu explicații științifice pe cît de savuroase, pe atît de neașteptate.

Întreaga Romă află trista poveste. Cezar ordonă ca acești doi amanți să fie înmormînați cu mare pompa.

Dar ajuns la cimitir, cortegiul fetelor și al plebei care însoțea 'cosciugul văzu cu spaimă cum trupul amanților era tras'afară cu o furcă de gunoi, pentru a fi arucat într-o groapă plină cu îngrășămînt lichid, măruntaie și t_0t felul de gunoaie pisici în descompunere, pești putrezi, carni invadate de viermi. Duhoarea, spectacolul facură ca multe femei să leșine Unele din ele rămaseră bolnave pe t_0ată viața.

O altă amantă a lui Cezar care, probabil. îl trădase sau nu vruse să se supună capriciilor lui, fugi din Roma. Cezar o urmări cu un mic grup de soldați. Ea voia să ajungă la Neapole, unde se credea, împreună cu suita sa, mai în siguranță, decît la Roma ; pe drum, însă, slujitorii o preveniră că sînt urmăriți. Atunci ea se refugie cu ai sai în prima mănăstire pe care o întîlniră, ferindu-se de a aezvălui calitatea și numele urmăritului. Spuse starețului ca bandiții de drumul mare voiau să-i jefuiască. Astfel călugării închiseră porțile și se baricadară.

Dar Cezar luă cu asalt mănăstirea, hotărînd pedepsirea exemplară a nerușinaților ce îndrăzniseră să-i reziste Cînd aceștia aflară cine este urmăritorul îi cuprinse gr_0aza și se văzură pierduți, renunțînd așadar să se mai opună. Știau

că moartea era preferabilă pedepsei pe care Cezar Borgia ar inventa-o.

Construiri un rug imens din cărțile lor, din scaune din strane presărate din belșug ulei și smoală și, cocoțați pe acest morman căruia îi dădură foc, se sărutară toți într-o suferință îmbrățișare. Din focul ce izbucnise se înălțau flacări. Cezar și oamenii lui apărură exact în momentul în care rugul începuse să ardă din toate părțile. Cîteva călugări pieriseră deja asfixiați sau carbonizați ; el puse stăpînire pe cei ce încă moartea nu-i răpise dar căpătaseră arsuri înfiorătoare.

Păru să creadă, văzîndu-i cum se sărută, că se lasă pradă unor îmbrățișări necurate.

Ordonă să se pregătească niște pari ascuțiți la un capăt. Apoi, în timp ce soldații cântau și rîdeau, îi trăgeau în țepă călugării ce horcăiau, pe jumătate morți.

Cit despre cea care îl mințise, fu aruncată într-o groapă mare în care fură aruncați și o sută de șerpi de toate dimensiunile, dar a căror mușcătură nu era mortală. Peste acești șerpi șuierători, care se târau, se ridicau, se încurcau între ei slînioși, cîte o torță cădea din cînd în cînd, provocînd dezordine și furie printre aceste animale exasperate, care alergau iritate și întîlneau trupul curtezanei, pe care îl înlănțuiau și mușcau.

După îndelungate ore de spaimă îngrozitoare muri printre napîrcile reci și lipicioase. Cezar urmărea, pe figura acestei nenorocite, cu bucurie și delectare, toate fazele unei agonii îngrozitoare.

*

De ce să nu amintim și răzbunarea față de Alessandra Paroli ? O închinse împreună cu amantul ei într-un dulap de rufărie, împărțit în două printr-o despărțitură din lemn, în zăbrele. într-unui din compartimente se afla amantul, căruia i s-au dat ca tovarăși de captivitate patru șobolani grași.

Aceste animale nu puteau ajunge la ea înainte de a fi ros gratiile ce le putea permite trecerea.

Amîndoi, și el și ea, aveau încheieturile mîinilor legate cu cătușe de fier. Ea asistă la următoarea luptă : amantul, cu mîinile legate, apărîndu-se de mușcăturile șobolanilor înfometaji cei rodeau pîntecele. El se rostogoli, apucat de gît și de burtă de rozătoare, pe care foamea le năpustea asupra lui ca asupra unei prăzi.

Alessandra îl văzu apoi, pe bărbat, prăbușindu-se, cu burta deschisă, străpuns în toate direcțiile, pe unde sîngele se scurgea în șiroaie. Animalele i se urcară atunci pe față, îi sfîșiară buzele, pătrunzîndu-i în gură ; dinții lor avizi, întîlnind această barieră alcătuită tot din niște dinți, încercară să pătrundă prin obrajii desfăcuți. Dar alți șobolani soseau și mai lacomi și chiar în cușca Alessandrei pătrunse, fără să se știe de undo, un șobolan...

După ce-si văzu amantul murind, muri și ea.

Se vede clar că Cezar nu-i lăsa nimănui grija de a-1 răzbuna.

CAPITOLUL al X-lea

Drojdia Romei — Familia Borgia — Piazza Ritonda — Campo di Fiore — Cartierul evreiesc — Taverna „La Scroafa” — La Vespa — Povestea lui la Vespa — Prostituata moralizatoare — Teama de răul francez — Fecioara sub trăsăturile Juliei Farnese — Sfaturile curtezanei La Vespa către fiica sa, viitoare curtezană — Clientela căpitanului Torre Savella — Seratele desfrînatelor de la Ponte-Sisto — „Stregas” sau vrăjitoarele — Chircmanția — Mina chiromantei — Prevestirea — Virginitățile nepieritoare.

Lui Cezar îi plăcea să dea târcoale, seara, prin taverne, unde întâlnea tîrfe gîlcevitoare și guralive.

În pofida vestei din brocart, a mantiei brodate cu aur masiv și a pantalonilor din țesătură de argint, el nu atrăgea atenția mai mult decît negustorii cei bogați levantini sau genovezi, veniți acolo să se distreze cu fetele.

Încă din Piazza Ritonda ele îl chemau cu pst ! pst ! Fie traversînd strada în fugă, fie pîndind pe la ferestre : acestea erau tîrfele geloase și tîrfele „d'empanada". Tîrfele „d'empanada" erau acelea care își protejau ferestrele cu paravane din stofă.

Adesea el mergea fără să răspundă : nu se sinchisea de ele mai mult decît de templul din Pantheon, de cutia din piatră care conține cenușa lui Romulus și Remus, de coloana sculptată către care îl conduceau pașii. Ajungea astfel, uneori, pînă la piața Navone, unde miercurea se ținea târgul.

Era o distracție pentru el să vină adesea, la acest Campo di Fiore, centrul orașului, unde țărani sau novicii (nou-veniți) vin să se lase furați, cu îndemînare, de șarlatani, nerușinați, vînzători de leacuri sau medicamente garantate contra răului francez.

Sosea astfel în cartierul evreiesc. Acolo se aflau sinagoga -catalanilor, mai jos cea a femeilor, mai departe sinagoga nemților și, în sfîrșit, cea a francezilor. Era și sinagoga romanilor și italienilor, însă aceștia aveau reputația, și nu numai printre evrei, de cei mai proști din lume.

Cezar nu prea iubea evreii dar nici ei nu-l iubeau mai mult și îl recunoșteau repede deși era mascat. El nu risca, așadar, decît rareori, cu toată plăcerea ce o avea de a-i face pe acești evrei, zgîrciți și foarte bogați, să flecărească ; din fundul dughenelor, îndesați pe picioarele lor curbate, ca un păianjen din fundul ascunzătorii, ei pîndeau trecătorii.

În seara aceea Cezar vru să intre în taverna „La Scroafa", unde venea aproape zilnic La Vespa. La Vespa era o curtezană din Ponte-Sisto care, odinioară, se bucurase de o oarecare reputație. Fusesse una dintre cele mai frumoase curtezane, dar și una dintre cele mai periculoase. Întotdeauna simțise contra bărbaților cel mai puternic dispreț și se lăuda că nu a existat vreodată vreunul care s-o fi iubit și să nu se fi bucurat de mîngîierile ei. „Profesionista cea mai expertă" ! se spunea despre ea. Pariurile ei fuseseră celebre. Pariase într-o zi că va omorî, în același an, prin epuizare, trei din prietenii săi, ceea ce s-a și întîmplat. Unul era un evreu spaniol, rău ca un demon, celălalt un canonic, majordom al lui Cezar, iar al treilea, un ofițer secret din garda papei. Toți trei au fost înmormîntați în același an. Numai ofițerul rezistase mai mult, murind în niște chinuri

îngrozitoare, după o agonie prelungită.

La Vespa îl văzuse pe ofițer dînd ortul popii. Ea nu avusese nevoie să i se facă reproșuri și nici serenade prin bătaii de cratițe așa cum i se făcuseră pe sub ferestre pentru ca să-și regrete faptele. Trebui să părăsească imobilul în care desfrînatele și tîrfele aruncau cu pepeni putrezi și bostani umpluți cu materii fecale.

Ea avusese remușcări, cînd, într-o seară, făcuse un fel de confesiune publică, declarînd, față de toate tîrfele, desfrînatele și codoașele, că este gata să-și sacrifice viața, în semn de ispășire, și că donase de curînd, în prezența portăreilor și juriștilor, întreaga sa avere tîrfelor nenorocite, invalide sau atinse de răul francez.

Așa cum își dăduse averea era gata să-și dea și viața. Nu ținea mai mult la una decît la cealaltă.

Totuși, dacă era nevoie ca fetița ei să aibă mamă, îș lua angajamentul să se mulțumească, de acum înainte, cu locuința obișnuită a tinerelor tîrfe, în semn de umilință. Această locuință avea, în general, o sală și o cameră. Chiria era de zece ducați de carlini pe an, valorînd șapte ducați și jumătate de aur : plătită din trei în trei luni, ca de obicei, însemna douăzeci și trei de carlini la trei luni.

Dar și asta o cerea tot în interesul fiicei sale, la care ținea ca la viața și averea ei. Bărbații îi făcuseră prea mult rău, suferise prea mult din cauza lor, nu voia să le fie cu nimic obligată și dacă se spovedea în seara aceea, nu o făcea decît să le ceară iertare ea, tîrfă de renume, surioarelor ei, tinerele tîrfe.

Dibace, într-un fel vorbea cu tîrfele florentine cu mersul grațios, într-altfel cu tîrfele boloneze cu trăsăturile fine și vocea melodioasă și cu totul altfel cu tîrfele sienzeze cu talia zvultă sau cu surorile ei, tîrfele romane, de o rară frumusețe.

Cu toții o iertară. Cu toții consimțiră ca ea să-și păstreze averea, dar ea refuză, coborînd în rîndul micuțelor prostituate, care o venerau ca pe o sfință, cu toate nelegiuirile și ura ei de nestins față de oameni, față de bărbați.

Cezar o iubea și zadarnic încercase să afle de ce ajunsese să-și urască din toată inima contemporanii.

Cezar o iubea pe La Vespa și La Vespa îl iubea pe Cezar, pentru că îl considera criminal și depravat, nu atît din înclinație, cît din dezgust față de toți și de toate. Dacă La Vespa se înșela, nu se înșela în totalitate, adevăratul caracter al lui Cezar fiind disprețul nepotolit față de „Dumnezeu, familie și toate ființele omenești.” Iubea cîinii mai mult decît oamenii, spunea el, și îi prefera arțăgoși, amenințători. Prieteni nu mai avea de pe timpul cînd studia la Pisa, unde și-a pierdut primul și ultimul prieten. Acolo l-a surprins vestea schimbării funcției

cardinalului Rodrigue Borgia, tatăl său, în papa Alexandru al VI-lea. Atunci, din ordinul lui Alexandru, își întrerupsese studiile și-și părăsise prietenul, pe care nu l-a mai revăzut niciodată.

De atunci nu a întâlnit, prin lume, decât curtezani și, printre ai lui, decât desfrinați sau imbecili.

În taverna în care intră Cezar, La Vespa stătea cu coatele pe masă ; în fața ei, un urcior din cositor și două pahare din argint, unul pentru ea și unul pentru fiica sa, așezată alături, pe aceeași bancă, din lemn sculptat.

Ca mulți oameni din această epocă, purta mereu cu ea cele două pahare din care trebuia să bea. căci, spunea ea, se temea ca de o nenorocire de răul francez.

De când renunțase la frivolitățile din lumea ei, se retrăsese în viața mediocră, din repulsie față de bărbați. La Vespa pretindea că preferă mediocritatea pe care o alesese anume luxului de odinioară. Trăia printre cei umili, ajutându-i, iubindu-i pe cei revoltați după chipul și asemănarea sa, pe cei descurajați, bărbați și femei. De aceea îl iubea pe Cezar.

Se spunea despre ea, fără ironie, că este o tîrfă sfîntă.

Toți banii pe care îi câștiga din prostituție îi destina operelor de binefacere sau chiar operelor cucernice. Un anume altar al Fecioarei era acoperit cu o țesătură din mătase și brodat în dantele, plătită cu cîteva nopți de dragoste. Pentru anume dezmierdări cerute de prietenii ei de aventură. La Vespa pretindea cutare vas sau cutare candelă din argint pentru cutare sau cutare biserică.

Făcea totul cu o inconștiență liniștită și o lipsă de pudoare moralizatoare. Cezar încercase s-o sfătuiască să cumpere toate dantelele, toate candelalele, toate vasele cu flori cu care să împodobească altarul capelei din Saint-Ange unde avea să se pună portretul unei Fecioare, printre un zbor de îngeri înaripați, portret care nu era altul decât acela al Juliei Farnese, metresa oficială a papei Alexandru al VI-lea. Mai-marii epocii semnalau prezența Juliei Farnese la nunta Lucreției, prin această mențiune discretă, alături de enumerarea invitaților : „Frumoasa Julie Farnese, concubina papei.”

Cezar zîmbea la această evocare : în capela înălțată de o curtezană în cinstea Fecioarei, aceasta era reprezentată sub trăsăturile unei alte curtezane, iar altarul împodobit cu obiecte oferite de o a treia curtezană. Ce capelă ar fi plăcut mai mult curtezanelor romane, decât această capelă consacrată de ele ?

*

* .

— Pe viața mea ! Bea două degete din vinul ăsta de Gre-nache, fetiço ! O să-ți deschidă ochii mari ! spuse La Vespa fiicei sale.

— Jur, spuse ea lui Cezar, că dacă nu aş avea-o pe fata asta, cred că aş termina imediat cu porcăria asta de viaţă

Dar La Vespa se întrerupse. În timp ce fiica ei se juca, distrată, cu lanţul cel gros din aur de la gitul lui Cezar, un căpitan îi făcea, semne de zor copilei, care se făcea că nu înţelege. La Vespa prinse de veste şi sări ca arsă :

— Şef de zbiri stropitori, du-te şi codoşeşte în altă parte ! Desfrînatule ! Clei de tîrfe !

Bărbatul protestă. Unele femei începuseră să ţipe, apă-rînd-o pe La Vespa. El o prinsese pe La Vespa de colier şi o trase cu atîta violenţă către el, încît i se rupse lanţul.

Cezar se ridică ameninţător.

— Taci, dovleac plin cu apă, sau te crap ! îi spuse căpitanului care fu, curînd, la pămînt. Dispreţuitor, Cezar îi înfipse pumnalul în piept.

— Aruncă asta la hîrdăul cu maţe ! glăsui La Vespa, palidă, cu gîtul zgîriat.

— Adu-ne de mîncare, reverendissime, zise ironic Cezar hotelierului. Nu e cine ştie ce care să-ţi deschidă apetitul. Ia loc lîngă mama ta, copilă graţioasă !

În timp ce un valet căra cadavrul, cineva scoase pumnalul, pe a cărui plăsea recunoscui monograma familiei Borgia. pumnalul circulă pe la toate mesele : nimeni nu gîndea că bărbatul mascat, care cina cu La Vespa, putea fi Cezar Borgia în persoană.

Hotelierul înşira lista de bucate : cîrnăciori de porc asezonaţi cu coriandru, ciulama, costiţă de porc, pătlăgele vinete, pere.

— Te pricepi mai bine să primeşti bani decît să serveşti mîncăruri gustoase ; ascultă-mă, voi face eu meniul ! Păstrează pentru porcii tăi cîrnaţii, chifteluţele din carne şi vinetele cu piper ! Dă-ne pepene galben cu vin grecesc dulce de Candia, păstrăv cu capere de Egipt ! Ai nişte potîrnichi bune, nu prea proaspete sau fazan ? Prepară-ni-i cu sos de nuci pisate ! Şi un pui tot atît de fraged ca această copilă, bine condimentat cu coriandru şi piper ! Şi adu-ne cele mai bune vinuri ! Nu uita, o dată cu puiul, adu-ne şi nişte măduvă de vită, dar fără creier, dacă ţii la viaţa ta !

Hotelierul plecă, mîndru că serveşte o astfel de masă.

Taverna era plină de fete. Toate tîrfele din Belvedere, toate clientele căpitanului Torre Savella, căruia fetele trebuiau să-i plătească un tribut mare pentru a-şi putea exercita, fără pericol, profesia, veniseră acolo, în seara aceea de sărbătoare, bogat împodobite cu rochii, bonete, cordoane, papuci şi coliere de zile mari. Printre ele, se vedeau altele care impresionau, apărînd îmbrăcate simplu, ascunzîndu-şi astfel bunăstarea, pentru a nu avea de a face cu cuţitul

vreunui desfrinat : purtau în picioare papuci de mătase sau catifea uzată, ca și cum s-ar fi dus la vreo vecină, chiar dacă ar fi fost duse pînă la Piazza Ritonda, de unde se întorceau apoi pe jos.

Unele dădeau impresia că sînt sărace pentru a nu stirni pofte pătimase, altele simulau un anume lux pentru a nu inspira milă. Acestea, care își etalau toate bijuteriile, își hrăneau cameristele cu smochine uscate, nuci roase de viermi, o farfurie de terci sau o strachină de năut.

După cină, cum se înnoptase, femeile cereau bărbaților să tragă un picior în fundul hotelierului, pentru a rămîne să flecărească între ei, în intimitate, ca într-o casă prietenoasă.

Nu venise încă miezul nopții, cînd soseau vrăjitoarele. Toți beau vin de Grenache sau vin grecesc dulce de Candia și mîncău curmale, dulcețuri, migdale dulci, straiuri și prăjituri.

În seara aceea, La Vespa vorbea mult. Ofensa suferită îi provoca verva. Blestema bărbații și voia ca și fiica ei să-i împărtășească această ură. Susținea că doar o tîrfă nu putu, într-adevăr, îndrăgi bărbații. Își învăța fiica să-i judece, să-i disprețuiască, să-i urască. Dădea sfaturi ingenioase și surprinzătoare acestei copile, pe care o iniția în meseria de curtezană.

Cezar o asculta, amuzîndu-se. Știa că ea nu-l iubește decît ca pe un fiu ce și l-ar fi dorit și de care ar fi fost tare mîndră.

La Vespa visa să-și facă fiica demnă de Cezar, după cum și Cezar visa s-o facă pe Lucreția demnă de el. Ea nu-și cruța fiica de sfaturi, de dojeni afectuoase cînd vorbea despre tîrfe, se exemplifica uneori, cînd ca model de urmat, cînd ca model de evitat, muștrările reliefîndu-i-se astfel mai mult.

Cînd își dojenea fiica, nu se sfia deloc de Cezar, care intervenea din cînd în cînd cu unele completări.

În seara aceea vorbea copilei, dar se adresa tuturor : „Astăzi, numărul tîrfelor este atît de mare, încît cea care nu face minuni în arta de a ști să se comporte, nu poate reuși. Nu e suficient să fii o bucată bună, să ai ochi frumoși, cosițe blonde : doar priceperea sau norocul te scoate din încurcătură. Dacă îmi dai ascultare, jur pe rugăciunile ce le mormăi toată ziua, jur că în curînd îți voi da cep ! Sînt sigură că te voi vedea urcînd mai sus decît oricare altă favorită a papei.

„Ascultă-mă așa cum ȕncul își ascultă învățătorul sau credincioșii predica. Spune-ți mai întîi următoarele și meditează la ele : Dacă tîrfele ar avea atîtea calități pe cîte vicii, bărbații, căroră atîtea trădări de o parte și de alta le-au deschis ochii mari, după ce le-au suportat șase-șapte ani, le-ar trimite la spînzurătoare și ar simți mai multă plăcere să le vadă scoțînd limba decît să se

vadă jecmăniți de ele.

„Dacă atâtea mor de foame și de lepră și de șancru, fără să mai vorbim de răul

francez, înseamnă și că niciodată nu s-au îngrijit de problemele lor.

— Să înțelegi bine și să-ți intre bine în cap aceste epistole și aceste evanghelii ! Meseria de tîrfă nu este o meserie pentru proaste iar mama ta, care o cunoaște bine, nu se grăbește în ceea ce te privește și știe bine de ce.

— Da, desigur, afirmă mama, jur, altceva trebuie să știi decît numai să-ți ridici fusta și să spui : „Hai, am reușit!” afară numai de faptul dacă nu vrei să dai faliment chiar în ziua în care îți deschizi prăvălia. Pentru a reveni la oile noastre, mulți vor voi să fie serviți primii, din momentul în care te vor ști începută. Eu voi fi aidoma unui duhovnic care împacă mulțimea, atît îmi vor suna în urechi chemările „pst!” „pst” făcute de codoși. Vei fi întotdeauna reținută dinainte de o duzină de bărbați, astfel încît ar trebui ca fiecare săptămână să fie cit o lună de lungă, dacă am dăruia cîte o zi fiecărui client care se prezintă. Mă vezi gata să răspund valetului ce vine să te cheme pentru stăpînul său ?

„L-aș insulta, l-aș socoti mârșav, carne de aruncat la cîini, voi spune că nu ai acceptat încă decît o singură dată și atunci cînd ai fost luată cu forța ; voi comunica valetului că babalîcul de stăpînu-său degeaba are bani, că tot nu are destul cit să plătească niște flori așa de frumoase ca tine. În acest moment, tu vei străbate, alergînd, casa, cu părul în valuri, pentru ca valetul să rămînă uluit.

— Da, spuse Cezar, valeții sînt pentru stăpînii lor ceea ce codoașa este pentru tîrfă, toți avînd simțul afacerilor mai dezvoltat ca al altora.

— Da, desigur, nici nu-ți poți da seama cîți prostuți se înflăcărează numai cînd aud cameristele lăudîndu-și stăpînele sau valeții pe frumoasele fete.

„Cînd, pentru prima oară, vei întîlni pe cel căruia îi ești hărăzită, străduiește-te să roșești indiferent cum ! La Perugina, care nu mai știa să roșească, deși știa cît valorează acest lucru, se silea să urineze sau să facă altceva și cum nu reușea, se îmbujora. Roșeața pe care pudoarea o așază pe obrajii femeilor este mai tentantă pentru patimă decît orice fard.

Cel care te dorește va începe prin a-ți spune : „întotdeauna am visat să întîlnesc într-o zi o femeie ca tine” sau : „Parcă de cunosc de ani de zile, atît de mult te iubesc” sau : „Are dreptate mama ta că te adoră ; unele fac fete, ea, înger” Să răspunzi suspinînd, să-ți dai aere ce par că spun : „Ce bine vorbește !” sau : „Ce mult mă iubește !” și în timpul acesta să te gîndești la ce trebuie să-ți cumpere !

Începînd din acest moment, prefă-te că-1 privești pe furiș, ca și cum nici măcar nu ai îndrăzni să-1 admiri, atît de mult îl iubești ! Astfel va începe să creadă că ești îndrăgostită lulea de el și o va crede cu atît mai mult cu cît privirea ta, chinuindu-1, îl va urmări. Te va duce atunci în vreun colțișor unde, pe lîngă

unele drăgălășenii, te va antrena și la cîteva nebunii, la care să te pretezi, fără însă a da impresie prea mult de bordel. Dacă-ți place să rîzi, să nu rîzi ca o prostituată, să rîzi în așa fel încît să nu te urîțească nici o trăsătură a feței ! Să nu juri nici pe zei nici pe sfinți și mai degrabă să lași să ți se smulgă un dinte decît să-ți scape vreun cuvînt indecent ! Orice fată care în fiecare zi își celebrează cîte o căsătorie, trebuie mai ales să se îmbrace cu cuvinte frumoase decît cu catifele.

— Cu atît mai mult, întrerupse Cezar glumind, cu cît de obicei nu cu îmbrăcămintea te vei împodobi în pat.

Rîseră cu toții.

— La masă să stai frumos ! Trebuie să știi să stai frumos la masă ca și în pat. Să nu-ți umpli niciodată paharul pînă sus, ci abia să depășești de jumătate, și să nu bei niciodată tot ! Să nu mesteci rumegînd, plictisitor și fără delicatețe, să te ferești de a-ți atrage renumele de lacomă și bețivană !

„Dacă ești invitată la masă, acceptă cu o reverență, arun-cînd o privire amantului tău cu un gest din care să reiasă că-ți ceri permisiunea, fără însă a i-o cere !

— Sfătuiește-o mai bine pentru noaptea, asta interesează mai mult bărbații ! spuse Cezar.

— Da, zise La Vespa, evită să ajungi în cameră în graba mare, chiar dacă simți neapărat nevoia de a urina, și, atunci cînd vei urina, să nu te vadă sau să te audă cineva ! Urina să nu cadă cu zgomotul pe care îl face laptele cînd se mulge vaca !

La Vespa continua tot în felul acesta, spre marea bucurie a prietenelor sale care o ascultau, fără să știe prea bine dacă era sinceră sau glumea.

Unele se aplecau peste cîte o tablă de șah, altele peste cîte o tablă de dame. Purtau rochii acoperite cu broderii sau Împodobite cu pasmanterii, ce scoteau în relief catifelele și mătășurile. Mai erau altele care rîdeau, vorbeau de cursele de tauri, de jocurile țintașilor, de luptele cu lancea ale călăreților. Lombarde grase, cu obraji tencuiți cu farduri, rîdeau gălăgios, dînd cu zarurile. Și încă altele aruncau cărțile, furioase. În sfîrșit, celelalte, mai serioase, își făceau vînt, ascultînd-o pe La Vespa, sau încercau să aibă încredere în viitor : ea tocmai cita exemplul unei curtezane, fată din popor, astăzi doamnă din înalta societate romană.

La Vespa, cu coatele colțuroase și goale, sprijinite pe o pernă din catifea cafeniu-închis, festonată cu aur, pe care hotelierul i-aducea de obicei, spuse fiicei sale :

— Bună afacere ! Toate crapă de invidie cînd văd că o tîrfă se îmbogățește,

dar nu țin seama de ceea ce a trebuit să îndure înainte de a reuși. Numai pentru a-și plăti chiria, impozitul către căpitanul Torre Savella, numai pentru a lăsa să li se vadă frumoasele urme de supt făcute de soț sau de cameristă spre a le stimula pe celelalte, ele socotesc că au săvârșit adevărate minuni și că i-au uluit pe toți.

Privește-le înșirate de-a lungul meselor, cu urme de supt, cu buzele roșii, cu dinții de culoarea argintului sau fildeșului, cum joacă liniștit și nu se sinchiesc deloc de soarta lor ! Au fața vopsită ca o mască de Modena, crezând că în felul acesta toți bărbații se vor îndrăgosti de ele și le vor da înțîietate. Cocoloașe de aruncat la pășări! Ah, în sfârșit ! Iată vrăjitoarele !

Tocmai intrau. Ele trăiau din credulitatea prostituatelor. La Vespa spunea că proxenetele le-au născocit împărțind câștigul cu ele.

De cum apărură vrăjitoarele, nu se mai vorbea decât despre vîrcolaci, fantome, demoni, spirite, scorprii, zgripturoaice, blestemății. Treceau pe lîngă mese, cu buruieni, cu prafuri din oase, ochi de cucuvea, dinți de mort, buricuri de copii, piei de șerpi și „cruste de rău francez”.

Printre toate aceste resturi, se plimbau degetele răsucite ale vrăjitoarelor, iar femeile așteptau îngrijorate pronunțarea frazelor ambigue.

Tîrfele întîmpinau prezicerile lor cu rîsete sau izbucniri de mînie. Cîteva prostituate arătau cu evantaiul o vrăjitoare care vindea numai afrodisiace pe bază de coriandru verde și prafuri de unghii.

Un valet, cu costumul din satin strîns pe corp și pantofii mărginiți cu arămiu, servea drept intermediar și supraveghea îndeaproape răzvrătirea acestor viclene bătrîne. De nenumărate ori izbucneau certuri, încăierări, pentru că aceste vrăjitoare încercau să fure vreo clientă.

Cezar opri pe cea mai pricepută vrăjitoare și îi întinse mîna. Bătrîna îi privi cu atenție liniile și, înainte de a fi apucat să spună ceva, se retrase uluită, încercînd să fugă, ciar Cezar o reținu de braț :

— Ia loc dacă nu vrei să-ți spăl fața cu mațele tale, codoașă bătrîna !

Ea se supuse tremurînd. Dîndu-și seama de rangul interlocutorului său, îi prezise că peste puțin timp va pleca în Franța, de unde se va înapoia cu regele francezilor ; îl asigură de o soartă strălucită, dar nu mai îndrăzni să continue, atît o înspăimînta ceea ce citea în liniile de pe palmă. Cezar îi porunci să vorbească. Ea refuză și vru să fugă. Cezar, furios, o prinse și o tîrî la masa lui. Imediat ce se așeză, abia privi mîna lui Cezar, că încercă din nou să fugă ; el o apucă atunci de eșarfa jengoasă cu care își acoperea capul și, cum ea se zbătea, cu mîna sprijinită de masă, Cezar i-o fixă mînios, cu o lovitură de pumnal. Ea scoase un urlet, mai mult de spaimă decât de durere, nemaiîndrăznind să-și miște această mînă

țintuită, de la care nu-și putea lua ochii.

— Ai zece ducați de aur dacă vorbești, sorbitoare de șancru. Dacă nu vorbești, îți înțepenesc pe masă nu mîna, ci gîtul.

Acestea fiind zise, s-a prefăcut că pune mîna pe ea și că se ține de cuvînt.

Atunci bătrîna vorbi.

Urma să fie otrăvit dar, datorită unor bune îngrijiri, va scăpa. Va fi deci evitată această moarte, dar va muri totuși mai tîrziu de o împunsătură de sulită.

— Asta e tot ? replică simplu Cezar. Numai pentru atîta lucru te speriai ? Ia cei zece ducați de aur promiși și încă zece să-ți cumperi leacuri și mănuși pentru rană !

Toate vrăjitoarele, majoritatea evreice maure, țigănci și grecoaice, o luaseră la fugă. Flautiștii tăcuseră.

Cîteva femei, care nu văzuseră și nu se îngrijoraseră de strigătul vrăjitoarei, își continuau conversația cu .voce tare.

Una spunea:

— ...Parcă aș fi sfînta Nafissa, care permitea tuturor să fie încălecată din bunătate...

Alta :

— Mi-am înlocuit dinții din argint cu dinți din os de cerb. Ii pot păstra cînd mănînc.

Și alta :

— Cu piatră acră și gogoasă de ristic mi-a făcut-o ca o pungă strînsă cu șnur.

— Ce ? întrebă cineva. Și încă una spunea :

— Eu știu o carte de rețete pentru toaletă, în care scrie că depilatoarele se fac cu terebentină, smoală de Grecia, var și ceară curată.

— Scrie și cînd trebuie luat decoctul din lemn ? întrebă o voce. Decoctul din lemn din Indiile Orientale sau din lemn de gaiac era considerat bun pentru vindecarea răului francez. Tîrfele rîdeau.

Alta întreba cine știe să prepare bășici cu sînge de porumbel sau de iepure pentru a păcăli pe cei bogați, amatori de virginitate. O tînră lombardă, fragedă și trandafirie, care rnînca scorușe, se fălea că ea și-a pierdut-o de 233 de ori. „Într-o singură zi, spunea ea, a trebuit să servesc două virginități." Doi negustori bogați genovezi o văzuseră si îi ceruseră proxenetei sale să le pregătească, separat, cîte o întîlnire cu ea. Cînd, după ce se înnopta, ei se reîntîlniră, amîndoi povestiră prietenilor această aventură de care se făcu mare haz.

Drept urmare, din cauza acestei netrebnicii, ea a stat două luni la pat nu pentru că s-ar fi distrat prea mult, ci pentru că unul din genovezi, cu care s-a întîlnit în

colț, la biserica San Salvador, îi înfipse pumnalul în burtă.

CAPITOLUL a XI-lea

Madonna Adriana Orsini, codoașa Vaticanului — Scrisoarea lui Boccacio, episcop de Modena, către ducele Hercule de Ferrare — Desfrînarea moravurilor mănăstirești — Întîlnirea îndrăgostiților în biserici — Țîrcovnicul, mesager al dragostei — Petrecerea de la castelul din Ostie — Cortegiul Lucreției Borgia — Jocul luminărilor — Colierul Juliei Farnese — Prințesele papale.

Lucreția se pregătea să părăsească Roma. Lua cu ea, afară de Julie Farnese și mama Vannozza, pe guvernanta ei, Adriana, care trăise în strînsă legătură cu Alexandru al VI-lea, de pe timpul cînd era cardinalul Rodriguez. Fusese pentru el nu numai o rudă, ci și o confidentă a slăbiciunilor lui; îi susținea intrigile și îi aproba toate planurile. Era numită, la Roma, codoașa Vaticanului, cu alte cuvinte, proxenetă.

Madonna Adriana Ursina o crescuse pe Lucreția în palatul Orsini, situat pe Monte Giodarno. A fost contestat, dar o scrisoare pe care ambasadorul de Ferrare de pe lingă curtea din Roma, Boccacio, episcop de Modena, o scrisese ducelui Hercule, stă mărturie în acest sens.

I s-a reproșat lui Alexandru că nu a vrut să-și încredințeze fiica mănăstirilor de maici, dar nimeni nu-1 poate dezaproba, dacă știe lipsa de respect ce domnea acolo. Însotitorii papei și unii cardinali dețineau, în aceste mănăstiri, cîteva încăperi, mai mari sau mai mici, unde, în văzul lumii, orgiile se desfășurau cu același fast ca acelea ale celor mai notorii curtezane.

Această desfrînare a moravurilor mănăstirești era atît de cunoscută, încît se menționau doar mănăstirile care puteau proteja copilăria tinerelor fete romane. Călugărițele treceau, într-adevăr, drept inițiatoare stranii iar unele copile mureau la ele, nu studiile le epuizau și nici fervoarea religioasă, ci doar intimitățile redutabile.

Trei mănăstiri se bucurau de o reputație serioasă : cea de la San Silvestro in Capite, unde familia Colonna își crescuseră mai multe dintre fiicele sale, sau Santa

Măria Nuove și San Sito, unde fu instruită Lucreția și unde, mai târziu, avea să-și găsească un refugiu, după tentativa de asasinare a lui Jean Sforza, soțul ei. De altfel, să nu exagerăm importanța pe care religia o avea în această epocă ! Bărbați și femei intrau la mănăstire pentru că acolo găseau un mediu prielnic, unde puteau trăi în comun. De atunci, slăbiciunile omenești nu puteau fi excluse din aceste mănăstiri. Religia nu era decât o formă a educației și nu avea nici o valoare morală.

Bisericele Santo-Agostino, la Pace, San-Salvatori erau în general un loc de întâlnire pentru îndrăgostiții care își căutau, prin bănci sau pe sub vasele de flori din altare, corespondența.

Paracliserul le înlesnea întâlnirile, sta la pîndă și considera aceste sume de bani pe care le încasa, în schimb, ca profitul cel mai important, dintre toate onorariile ce i se cuveneau.

Cu ocazia plecării sale, Lucreția, trimise flori tuturor bisericilor de la Roma. Canonicii arseră luminări, chemând binecuvîntarea Cerului asupra călătorilor. La Vatican, Alexandru al VI-lea hotărî să dea o mare petrecere ; mai întîi, gîndi ca aceasta să aibă loc la Vannozza. Alexandru al VI-lea voia, mai ales, ca, prin această demonstrație, să facă publică armonia ce domnea în sînul familiei Borgia.

Castelul din Ostia fu ales pentru această sărbătorire.

Cezar îi impuse donei Vannozza să părăsească doliul după Francisc. În forfota plecării și printre preocupările evenimentelor ce se precipitaseră, cu toții uitaseră de cadavrul buhăit de apă, cu ochii mîncăți, cu carnea crestată, sîngerîndă și verzuie, care fusese scos din Tibru , acela al ducelui le Gandia. Fu înmormîntat în secret, cum s-ar fi procedat cu un ciumat sau excomunicat.

Plecară așadar, la Ostia, cu mare pompă. Mulțimea alergase să asiste la defilarea cortegiului. În frunte veneau trei sute de călăreți, după care urmau litierele cu perdelele lăsate. Se aflau, apoi, două sute de călăreți.

După ei erau catărce încărcate cu îmbrăcăminte, provizii, vinuri rare, veselă scumpă și numeroase căruțe. Cinci sute de infanteriști închideau marșul.

În litierele închise luaseră loc prietenii intimi ai familiei Borgia, cîțiva cardinali, prieteni și devotați, ca Giorgente și Peruggia, favoriți ai lui Alexandru al VI-lea. Li se asociaseră cîțiva curteni, spectatori obișnuiți ai acestor petreceri și dezmațuri papale. Printre femei se remarcă Lucreția, Vannozza, Julie Farnese și cîteva nobile doamne romane foarte frumoase și foarte renumite curtezane.

A doua zi de la sosirea lor avu loc un banchet. Masa fu aranjată în sala cea mare a castelului din Ostia, împodobită toată cu tapiserii de Arras. Pe pereți erau

agățate tablourile indecente ale lui Pinturkhio care, de altfel, îi însoțise la Ostia.

Pe sub ferestre, cântăreți din flaut, lăută, harfă, vioară sau violă se făcură auziți pe tot timpul mesei.

Cînd cina luă sfârșit, invitații, excitați de mâncărurile picante, condimentate cu coriandru, de vinurile de Capri (bătrânul Faler, Lacrima-Christi, Moscatello d'Asti). Se lăsau pradă cuvintelor deochete. Ochii le străluceau.

Vinurile din Sicilia și Grecia, vinurile limpezi din Franța amplificară beția invitaților. Clipa era voluptuoasă. Pe sub mese, picioarele pajilor, ale cardinalilor, ale femeilor se înlănțuiau între ele.

Cezar regizor ordinar, la un gest al lui Alexandru, stinse luminile. Avea să aibă loc „jocul luminărilor”.

În timp ce se stingeau luminile, musafirii se înlănțuiau nestingheriți, se sărutau cu gura plină. Bărbații beau din gura femeilor, cupă oferită cu vinuri scumpe. Mîinile calmau carnea cu mătășurile sau catifelele care le împodobeau. Degetele febrile despleteau părul pe care apoi îl revărsau peste umerii și sînii goi. Trucurile alunecau pe covoare, se înlănțuiau, cînd jocul începu.

Nu era voie să se vorbească.

Treaba era, să se țină în gură o lumânare aprinsă și să se mențină tot aprinsă, cu toate eforturile făcute de a le stinge. Și urma ca toți să meargă „în patru labe”. Corpurile suple ale femeilor se mlădiau sub costumele din satin și catifea. Luminile scoteau în relief, prin sclipiri, albeața cărnii. Apoi cîteva curtezane înlocuiau luminările din gura cu dulciuri, pe care bărbații încercau să le ia chiar din gură. Curînd, toate luminile fiind stinse, jocul continuă în obscuritate : îmbrățișările se înnodau în noaptea complice.

Cezar printre trupurile încîlcite, îi scosese Juliei Farnese colierul, singurul semn după care o putea recunoaște, fără însă a abandona corpul Lucreției, pe care i-1 strîngea cu putere. Puse colierul la gîtul Lucreției dar, producîndu-se o învîlmășeală printre trupurile înlănțuite, cuprinse corpul voluptuos al Juliei pe care Alexandru i-1 îmbrățișa.

După o surprindere trecătoare, Alexandru o regăsi pe Julia Farnese, recurioscînd-o după colier.

Multe cupluri se potoliseră. Alexandru, el însuși obosit, tocmai se abandona, cînd o lumină se agita lîngă el, lăsînd să se vadă papa, curtezanele și tinerii paji zăcînd satisfăcuți și pe jumătate goi, printre mătăsuri și catifele, păr despletit și sîni, pe care odihneau capetele îngreunate.

Mîhnit, Alexandru își contemplă amanta voluptuoasă, căreia îi datora fericita oboseală și care, acolo, lîngă el, cu ochii închiși, epuizată, dormea. El tresări, dar

lumina apucase să se stingă...

Alexandru nu vru să plece, nici să îndepărteze trupul tinerei femei. Cu brațu-i îngreunat, apropie de el capul celei pe care o crezuse Julie Farnese.

Buzele i se aplecară peste figura adormitei, pătrunzînd, printre bucele mătăsoase și parfumate, pînă la buzele ei obosite, apoi pînă la umeri.

Printre miresmele afrodiziace ce se răspândeau în jurul lor, Alexandru al VI-lea o uita pe Julie Farnese pentru Lucreția Borgia.

CAPITOLUL XII-lea

Puterea lui Cezar — Tariful indulgențelor și tariful curtezanelor — Otrăvirea arhiepiscopului Floride — Cezar demisionează din funcțiile eclesiastice.

De la petrecerea dată de Vannozza în podgoria ei de la San-Pietro in Vineula, în onoarea lui Francisc, duce de Gandia, făcut de curînd de tatăl său duce de Benevent, conte de Terracine și Ponte-Curvo, precum și în onoarea lui Cezar, ales emisar papal pentru încoronarea lui Frederic, rege al Neapolului ; de la această petrecere, pe care papa o vrusese ca o sărbătorire de reconciliere între cei doi frați și care se termină afit de tragic, papa se abținuse de la orice distracție, iar partida de vînătoare de la fortăreața din Ostia punea capăt doliului după Francisc, pe care Alexandru îl purtase ostentativ.

Istoricii recunosc, în unanimitate, durerea pe care papa o resimți la moartea fiului său cel mare. De miercuri pînă sîmbătă nu se hrăni cu nimic. Refuză chiar alimentele aduse de confidenta și complicea lui de totdeauna, Adriana. Nu o făcea doar numai de teama de a nu fi otrăvit de fiul său, Cezar.

Cînd i se aduse corpul lui Francisc, străpuns de nouă lovituri de cuțit, „principala fiind la gît”, și care avea încă toate hainele, mantia, mănușile la cingătoare „și chiar și banii de buzunar”, Alexandru îl duse la biserica Notre Dame du Peuple. Poporul, care nu-l accepta pe Francisc decît ca fiul familiei Borgia, îi făcuse un cortegiu impunător. Alexandru voise funeraliile cele mai somptuoase din cîte s-au văzut vreodată.

Papa căzuse într-o prostrație îngrijorătoare. Mărturisi că vrea să se lase pradă inaniției. Atunci Cezar, în persoană, încercă să-i schimbe părerile. Din această convorbire reieși că, fără îndoială, Cezar are asupra lui Alexandru o „putere suverană”, care îl consacră adevăratul stăpîn al Romei.

Călătoria sa la Neapole, în vederea încoronării regelui, fu un triumf.

O dată cu înapoierea lui Cezar la Roma, crimele și asasinatele reîncepură. Asasinatul care stîrni cea mai mare vîlvă fu cel al Monseniorului Floride, arhiepiscop de Cosence, iar el nu atrase atenția doar ca un act izolat, ci ca un procedeu politic al familiei Borgia. Alexandru scotea bani și din piatră seacă.

„Scutirile", „indulgențele", scrisorile papale se vindeau în mod curent.

Tarifele erau tot atât de cunoscute ca și „tariful prostituatelor" și, cum târfele Romei plăteau un impozit papei prin intermediul căpitanului Torre Savella, se poate presupune că cele două tarife aveau aceeași origine și că fuseseră elaborate la Vatican.

Ne amintim de distihul pe care câțiva îl plătiră cu viața, fiind bănuți ca autorii lui :

„Vendit Alexander claves, altaria, Christum : Vendere jure potest, emerat ile prius."

„Alexandru vîndu cheile, altarele, pe Hristos :

Poate să le vîndă, din moment ce el le-a cumpărat."

Cezar îl aresta pe arhiepiscopul Floride, acuzat că a trimis „o sută unsprezece mii de scrisori papale toate false", care acordau favoruri „extraordinare", chiar și dintre cele ce nu puteau fi acordate, și chiar dacă Cezar, la instigarea lui Alexandru, le vînduse. Printre aceste scutiri, una care privea Portugalia provocase scandal : aceea justifica arestarea arhiepiscopului Floride.

Fu constrîns să mărturisească. Refuză. I se permise, atunci, să primească în închisoare pe don Jean Marades, ofițer secret din garda papei, și câțiva prieteni, care îi țineau o companie plăcută și jucau cu el zaruri, dame, table, șah. Sub influența vinurilor ce-1 înfierbîntau și a dezmierdărilor curtezanelor, nenorocitul episcop, sfătuit cu perfidie, mărturisi o faptă pe care nu o săvîrșise. Fu prădat de toate bunurile, socotite considerabile, pe care papa le confiscă în folosul lui Cezar.

Dar cum nu putea fi asasinat fără a se isca, la Roma, un scandal enorm, încercară să-1 otrăvească. Or arhiepiscopul, neavînd încredere, ceru ca temnicerul ce-i aducea hrana să împartă mesele cu el.

Începură să ungă încăperea în care era închis, cu o otravă puternică, ce trebuia să-1 asfixieze. Arhiepiscopul se încăpățîină să nu moară. Acoperiră, apoi, un cuțit de fructe, pe o singură parte, cu o otravă fulgerătoare. Acest cuțit, cu care urma să

LUCRETIA BORGIA (Muzeul Nîmes)

taie o pară, trebuia să otrăvească jumătate din ea. Nici acest plan nu reuși. Puseră atunci, în batista lui, un praf care să-1 orbească, în așa fel încât să fie obligat să consume mîncarea „pregătită ad hoc”. Arhiepiscopul dejuca din nou

acest plan. La capătul puterilor și pentru că averea i se repartizase deja, se resemnă, lăsându-l să moară de foame și de sete.

Fiecare cardinal, la a cărui avere râvnea familia Borgia, era acuzat de nelegiuri imaginare și prădat de bunuri. Înainte de a fi trimis în închisoare, unde avea să moară în mod discret. Uneori victima era invitată la vreo petrecere. În timp ce cardinalul absorbea cu cea mai mare încredere otrava și trăgea să moară, papa trimitea oameni fideli să se asigure de comorile pe care le avea asupra lui și să i le ducă nu, însă, fără a teroriza pe servitorii stupefiați.

Tot așa va fi prădat și cardinalul de Turin. Trimisul, însărcinat să-i aducă obiectele prețioase și banii pe care cardinalul de Turin îi avea la el, fu cardinalul de Capua. Or, la puțin timp, acesta, care fusese răsplătit pentru mîrsăvia lui, avu aceeași soartă.

Odată averea lor asigurată. Alexandru gîndi la ambiția familiei.

Cezar începu prin a demisiona din funcțiile ecleziastice, pentru a se putea căsători, și plecă în Franța, în vederea „consolidării legăturilor ce uneau pe regele Franței cu Biserica și papa”.

CAPITOLUL al XIII-lea

Cezar Borgia în Franța — Fastul ducelui de Valentinois — Lucreția, guvernatoarea permanentă a orașului Spolete — Catherine Sforza, învinsă, străbate Roma împovărată cu lanțuri de aur — Otrăvirea nepotului lui Cezar Borgia — Tragica iubire dintre Cezar și soția lui don Carviglion — Valentinois oferă mamei cardinalului Orsini inima fiului său între două mii de ducați — Porumbița din perle — Strălucitoare prostituate — Sugrumarea lui Alfonso d'Aragon, noul soț al Lucreției — Decapitarea unchiului lui Alfonso — Răpirea fiicei Elisabetei de Gonzague din Urbin.

Cezar sosi în Franța, unde fu primit cu mare pompă. Fu lăudat la curtea „regelui foarte creștin” fastul lui Cezar, care venise cu o suită orbitoare, îmbrăcați toți cu veste scurte eu mîneci, mărginite cu fir de aur. Chiar caii era potcoviți cu aur, producînd o puternică impresie. Un istoric scrisese, referitor la acest subiect, că „niciodată nu s-a gîndit cineva ca acest aur, cu care sînt onorate capetele regilor, să fie călcat în picioare de cai.”

În timpul șederii lui Cezar în Franța, copleșit de onoruri, fu făcut duce de Valentinois, Lucreția, la rîndu-i, nu fusese uitată de papă, pe care o numise guvernatoarea permanentă a orașului Spolete. Don Joseph d'Aragon, al doilea soț al ei, o părăsise. Ajunse deci în funcția de guvernatoare cu o pompă și un fast nemaiîntîlnite pînă atunci. În cortegiul său erau o mulțime de căruțe în care se aflau mobilele sale acoperite cu covoare scumpe și somptuoase. Lucreția era

călare. Un catîr, însă, ducea un pat „întins, din care nu lipsea nimic : saltele, o pătură cazonă de un roșu-închis, acoperită toată cu flori, două perne și un baldachin frumos, pe care trebuia să-1 susțină cîțiva bărbați, atunci cînd Lucreția voia să se simtă mai bine, mersul pe cal obosind-o." Un alt catîr ducea o măsuță, tot atît de confortabilă, ca o „catedră". Urmau două sute de cai, încălecați de curteni, prelați și doamne romane. Veneau și .paji frumoși, machiați, cu părul ondulat, favoriții Lucreției, cu degetele grele de inele, cu brațele încercuite de brățări, cu coliere orbitoare. Erau însoțiți de curtezane de vază, menite să dea viață întrunirilor și petrecerilor.

Cezar și Lucreția aveau dreptul ca, de acum înainte, să nu mai pomenească despre pompă, fără ca „fastul borgian" să se impună imaginației.

Cezar, la înapoierea lui din Franța, se război în Italia, în-registrînd, rînd pe rînd, cînd succese, cînd înfrîngeri : învingător la Imola și ținut la respect la Forli, unde Catherina Sforza luptă mult timp contra lui, înainte de a fi fost obligată să se predea și să fi fost trimisă în închisoare la Roma, unde străbătu orașul încărcată cu lanțuri de aur.

În epoca aceasta își asasină Cezar nepotul, cardinalul Borgia, căruia nu-i ierta afecțiunea ce-o avusese pentru ducele de Candia.

Cardinalul Borgia, care ajungea la Roma cu o suită modestă, fu invitat la cină de ducele de Valentinois. Or, în timpul mesei, cardinalul fu chemat să i se spună că-i moare calul. Pe cînd se întorcea și dădea unele ordine, paharul îi fu înlocuit cu altul identic, pe care Micheletto, care cina la masa lor, îl strecură cu perfidie în fața cardinalului Borgia. Paharul conținea otrava.

Ducele de Valentinois îl îndemnă să mănînce mai repede și cardinalul sorbi băutura servită de Micheletto, „sufletul blestemat" al lui Cezar.

* *

Cezar se îndrăgostise de o femeie frumoasă, căsătorită cu don Cerviglion, căpitan din garda Sfinției sale. Într-o seară, cînd acesta se duse să cineze și să petreacă la don Elisée Pignatelli, cavalier de Saint-Jean, Cezar intră peste soția lui, fapt prevăzut de La Vespa, dar ea nu vru să-i cedeze, cu toate insistențele acestuia. Atunci hotărî s-o ia cu forța. Asedie așadar casa, în timp ce Micheletto pîndea înapoierea soțului. Dar tinăra femeie se baricadase, crezând că are de a face cu niște vagabonzi. Văzîndu-și planul dejucat, Cezar găsi o soluție mai simplă. Așteptă, împreună cu Micheletto, pe don Cerviglion și, cînd acesta apărui, îl omorîră. Cezar îmbracă atunci hainele calde încă" ale victimei și, în aceste haine pline de sînge, se duse la tînăra femeie care, recunoscînd costumul soțului său la lumina torțelor, se destăinui simulantului. Îl recunoscui de îndată pe

Cezar și se apără contra încercărilor îndrăgostitului, cu pumnalul în mână. Micheletto muie torțele în apă și, în întuneric, îl ajută pe Cezar în planurile lui.

Or oamenii care îl însoțeau pe Cerviglione îi preveniseră pe aceia ai lui Pignatelli și cele două oști rivale începură să se încaiere, atacând zbirii lui Cezar, care se închiseseră în vestibul. Micheletto aprinse o torță. La lumina ei, soția lui Pignatelli recunoscă pe învingător îmbrăcat în hainele soțului ei, mînjite de sânge. Scoase un strigăt și leșină.

Micheletto îl împinse repede pe Cezar către fereastră. La lumina torțelor și, în depărtare, soldații avură impresia că recunosc, viu și nevătămat, pe Pignatelli însuși.

Cezar putu deci să se înapoieze și să-și petreacă liniștit noaptea. Se apropie de tinăra femeie, care încă nu-și venise în fire. Când, în zori, Micheletto se duse să-l trezească, Cezar epuizat, dormea pe trupul aceleia care nu se mai trezi.

*

* *

Ducele de Valentinois nu permite ca Cezar Borgia să fie uitat. Victimele sale nu se pot număra. Rînd pe rînd, cardinalul Orsini, cardinalul de Modena, cardinalul Mechiele, cardinalul de Monreale, cardinalul d'Aragon mor otrăviți sau asasinați la colțul vreunei străzi. Nemulțumiți numai de a omorî, familia Borgia șantajază pe părinții victimelor, de pildă cazul cardinalului Orsini. Cardinalul sorbise deja cantarella, cînd Cezar trimise un mesager la mama sa, propunîndu-i ca, în schimbul salvării fiului ei, să-i ofere două mii de ducăți.

Iată amănuntele acestei afaceri :

Alexandru arestase pe cardinal chiar la Vatican, ținînd seama de originea sa înaltă. În realitate, de frica de a nu-i fi ridicat, în fiecare noapte, el se culca în altă cameră. După arestare îl instala în apartamentul de deasupra capelei papale și, în sfârșit, chiar în castel, lîngă el. Alexandru acceptă să i se aducă mîncarea și lucrurile, de un oarecare Antoine de Pistoye.

Cezar îl bănuia pe cardinalul Orsini ca avînd mulți bani ascunși. Promise amantei cardinalului că îl va reda, dacă este de acord să se culce cu el. Trasă pe sfoară, ea consimți, însă Cezar obținu de la ea, crezînd că astfel a scăpat ieftin, lămuriri asupra averii familiei Orsini.

În felul acesta află el că mama lui Orsini avea puse deoparte două mii de monede și o perlă, de o mărime și frumusețe extraordinare, nici un suveran din lume neavînd așa ceva.

I se propuse atunci nenorocitei mame a cardinalului că i se va reda fiul dacă va consimți să-i ofere papei cele două mii de monede pe care le avea, precum și

faimoasa perlă.

Mama acceptă și dădu cele două mii de monede. Cît despre perlă, amanta cardinalului, care îi era foarte devotată, încercă s-o înghită, de teama de a nu fi prădată, înainte de sosirea ei alături de Sfinția sa.

Nu reuși, perla fiind voluminoasă. Recurse, însă, la un alt mijloc și, deghizată în bărbat, se duce la palat.

Puseră mîna pe ea și o dezbrăcară, rupîndu-i hainele, pentru a se convinge că perla nu era ascunsă. Goală cum era, o căutară în gură, apoi, cu grijă, în locul acela mai secret. Ea consimți fără a se revolta, prefăcîndu-se că e calmă, încercînd să-i asigure că nu se putea găsi asupra ei perla, căci nu exista. Certitudinea cu care vorbea derută pe acești examinatori, atît de pușin pudici.

Îmbrăcată din nou cu alte haine, ea ajunsese astfel la papă, căruia îi remise, în fața lui Cezar, a ecleziaștilor și a prietenilor devotați familiei Orsini, faimoasa, perlă.

„Examinatorii, spune cu sinceritate un istoric al timpului, gîndiseră bine să supravegheze ușile de la intrare, dar neglijaseră pe cea de la ieșire.”

Alexandru intră astfel în posesia perlei împreună cu cei două mii de ducăți și, respectîndu-și cuvîntul dat, puse în libertate pe cardinalul Orsini, pe care cantarella îl omorî după cîteva zile.

*

* *

Familia Borgia este mai de temut acum ca niciodată. Ducele de Valentinois este numit de popor, tiranul. El merge cu mare pompă la curtezane și rămîne acolo, în timp ce ușile sînt păzite de însoțitorii credincioși și devotați.

Cînd oastea lui Cezar era văzută la ușa vreunei case, se știau preocupările tiranului. Uneori se ducea acolo, îmbrăcat, în bătaie de joc, ca pentru marile ceremonii, cu o haină din brocart scump ce-i atîrna pînă la genunchi, și purta o tocă din catifea roșu-închis, împodobită cu hermină, cu un cordon brodat, avînd în cele patru părți patru nasturi mari din perle de o mare valoare. Un porumbel din perle, reprezentînd pe Sfîntul Duh și ale cărui raze erau tot din perle, tremura în vârful tocii.

În acel moment muri „Domnul Gaetan” care, pentru a-1 jefui, fusese otrăvit.

Părinții, alergînd la căpătîiul său, lui Cezar îi fu frică să nu fie descoperite efectele otrăvii. Fu înmormîntat, astfel, în biserica Saint-Barthélemy, cînd încă trăgea să moară. Sub dala cea mare de deasupra cavoului, mult timp s-au auzit văicărelile acestui nenorocit. Cînd mama și surorile lui sosiră, scoaseră cadavrul din cavou. Expus în plină zi, se putea dezvălui, prin prezența petelor violacee și

a buhăielilor, existența otrăvii.

*

* *

Tot în acest moment moare și Alfonso d'Aragon, soțul Lucreției. Când Jean Sforza nu mai fu socotit prea bun pentru Lucreția, i se decretă moartea. De asemenea, astăzi, Alfonso d'Aragon nu mai făcea față ambițiilor familiei Borgia, care visa pentru Lucreția o altă căsătorie.

Alfonso d'Aragon fu înștiințat asupra planurilor lui Cezar, dar avu slăbiciunea de a se lăsa sedus de lingușirile sale.

Cezar aresta câteva curtezane, cărora le reproșa că au participat la diferite crime. Fură condamnate să moară prin spânzurare ; totuși ar fi trebuit să fie iertate acelea care vor înfățișa statuia Voluptății în arenele în care vor avea loc întrecerile de tauri.

Ele acceptară, preferind morții sigure toate riscurile. Apărură în arenă, imobile, pe un pedestal, acoperite în întregime cu un lac aurit. Seniorii înșiși coborîră în arenă, pentru a omorî taurii, ciuruți de săgeți. Două din aceste statui de aur, strălucitoare, care, probabil, tremuraseră de frică, fură sfâșiate și călcate în picioare de animalele furioase. Celelalte trei femei plecară neatinse : fură plimbate, triumfătoare, pe carele ce duceau taurii omorîți, pe străzile Romei, dar, o dată cu căderea nopții, ele intrară în agonie și cu toate eforturile făcute de părinții lor pentru a înlătura acest leac, muriră, totuși, în niște suferințe îngrozitoare.

În timpul acesta, Alfonso d'Aragon, care le aplaudase, era atacat de oamenii ducelui de Valentinois, chiar pe treptele bisericii Saint-Pierre, unde îl lăsară ca mort, și fugiră pe poarta Portese.

Dus în palatul său din Tour-Neuve, în grădina cea mare, fu încredințat unor medici străini, la hotărîrea familiei Borgia.

Cezar simula că-1 bănuiește pe unchiul lui Alfonso drept autorul atentatului și îi tăie capul, cu toate că, din contra, acesta îl salvase și-1 adăpostise.

Nemulțumit, și temîndu-se că Alfonso și-ar putea vindeca rănile, după câteva zile, pătrunse cu forța în apartamentul său din Tour-Neuve și, sub pretextul că stă de vorbă, în taină cu rănitul, ducele de Valentinois izgoni din cameră pe toți cei prezenți, femei și medici.

Cînd Cezar ieși, urmat de Micheletto, oamenii și prietenii lui Alfonso se repeziră în camera lui. Era culcat ca și cum s-ar odihni ; după semnele de pe gît s-a putut recunoaște opera șnurului lui Micheletto : Alfonso d'Aragon fusese strangulat.

Scîrbită, Lucreția nu vru să audă nimic și se exila la Nepi, cu toate încurajările și reproșurile lui Cezar și ale papei.

Cezar, după cîteva înfrîngeri războinice, își împărți timpul, o dată cu venirea iernii, între Cesane, Imola și Forlì, cînd crimele și nelegiuirile sale i se adăugară redutabilei celebrități.

În acest moment află el despre răpirea fiicei Elisabetei Gonzague, ducesă de Urbin, care, logodită cu Jean-Baptiste Cacacciole, căpitan general din infanteria Republicii Veneția, se întîlnea cu acesta din urmă, pe drumul către Romagne sub escorta a două sute de cavaleri.

Cezar o întîlni. Fu emoționat de frumusețea tinerei fete și o dorea cu ardoare. Plecă deci de la Cesane, cu un important efectiv de cavalerie, în urmărirea micuței oaste. Omorî sau împrăstie escorta și duse pe tînăra fată la Cesane.

Nu izbuti din cauza rezistenței acesteia. El recurse la narcotice dar ea, neavînd încredere, refuză orice tel de mîncare, hotărîtă să moară de foame.

La sfaturile lui Micheletto, o încredința unor paji goi și unor curtezane tot goale. Ii îndemnă să-i ofere fetei spectacolul cu cele mai oribile orgii, ceea ce făcură cu toții. Cum încă nu era învinsă, îi proptiră mîinile, în cruce, de perete, și încercară s-o corupă.

Numai astfel putu Cezar să-și atingă, victorios, scopul, fără, însă, a se lăuda. Dar cînd Cacacciole, logodnicul, o ceru, nimeni nu-i dezvălui felul în care ea murise.

CAPITOLUL al XIV-lea

Pustiirea unei mănăstiri — Scrisoarea tipărită adresată lui Silviu Savello despre simoniile și abuzurile papale — Taurii și vacile — Curtezana și cei cinci soldați — Clinii Vaticanului — Iapa și armăsarii.

După ce Cezar devasta întreaga țară care se întinde dincolo și dincoace de Vulturne pînă la Averse și după ce luă cu asalt Capua, cu toții, soldații sau țărani, fură trecuți prin tăișul săbiei. Cît despre călugări și călugărițe, lor le-a rezervat altă moarte.

Intrat cu forța într-o mănăstire de femei, spune un istoric, „le cercetă pe toate cu toată atenția și precizia de care era capabilă pofa lui brutală și își opri

patruzeci pentru a-i satisface dorințele trupești, lăsînd restul pradă brutalității soldaților lui.^u

Cum călugărițele întreținuseră curajul apărătorilor orașului și încurajaseră rezistența, el le condamnă să moară din mîna soldaților săi, dacă poate fi folosit acest eufemism. Soldații nu trebuia să le părăsească decît moarte. Cît despre călugări, îi spînzură. Văicărelile acestor nenorociți fură însoțite de melodiile flautiștilor.

*

* *

Ne vine greu să credem în atîtea nelegiuiri _ și atrocități. Trebuie să renunțăm a le înșira pe toate și, mai mult chiar, a le descrie. Vom alcătui, totuși, un extras dintr-o scrisoare „tipărită”, adresată lui Silvius Savello, care, atunci, se afla în preajma împăratului. Această scrisoare căzu în mîinile cardinalului de Moléne, care o comunică papei și ducelui de Valentinois.

„Strălucitului senior Silvius de Savello, cu foarte mare stima și foarte onorat pe lîngă serenismul rege al. Strălucite senior, salut...

127

„Trebuie să dezvălui adevăraților medici plaga publică a ciumei din Roma și nenorocirile cu care acest animal mîrșav a contribuit la distrugerea credinței creștine...

Astfel incit se pare că timpul venirii lui Antihrist, fixat de profeți, a sosit și că niciodată nu se va mai naște un altul care să fie sau să ne imaginăm că ar putea să fie dușmanul cel mai deschis al lui Hsus Hristos.

Avantajele și înaltele funcții eclesiastice sînt vîndute public...

Lumea merge la Palat să cumpere, cu prețul aurului, tainele credinței; vede acolo agentul crimelor, vînzătorul Avantajelor, acest cardinal Molene.

Nu „există crimă nici viciu care să nu se înfăptuiască acum la Roma, în mod public, și chiar în casa papii; pînă aici se poate spune că sciții sînt depășiți în pungășie, cartaginezii în perfidie, familiile lui Caius și Neron în cruzime și barbarie, fără a mai povesti omuciderile, violurile, incestele comise și încă pînă la Vatican. Nu e nimeni în oraș, indiferent de ce condiții ar fi, care să nu se teamă pentru el și ai lui.

Cîte adultere, cîte acte de violență, cîte incesturi, cită imoralitate din partea copiilor și a fetelor, cîte femei de moravuri ușoare sau, pentru a spune mai bine, cîte tîrfe se vād alergînd prin Palatul de la Saint-Pierre, cîte întruniri indecente, ale căror indecență și nerușinare întrec în intensitate pe cele din bordelurile și locurile cele mai infame.

S-a văzut în prima zi din noiembrie, care este sărbătoarea tuturor sfinților, că cizeci de prostituate din oraș au fost invitate la Palatul de la Saint-Pierre și, după efectuarea ceremoniilor, ele au dat acolo un spectacol extrem de rușinos și chiar indecent, în întregime dezgustător.

Bunul Papă, care se dedică acestor plăceri, fără a se gândi la altceva decât la plăcerile trupești și să adune pietre prețioase și podoabe pentru a-și arăta fiica pe care a posedat-o pe căi criminale... și a. stabili averea copiilor săi incestuoși.

Cit despre fiul său Cezar, fratricidul, soldați înarmați îl păzesc în mijlocul mai multor turme de tîrfe, după felul turcilor.

Să vină deci Episcopii în ajutorul Romei și al Creștinătății, să smulgă din sinul ei această ciumă comună.

Îți scriem toate acestea, Silvius, care sînt foarte adevărate...

.

Amintește-ți, Doamne de noi, ascultîndu-ne, și să știi că ești roman! Doamne, încă o dată ! Dată azi 25, zi de noiembrie."

Asta nu mai este poveste sau vreun comentariu de istoric indignat este redactarea unei scrisori publice, tipărite și adresate de contemporanii lămuriți asupra moravurilor Vaticanului, către Silvius Savello.

În această scrisoare, numai în treacăt se vorbește despre unele scandaluri, pe care întreaga Romă le-a cunoscut : acela al iepei, de exemplu.

Papa Alexandru al VI-lea, plimbîndu-se cu copiii și suita sa, întîlni o turmă de tauri și vaci. Or taurii se năpustiră asupra unei vaci, rănindu-se grav cu împunsături de coarne, în fierbințeala „intențiilor lor".

Papa Alexandru se amuză de asta și, comparînd acest spectacol cu acela ce-1 dădeau uneori bărbații și femeile, chemă la palat o frumoasă curtezană, pe care a predat-o unui număr de cinci soldați, spunîndu-le că unul singur dintre ei, cel mai puternic, are dreptul să ia femeia și s-o țină cît va voi.

De îndată ce aceștia intrară, veniră imediat cu mîini goale, fură excitați de mîngîierile și dibăciile curtezanei. Cum nu aveau arme, lupta ținu mult; bărbații se sfîșiară cu unghiile, se mușcară între ei și decît foarte greu reușiră să se omoare. Unul dintre ei îl amuză mult pe Alexandru : fiind cel mai slab, nu ținea decît ochii adversarilor săi. Degetul cel mare, pătrunzînd în orbită, cu o mișcare bruscă de rotație, făcea să țîșnească ochiul, care spînzura apoi pe obraz, sanghinolent. El fu declarat învingător, dar se împleticea sub loviturile primite, pe jumătate mort. În timp ce era aplaudat căzu, în partea de sus a încăperii, o fereastră cu zăbrele, în spatele căreia se aflau spectatorii. Ceilalți soldați nu muriseră, dar fură scoși din luptă : ei înțelesesă că nu au făcut decît să distreze pe

papă și prietenii săi.

Un strigăt de furie și ură se înalță ca un blestem către fereastră, în timp ce altul, îngrozitor, țîșni din gîtul curtezanei. Soldatul învingător și care se clătina avu puterea să se năpustească asupra ei și, din două lovituri de deget, îi smulse ochii, pe care îi desprinse cu dinții și îi înghiți.

Apoi, în timp ce ea urla jalnic, el încerca, prin mușcături, să-i scoată inima pentru a i-o devora ; dar papa asmuți cîinii contra lui, care îl ciopârțiră.

Acești cîini jucau un mare rol la Vatican : ei erau dresați să sfîșie oamenii și cei care își riscau noaptea în casa familiei Borgia erau sfîșiați fără milă. Erau atît de redutabili încît, pentru a-i băga din nou în cușca rezervată lor, omul însărcinat cu această misiune era cuirasat și serios înarmat, ca un îmblînzitor de animale sălbatice.

După spectacolul cu lupta celor cinci soldați care își disputară curtezana, Alexandru și fiii lui au emis părerea că bărbații sînt mai cruzi decît animalele, de îndată ce dăzmățul intră în joc. Cezar susținea că și unii și alții sînt tot un drac, că există o lege firească atît pentru unii cît și pentru alții. Cită exemplul pisicilor, al cîinilor, al păsărilor de pradă și afirmă că la război ei se amuzau uneori, în realitate, negăsind alt spectacol indecent, care să le poată provoca torentul dezmăturilor, contribuind astfel la sfîșierea între ei a cailor. Și cum patricienele se minunau, el se duse, în persoană, să aleagă o iapă, capabilă să înfierbînte niște armăsari, aleși tot de el, și atunci, sub ochii papei și ai prietenelor sale, se derula spectacolul pe care un istoric îl descrie astfel :

„A fost prezentată în public o iapă, de față fiind papa, copiii și confidenții săi, pentru ca armăsarii excitați la culme să devină furioși, unii contra altora, ca și cum...”

Istoria vrea ca armăsarii să se fi devorat între ei ca oamenii.

Cînd aceste atrocități sau dezmățuri se terminau, Alexandru murmură cîteva cuvinte printre buzele groase și făcea de „mai multe ori semnul crucii cu crucea.”

CAPITOLUL al XV-lea

Sărbătoarea sfîntului Petru — Consistoriul — Papa cinează la cardinalul Adriano Corneto — Uitarea cutiei de aur — „Cantarella” acționează citeodată

neîntirziat — Papa moare — Cezar Borgia scapă de otravă — Uluitoarea putrefacție a papei Alexandru al VI-lea — Sfârșitul carierei lui Cezar Borgia — Civitas meretrix.

A doua zi după sărbătoarea Sfântului Petru, Alexandru publică în Consistoriul obișnuit planul ce-l avea, de a ridica ele la cardinalat, nouă prelați, cei mai bogați de la curte : Jean Castellar Valentinois, arhiepiscop de Trani ; Francois Remolino, ambasador al regelui d'Aragon ; Francois Soderini, episcop de Volterre ; Melohior Copis Allemand, episcop de Brissine; JMicolas Fiesco, episcop de Frejus ; Francois de Sparte, episcop de Leone; Adrian Castellense, episcop de Corneto, călugăr al Camerei, vistiernic general și secretar al Scrisorilor papale ; Francois Floris, episcop d'Elve, patriarh al Constantinopolului și prim-secretar al papei ; Jacques Caseneuve, arhicancelar și eclezist secret al Sfinției sale.

Toți acești viitori cardinali, aleși dintre cei mai bogați, erau hărăziți, se zicea, unei morți sigure, dar fiecare credea că precauțiile lui sînt mai bune ca ale celorlalți. Precauțiile erau acceptate de papa. Astfel, la masă, pîinea, fructele erau oferite tuturor, înainte de a-i fi oferit papei, care, abia după aceea, își alegea el din ceea ce rămînea de la oaspeți. Consuma din aceleași mîncăruri, din aceleași vinuri. Mai greu era însă să supravegheze vinurile, pentru că înșiși valeții serveau băutura.

Din prea puțină încredere cerură toți ca dineul oferit de papa să aibă loc în casa de agrement a cardinalului de Corneto.

Or acesta fusese ales, împreună cu cîțiva din viitorii săi colegi, de Alexandru și Cezar, ca trebuind să soarbă otrava. Deci cu ocazia sărbătorii sfântului Petru voi papa să dea acestor prelați bogați pălăria cardinalică.

Alexandru își putu aminti că, acum cîțiva ani, cu prilejul, aceleiași sărbători, a sfântului Petru, oferi Romei o mare bucurie. Focul cuprinse cel mai înalt coș din Vatican, chiar în momentul în care Alexandru se afla, împreună cu cardinalul de Capua și Monseniorul Poto, eclesiastul său secret, la Vatican. Sub influența vîntului, focul se extinse, ajungînd pînă la camerele unde se găsea papa. Acoperișul rupt se prăbuși, trăgînd după el două grinzi groase. Sub greutatea bîrnelor și a pietrelor, tavanul slăbi, îngropîndu-1 pe papă. Cardianul și eclesiastul, eliberați, se repeziră la ferestre, strigînd paznicilor de la ușa palatului că papa a murit. O dată cu el mai muriră Laurens de Mariano Chigi, nobil sienez, și alți doi, care căzuseră sub dărîmăturile din camera superioară, unde se aflau.

Il crezuseră mort pentru că, chemîndu-1 de mai multe ori, nu primise nici un răspuns. Constatară că este destul de grav rănit, dar nu mortal. Se știu că vestea

este falsă, referitor la moartea papei.

Acesta mulțumi public lui Dumnezeu și Fecioarei Măria.. Se duse cu mare pompă la biserica Notre Dame, această biserică pe care papa o iubea, fără îndoială, pentru că se afla o „capelă” la stînga altarului principal unde sub icoana unei sfinte, venea lumea s-o venereze pe La Vannozza.

Papa era purtat pe scaun de doi ecleziaști, doi scutieri și doi grăjdari, ce fură schimbați de douăzeci și patru de ori pe tot parcursul. Cardinalii veneau apoi, doi câte doi, după cruce.

Papa urcă în altarul cel mare, oferind acolo un potir mare și prețios, în care se aflau trei sute de monede de aur, pe care cardinalul din Sienne îi puse pe altar, la vedere.

Așadar, a doua zi după sărbătoarea sfîntului Petru, papa sosi la cardinalul Adrian de Corneto. „Paharnicul era cumpărat de ducele de Valentinois, cu o sumă importantă, pentru a servi la cină cîteva sticle, în care Cezar aruncase otravă. Cînd papa sosi, copleșit de căldură, își dădu seama că a uitat acasă o cutiuță din aur, de care nu se despărțea niciodată. Această cutie conținea Foarte Sfîntul Sacrament din altar. Un astrolog îi prezisese lui Alexandru că, atîta timp cît va purta asupra lui acest Sfînt Sacrament, nu va muri. Or, în ziua aceea, îl uitase în cameră : porunci domnului Caraffa care, mai tîrziu, deveni papă sub numele de Paul al IV-lea, să i-o aducă de îndată.

În timp ce Caraffa se pregătea să plece, papa, enervat, agasat de căldură și de acest incident, ceru să i se dea de băut înainte de a se așeza la masă. Un ecleziasat se grăbi să-l servească. Se întîmplă însă ca „paharnicul” sau chelarul să lipsească în momentul în care ecleziasatul se prezintă. Acesta recurse la ajutorul de paharnic, care, neștiind nimic, turnă în flacon din vinul preparat de ducele de Valentinois. Papa, distrat, bău vinul, de altfel, ca și cardinalul de Valentinois, care tocmai sosise.

Se așezară la masă. Cardinalul Caraffa sosea și el, aducînd cutia de aur, cu Sfîntul Sacrament. Era prea tîrziu. Papa se prăbuși. Și cardinalul Valentinois se tăvălea pe jos, în timp ce cardinalul Adrian de Corneto și toți prelații, în picioare, îi priveau murind, murmurînd rugăciuni, pe care, de fiecare dată le terminau stînd în genunchi, cu mîinile întinse în semn de binecuvîntare sau iertare, peste cele două trupuri, și spunînd :

„Requiescat in pace !”

Cardinalul Adrian de Corneto întrebă „paharnicul” care, curînd, trăda planul ducelui de Valentinois.

Să fi fost oare doza de otravă prea puternică ? Să fi agravat oare căldura

efectul otrăvii ? Orice s-ar spune, Alexandru intră în agonie.

Încercară să-1 facă să vomite „cantarella”, îi luară sânge, dar zadarnic. Muri în a opta zi, fără să fi primit sacramentele de la Biserică, fără să fi chemat nici pe Cezar nici pe Lucreția.

Abia muri papa că-i și intră în putrefacție cadavrul ; deveni negru, cu plăci mari verzui, și umflat într-atît, încît s-ar fi crezut că e de nerecunoscut. Sânge amestecat cu puroi îi curgea din nas, din urechi. Muri cu ochii deschiși, cu pură larg deschisă, cu o expresie de groază sau spaimă, de nescris. Corpul exala un miros așa de urît, de cînd intrase în agonie, încît șederea în cameră devenise insuportabilă. Începuse să se golească dinainte de a muri, patul fiindu-i inundat cu sânge stricat și materii fetide.

Cadavrul trebuie să fi fost, într-adevăr, hidos. Marchizul de Mantua scria soției sale Isabelle „Corpul i-a intrat în putrefacție; gura a început să împrăștie spumă ca o marmită pe foc și asta a durat pînă la înmormîntare. S-a umflat atît de monstruos încît nu mai avea formă omenească și nu i se mai putea deosebi lungimea corpului de lățime.”

Nimeni nu vru să atingă această grămadă de carne și puroi. Nimeni nu vru să-1 pună în cosciug. Cei care se apropiau de el cădeau asfixiați.

Se găsiră în sfîrșit niște hamali, care admiseră să-1 tîrască, folosindu-se de niște frînghii, pe care le prinseră de picioare, din patul mortuar pînă la cavou, unde îi aruncară. Carnea i se detașa pe drum, lăsînd o dîră de sânge descompus, de apă și resturi putrede.

Așa muri Alexandru al VI-lea, papa simoniac, la vîrsta de 71 de ani, după unsprezece ani de pontificat, la 8 august.

Cînd Cezar a plecat în Franța, la 1 octombrie 1498, unde se căsătorî, în mai 1499, cu Charlotte d'Albret, cunoscu acolo doi bărbați, care au exercitat asupra lui o mare influență și i-au hotărât soarta : Georges d'Amboise, arhiepiscop de Rouen, căruia îi aduse pălăria de cardinal, și Julien Rovere.

Julien Rovere. mai întîi dușman al lui Alexandru, se alie cu familia Borgia. O căsătorie trebuie să pecetluiască împăcarea dintre cele două familii. La 2 septembrie 1500, prefectul Jean Rovere. fratele lui Julien Rovere, își logodi fiul, în vîrstă de 8 ani, cu tînăra Angela Borgia, fiica lui Jofre Borgia.

Cezar Borgia, care-i supraviețuise lui Alexandru al VI-lea, pentru că s-a scufundat gol în burta unei catîrce vii, o dată cu vindecarea, își pierduse prestigiul și puterea. Julie Rovere, devenit dușmanul său, era papă sub numele de Jules al II-lea, după foarte scurtul pontificat al lui Pie al III-lea, care dură douăzeci și șase de zile, îl aresta atunci cînd era stăpînitorul întregii Italii

Centrale, după ce a zdrobit pe Varano, Vitelli, familia Orsini, familia Baglioni. Cezar rezistă un an, susținut de nezdruccinată fidelitate a căpitanilor și soldaților săi. A cedat, în sfârșit, în 1504. Fu pus în libertate, dar căzu în mâinile lui Gonzalve de Cordoue, care îl trimise în Spania.

Evadînd, intră din nou în serviciu, în calitate de condotier, alături de socrul său, regele de Navarre. Muri, în 1507, într-o luptă, străpuns de o sulită.

O dată cu el se stinseră și destinele familiei Borgia ; dar, lucru notabil, opera lor politică fu continuată de Jules al II-lea, papă războinic și adeptul doctrinei lui Platon, iar Roma lui Jules al II-lea rămînea Roma familiei Borgia : Civitas meretrix.

1502.

Notes

[↩ 1]

Mama mea este o expresie română pentru „madre mia”. O celebră curtezană română din secolul al XVI-lea purta porecla de „Matrema non vuole (mama mea nu vrea)”. Rabelais, care, probabil, a văzut-o, o numește „Domnișoara Nu-vreau”.